veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

Nota van zienswijzen

Project dijkverbetering tussen Cuijk en Ravenstein en uitvoering KRW-maatregel beekmonding Raam

Dijkverbeteringstraject Cuijk-Ravenstein
WBS: 4.1-143
Datum: september 2026
Versienummer: D1.0

Dit product is opgesteld door waterschap Aa en Maas, provincie Noord-Brabant, omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant, Omgevingsdienst Brabant Noord, gemeentes Oss, Maashorst en Land van Cuijk, Rijkswaterstaat en het Project Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.

Inhoud

Inhoud 3

1. Inleiding 5
   - 1.1 Projectbeschrijving 5
   - 1.2 Procedure projectbesluit en vergunningen 5
   - 1.3 Beantwoording zienswijzen 6
   - 1.4 Ambtshalve wijzigingen 7
   - 1.5 Milieueffectrapport 7
   - 1.6 Hoe verloopt de verdere procedure? 7
   - 1.7 Leeswijzer 7

2. De meest voorkomende zienswijzen en de beantwoording daarvan 8
   - 2.1 Inleiding 8
   - 2.2 Overzicht zienswijzen 8
   - 2.3 Zienswijzen over dijkontwerp 8
     - 2.3.1 Afweging grondoplossing of verticale oplossing 9
     - 2.3.2 Invloed op tuinen/erven/bedrijfslocaties 9
     - 2.3.3 Op- en afritten 9
   - 2.4 Zienswijzen over grondzaken 9
     - 2.4.1 Beleid eigendommen en verwerving voor de primaire keringen 9
   - 2.5 Zienswijzen over de uitvoeringsfase 10
     - 2.5.1 Uitvoering van het werk 10
     - 2.5.2 Schade door de uitvoering 10
   - 2.6 Zienswijzen over participatie en communicatie 10
     - 2.6.1 Afweging maatschappelijk en individueel belang 10
     - 2.6.2 Meekoppelkansen 11
     - 2.6.3 Participatie en communicatie 11

3. Wijzigingen in ontwerp projectbesluit 12
   - 3.1 Wijzigingen ten opzichte van het ontwerp projectbesluit 12
     - 3.1.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 12
     - 3.1.2 Ambtshalve wijzigingen 12
   - 3.2 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Flora- en fauna-activiteit (Omgevingsdienst Brabant Noord) 16
     - 3.2.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 16
     - 3.2.2 Ambtshalve wijzigingen 16
   - 3.3 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Rijksmonumentenactiviteit (Gemeente Land van Cuijk) 16
     - 3.3.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 16
     - 3.3.2 Ambtshalve wijzigingen 16

3.4 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ruimtelijke bouwactiviteit (Gemeente Land van Cuijk) 16
3.4.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 16
3.4.2 Ambtshalve wijzigingen 16
3.5 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ruimtelijke bouwactiviteit (Gemeente Maashorst) 17
3.5.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 17
3.5.2 Ambtshalve wijzigingen 17
3.6 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ruimtelijke bouwactiviteit (Gemeente Oss) 17
3.6.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 17
3.6.2 Ambtshalve wijzigingen 17
3.7 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Beperkingengebied activiteit (Rijkswaterstaat) 18
3.7.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 18
3.7.2 Ambtshalve wijzigingen 18
3.8 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ontgrondingsvergunning (Provincie Noord-Brabant/Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant) 18
3.8.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen 18
3.8.2 Ambtshalve wijzigingen 18

4. Beoordeling Milieueffectrapport door Commissie mer 19
4.1 Procedure 19
4.2 Wijzigingen naar aanleiding van toetsingsadvies Cie mer 19

Bijlage A. Individuele beantwoording zienswijzen

Bijlage B. Notitie vervallen pipingmaatregel uiterwaard Neerloon en herziening geohydrologisch model

Bijlage C. Toetsingsadviezen Commissie voor de mer

1. Inleiding

1.1 Projectbeschrijving

Het klimaat verandert. Dat betekent dat het water in de rivieren in de toekomst steeds vaker erg hoog staat. Alle dijken in Nederland moeten daarom voldoen aan de nieuwe normen voor waterveiligheid. Ook de dijken langs de Maas, welke op dit moment niet aan de normstelling voor waterveiligheid voldoen. We werken hiervoor samen in het landelijke hoogwater beschermingsprogramma (HWBP). Samen met Rijkswaterstaat, provincie Noord-Brabant, gemeenten, organisaties en bewoners en bedrijven gaat waterschap Aa en Maas aan de slag om de dijk tussen Cuijk en Ravenstein te verbeteren.

Het dijktraject, weergegeven in Figuur 1-1, is circa 21 km lang betreft een primaire waterkering en bestaat voor een groot deel uit een gronddijk. Halverwege het traject, in de vestingstad Grave, is een kademuur aanwezig als primaire waterkering. Daarnaast zijn ook diverse constructieve objecten in de dijk aanwezig (kunstwerken) zoals onder andere de Keersluis Cuijk en Gemaal van Sasse. De gronddijk, de kademuur en de kunstwerken zijn gezamenlijk onderdeel van het project dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.

Figuur 1-1 Dijktraject Cuijk-Ravenstein

1.2 Procedure projectbesluit en vergunningen

Voor het uitvoeren van de dijkversterking Cuijk-Ravenstein is het voor het waterschap Aa en Maas op grond van artikel 5.46, tweede lid, van de Omgevingswet verplicht om een projectbesluit vast te stellen. Dit heeft het waterschap gedaan. Ook heeft het waterschap een milieueffectrapport laten opstellen. Daarnaast zijn verschillende vergunningen voor de uitvoering van de dijkverbetering nodig. Op deze besluiten is, op grond van artikel 5.45, tweede lid, en artikel 16.7 van de Omgevingswet, in samenhang gelezen met afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht, van toepassing. De bedoeling van deze coördinatie is om de voorbereiding en bekendmaking van alle besluiten die voor de uitvoering van het projectbesluit nodig zijn, inclusief de gelegenheid tot het naar voren brengen van zienswijzen daarop (alsook het indienen van beroep daartegen), voor de verschillende besluiten zoveel als mogelijk op elkaar af te stemmen en gelijktijdig te doen plaatsvinden. Op de coördinatieprocedure is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dit houdt in dat alle besluiten eerst als ontwerpbesluit ter inzage hebben gelegen en pas daarna definitief zijn vastgesteld.

Gedeputeerde Staten van provincie Noord-Brabant zijn op basis van de wet aangewezen als coördinerend bevoegd gezag. De provincie Noord-Brabant regelt als coördinerend bevoegd gezag de procedure van de

besluiten en het MER, zoals publiceren van de stukken en het organiseren van het loket voor alle reacties op de ontwerpbesluiten.

Vastgestelde ontwerpbesluiten

Voor de realisatie van de dijkverbetering is een projectbesluit opgesteld, dat bestaat uit een motivering, regels en tijdelijke regelingdelen. Voor iedere gemeente is een tijdelijk regelingdeel opgesteld. Daarmee worden de omgevingsplannen van de gemeentes gewijzigd, om zo het project mogelijk te maken.
Naast het projectbesluit is een MER opgesteld en zijn er in totaal zeven vergunningen aangevraagd.

Het ontwerp projectbesluit en de bijbehorende stukken en vijf ontwerpvergunningen hebben op grond van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van 12 november 2025 tot en met 23 december 2025 ter inzage gelegen. Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben de terinzagelegging op de gebruikelijke wijze, via www.officielebekendmakingen.nl, bekendgemaakt. Het ontwerp is ook via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) gepubliceerd. Aanvullend heeft Waterschap Aa en Maas de stukken op op de projectwebsite gezet. Eenieder kon gedurende een termijn van zes weken eventuele zienswijzen over het ontwerpbesluit indienen bij Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant. De onderdelen waarop dit kon zijn:

- Ontwerp-projectbesluit dijkverbetering Cuijk Ravenstein, inclusief een Milieueffectrapport (MER);
- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit bouwen (gemeente Oss);
- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit bouwen (gemeente Maashorst);
- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit bouwen (gemeente Land van Cuijk);
- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een Rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een gebouwd of aangelegd monument (gemeente Land van Cuijk);
- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit (provincie Noord-Brabant).

Daarna, in een tweede tranche, hebben nog twee ontwerpvergunningen gecoördineerd ter inzage gelegen van 5 maart 2026 tot en met 15 april 2026.

- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit in of bij rijkswateren (Rijkswaterstaat);
- Ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit (provincie Noord-Brabant).

1.3 Beantwoording zienswijzen

Er zijn in totaal 42 zienswijzen ingediend tegen het ontwerp-projectbesluit en/of de ontwerpvergunningen, waarvan 5 zienswijzen specifiek tegen de ontwerp-omgevingsvergunningen voor een beperkingengebiedactiviteit in of bij rijkswateren en/of de ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit. Tegen de ontwerp-omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit zijn geen zienswijzen ingediend.

Alle zienswijzen zijn doorgestuurd naar de desbetreffende bevoegde gezagen (gemeente Land van Cuijk, gemeente Maashorst en gemeente Oss, waterschap Aa en Maas, provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat) die de zienswijzen betrekken bij de definitieve besluitvorming. De zienswijzen zijn zorgvuldig beantwoord.

Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, wordt geïnformeerd over hoe hiermee is omgegaan via deze Nota van zienswijzen. Alle zienswijzen zijn individueel beantwoord (bijlage 1 bij deze Nota van zienswijzen). Onderwerpen die in meerdere zienswijzen naar voren kwamen, zijn in hoofdstuk 2 van deze Nota van zienswijzen behandeld; bij de individuele beantwoording, wordt soms naar dit algemene deel verwezen.

Een aantal zienswijzen leidt tot aanpassingen in het ontwerp van de dijk en daarmee tot aanpassingen aan het projectbesluit. Vanwege deze aanpassingen zijn, indien nodig, sommige nadere besluiten (vergunningen) ook aangepast. Andere zienswijzen leiden niet tot aanpassingen in het ontwerp. Definitieve besluitvorming heeft met inachtneming van deze zienswijzen plaatsgevonden.

1.4 Ambtshalve wijzigingen

Naast wijzigingen door zienswijzen, hebben er ook een aantal ambtshalve wijzigingen plaatsgevonden. Een ambtshalve wijziging is een wijziging die het bevoegd gezag uit eigen beweging doorvoert. Deze wijzigingen komen dus niet voort uit zienswijzen, maar het kan wel zo zijn dat een ambtshalve wijzigingen samenvalt met een ingediende zienswijze. Ambtshalve wijzigingen kunnen worden genomen vanwege bijvoorbeeld voortschrijdend inzicht. In hoofdstuk 3 is hierop ingegaan.

1.5 Milieueffectrapport

Voor de dijkverbetering is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het doel van een MER is om ten behoeve van de besluitvorming volledig en correct te zijn ten aanzien van milieu-informatie. De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Cie mer) vrijwillig gevraagd te adviseren over het MER. In een advies spreekt de Cie mer zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.
De Cie mer heeft zich in een toetsingsadvies uitgesproken over het MER voor dijkversterking Cuijk-Ravenstein en heeft daarbij adviezen voor aanvulling aangegeven. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.

1.6 Hoe verloopt de verdere procedure?

Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas stelt het projectbesluit naar verwachting op 6 oktober 2026 vast. Na goedkeuring van het projectbesluit ontvangen alle indieners van een zienswijze een reactie op hun zienswijzen. Uiterlijk 2 oktober 2026 nemen de gemeenten Land van Cuijk, Maashorst en Oss, Rijkswaterstaat, Omgevingsdienst Brabant Noord en Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant het besluit voor de betreffende vergunningen.

Waterschap Aa en Maas legt het projectbesluit vervolgens ter goedkeuring voor aan de provincie Noord-Brabant (art. 16.72 Ow). De publicatie van de goedkeuring en de start van de ter inzage leggingsperiode voor beroep zal naar verwachting op 5 november 2026 plaatsvinden.

Zodra de provincie Noord-Brabant het projectbesluit heeft goedgekeurd, maakt het waterschap het projectbesluit bekend in het Waterschapsblad. Het goedkeuringsbesluit wordt daaraan toegevoegd als bijlage. De gecoördineerde besluiten betreffende de vergunningen worden door de provincie gepubliceerd. De indieners van de zienswijzen worden persoonlijk op de hoogte gesteld van de definitieve besluitvorming en van de reactie op diens zienswijzen. Tegen het projectbesluit en de andere definitieve besluiten kan gedurende een termijn van zes weken beroep worden ingesteld. Het is niet mogelijk om na het verlopen van de beroepstermijn de beroepen aan te vullen, dit volgt uit artikel 16.86, lid 1, van de Omgevingswet, dit wordt ook bij de bekendmaking van de besluiten vermeld.
Belanghebbenden of indieners van zienswijzen, kunnen tegen de definitieve besluiten rechtstreeks beroep instellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.7 Leeswijzer

De beantwoording van de individuele zienswijzen is te vinden in bijlage 1. De zienswijzen zijn geanonimiseerd in verband met de Algemene Verordening Gegevensbescherming. In hoofdstuk 2 zijn de onderwerpen uit de meest voorkomende zienswijzen toegelicht. In hoofdstuk 3 zijn achtereenvolgens per besluit de wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen en de ambtelijke wijzigingen beschreven. In hoofdstuk 4 is ingegaan op het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage.

2. De meest voorkomende zienswijzen en de beantwoording daarvan

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst een kort overzicht gegeven van het aantal zienswijzen dat is ingediend, op welke onderdelen van de besluitvorming de zienswijzen zijn ingediend en de meest aangehaalde onderwerpen. Vervolgens wordt voor de meest aangehaalde onderwerpen een beantwoording gegeven. Deze beantwoording dient als nadere toelichting, iedere individuele zienswijze is beantwoord in bijlage 1.

2.2 Overzicht zienswijzen

In totaal zijn er 42 zienswijzen ingediend waarbij er soms meerdere opmerkingen zijn gemaakt of vragen zijn gesteld. Voor een overzichtelijke beantwoording zijn de onderdelen uit elke zienswijze in verschillende onderwerpen per onderdeel beantwoord.

De zienswijzen hebben voor het overgrote deel betrekking op het ontwerp-projectbesluit. Er zijn enkele zienswijzen ingediend tegen de ontwerpvergunningen. Ook heeft een aantal indieners aangegeven dat hun zienswijze betrekking heeft op meerdere besluiten.

Hierna wordt verder ingegaan op de ontvangen zienswijzen, door op de meest voorkomende thema's en vragen in te gaan. Bij de individuele beantwoording van de zienswijzen kan naar dit hoofdstuk worden verwezen. Voor de beantwoording van individuele zienswijzen wordt verwezen naar bijlage 1.

2.3 Zienswijzen over dijkontwerp

Er zijn diverse zienswijzen binnengekomen die betrekking hebben op het dijkontwerp en het daartoe behorende ruimtebeslag. In de fase van ontwerp-projectbesluit/-vergunningen naar definitief projectbesluit/-vergunningen is in het kader van verdere planuitwerking aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Ook zijn door gebruik te maken van drones gedetailleerdere hoogtemetingen gedaan. Deze onderzoeken hebben soms tot aanpassingen in het ontwerp geleid. In hoofdstuk 2 van deze Nota van zienswijzen en bij de zienswijzenbeantwoording (bijlage 1 bij onderhavige nota) wordt daar, waar van toepassing, op ingegaan.

Het dijkontwerp in het projectbesluit is nog geen eindontwerp. Binnen de kaders van het projectbesluit kunnen nog aanpassingen volgen, bijvoorbeeld op basis van nog meer nader onderzoek of gewijzigde of nieuwe inzichten ten aanzien van uitvoeringstechnieken. Ook de op- en afritten, waarvoor in het projectbesluit arceringen zijn opgenomen, zullen in een definitief ontwerp en een uitvoeringsontwerp nader uitgewerkt worden.

De zienswijzen hebben in algemene zin betrekking op:

- Afweging grondoplossing of constructie;
- Invloed dijkontwerp op tuinen of bedrijfsoppervlak;
- Op- en afritten.

2.3.1 Afweging grondoplossing of verticale oplossing

Er zijn verschillende zienswijzen ingediend over de verbeteringsoplossing. Het is belangrijk om stil te staan bij de gemaakte keuzes van het wel of niet plaatsen van een verticale oplossing. Dit betreft namelijk niet enkel een financiële, ruimtelijke of technische afweging, maar gaat ook over de balans tussen individueel en algemeen belang. De grondoplossing is vanuit het voorkeursalternatief (VKA) de standaard oplossingsrichting voor verbeteren van de stabiliteit, omdat deze als het meest duurzaam en robuust is beoordeeld. De grondoplossing is daarom als uitgangspunt gekozen voor dit project.

Wanneer de gekozen grondoplossing op locaties niet past, is gekeken naar andere mogelijkheden, zoals het optimaliseren van de grondoplossing (bijvoorbeeld de steunberm op een halve dijkhoogte laten aanhaken in plaats van op een derde van de dijkhoogte, of een flauwer talud) of het plaatsen van verticale oplossing. Het plaatsen van een verticale oplossing is daarmee een uitzondering op het uitgangspunt en is dan ook niet aan de orde als de grondoplossing past en andere omstandigheden dit niet vereisen.

In het projectbesluit (par 3.2) is uitgebreid toegelicht welke ontwerpprincipes gehanteerd zijn. Belangrijke uitgangspunten zijn:
- Dijkverbeteringen in grond hebben de voorkeur boven constructies;
- Binnenwaartse dijkverbetering heeft de voorkeur boven buitenwaartse dijkverbetering, om negatieve rivierkundige effecten te vermijden.

2.3.2 Invloed op tuinen/erven/bedrijfslocaties

Uit een aantal zienswijzen blijkt dat er bij diverse indieners vrees bestaat over het effect dat de dijkverbetering zal hebben op tuinen, erven of bedrijfslocaties. Helaas is het waterschap op een aantal plekken genoodzaakt om de dijkverbetering naar binnen, de polderzijde, uit te voeren. Soms is daarvoor grond van derden nodig, permanent of tijdelijk voor een werkstrook. Binnen het dijkontwerp is het ruimtebeslag, en daarmee het effect op gronden van derden, geoptimaliseerd.
Het gebruik van de werkstroken is van tijdelijke aard, voorafgaand aan de uitvoering worden daar afspraken over gemaakt met de eigenaren. Na uitvoering wordt een en ander zoveel mogelijk weer teruggebracht naar de oorspronkelijke staat.

2.3.3 Op- en afritten

Enkele indieners van zienswijzen hebben vragen over op- en afritten. Langs de dijk liggen woningen, bedrijven en percelen met opritten. Voor opritten geldt dat zij in principe op dezelfde locatie teruggebracht worden met dezelfde hellingshoek. Doordat de dijk omhooggaat is er permanent meer ruimte nodig voor de opritten. Voor opritten wordt daarom voor de dijkverbetering gewerkt met een ruimtebeslag, dit ruimtebeslag is weergegeven op de tekeningen in bijlage 1 bij het projectbesluit en aangegeven als “ruimtereservering op- en afritten”. Voor één oprit is in overleg met de eigenaar besloten om deze te verplaatsen (ter plaatse van de Koninginnedijk). Enkele opritten schuiven iets op ten opzichte van de huidige ligging vanwege inpassing op een erf. De nieuwe oprit zal dan binnen het daarvoor aangewezen ruimtebeslag worden gerealiseerd.

2.4 Zienswijzen over grondzaken

2.4.1 Beleid eigendommen en verwerving voor de primaire keringen

Op het dijktraject zijn er meerdere percelen waarvan een deel zal moeten worden verworven om de versterking uit te kunnen voeren. Waterschap Aa en Maas hanteert daarvoor haar vastgestelde Eigendommen- en verwervingsbeleid voor primaire keringen: Waterschapsblad 2020, 10180 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen .

2.5 Zienswijzen over de uitvoeringsfase

2.5.1 Uitvoering van het werk

Het versterken van de dijk is een groot werk waarbij mensen, materieel en materialen nodig zijn. De uitvoering heeft ook impact op de omgeving. De aannemer zal in samenwerking met Waterschap Aa en Maas het dijkontwerp nader uitwerken tot een definitief- en uitvoeringsontwerp. Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden worden door de aannemer vervolgens detailplanningen en werkplannen opgesteld.
Het is natuurlijk het streven om alles te laten verlopen met zo min mogelijk hinder voor de bewoners in het gebied. Toch zal er hinder en overlast kunnen plaatsvinden.

2.5.2 Schade door de uitvoering

Het is begrijpelijk dat er zorgen zijn over mogelijke schade aan de woning of andere panden door de werkzaamheden. Waterschap Aa en Maas borgt een zorgvuldige en veilige uitvoering. Wanneer er door algemene uitvoeringswerkzaamheden toch aantoonbaar schade ontstaat aan de woning of tuin van bewoners, dan zal beoordeeld moeten worden of dat leidt tot een schadevergoeding. Meer informatie: https://www.aaenmaas.nl/regelen/schade/ .

Tijdens de uitvoering worden woningen die dicht bij de dijk staan en waar daar aanleiding voor is, gemonitord. Al in de planuitwerkingsfase zijn verschillende panden voorzien van meetpunten hiervoor. Het doel van monitoring is om tijdig te kunnen zien of en wanneer een (trillings-)grenswaarde overschreden wordt en om daar vervolgens snel op te kunnen anticiperen, voordat er daadwerkelijk schade ontstaat. Voor start uitvoering worden er nulopnames uitgevoerd van woningen waarvoor dat nodig wordt geacht.

Op basis van de bouwkundige staat van de woning, het soort werkzaamheden dat uitgevoerd wordt en de geotechnische gegevens van de ondergrond wordt vervolgens bepaald of en hoe er gemonitord wordt tijdens de uitvoering. Er kunnen trillingsmeters, hoeksensoren, meetbouten en scheurmeters worden aangebracht op een aantal representatieve locaties/woningen om de huidige situatie in beeld te brengen en om inzicht te krijgen in de huidige bewegingen van de woning (dus zonder dat werkzaamheden plaatsvinden).

Hoe en welke woningen exact gemonitord worden, wordt hoogstwaarschijnlijk in 2027 duidelijk. Dit wordt opgenomen in het monitoringsplan. Monitoringsgegevens worden voor, tijdens en na de werkzaamheden geregistreerd. Het waterschap zal ook gegevens delen met de betrokken woning-/pandeigenaren. In welke vorm en hoe dit precies gebeurt wordt momenteel nader bekeken en zal op een later tijdstip worden gecommuniceerd.

2.6 Zienswijzen over participatie en communicatie

2.6.1 Afweging maatschappelijk en individueel belang

In diverse zienswijzen wordt aangedragen dat er onvoldoende tegemoet is gekomen aan individuele belangen. Deels is dat te verklaren doordat ten aanzien van individuele belangen (bijvoorbeeld tuinen, opritten en woongenot) pas in detail afspraken gemaakt kunnen worden op het moment dat het ontwerp op voldoende detailniveau is uitgewerkt en de haalbaarheid van deze wensen beschouwd kan worden. Voor een deel van de wensen komt dat detailniveau wanneer het ontwerp uit het projectbesluit verder uitgewerkt wordt naar een uitvoeringsontwerp, dat klaar is voor start van de uitvoering. Aan de andere kant is het ook zo dat het waterschap een afweging moet maken tussen individueel belang en maatschappelijk belang (lees: het belang van het laten voldoen van de dijk aan de wettelijke normen). Deze belangen kunnen soms moeilijk hand in hand gaan. Het waterschap is verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze, die altijd zeer zorgvuldig (en consequent) is gemaakt door alle belangen in de afweging mee te nemen. Daar waar een verzoek voor een

individuele situatie niet wordt gehonoreerd, is dit toegelicht in de beantwoording van de desbetreffende zienswijzen.

2.6.2 Meekoppelkansen

In het milieueffectrapport (par. 2.3) is uitgebreid toelichting gegeven op het proces van meekoppelkansen en welke meekoppelkansen uiteindelijk doorgang gaan vinden.
In zeven zienswijzen is ingegaan op meekoppelkans die uiteindelijk geen doorgang heeft gevonden. Het niet-doorgaan van een meekoppelkans is geen onderdeel van het projectbesluit of een vergunning. Bij de individuele zienswijzen is hier wel nader op ingegaan.

2.6.3 Participatie en communicatie

In het Participatieverslag, bijlage bij het projectbesluit, is uitgebreid ingegaan op welke participatiemomenten er zijn geweest. Over een enkele zienswijzen is in de tussentijd contact geweest met de zienswijze-indiener(s), om verduidelijkende vragen te stellen of een wijziging in het dijkontwerp te bespreken.

3. Wijzigingen in ontwerp projectbesluit

3.1 Wijzigingen ten opzichte van het ontwerp projectbesluit

3.1.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Wijzigingen in tijdelijk regelingdeel gemeente Land van Cuijk
Wijzigingen die naar aanleiding van zienswijze nr. 9 zijn doorgevoerd zijn:

- In artikel 8.3.2.3 is 'het onderhoud van de waterkering' van lid b naar lid a verplaatst;
- Verwijzing in artikel 8.3.3.4 sub d bevatte een onjuiste verwijzing. Verwijzing is gedaan naar artikel 8.3.2.4;
- Archeologisch verstoringsdieptes genoemd in artikel 8.6.2.3 sub a en sub b zijn correct overgenomen uit het omgevingsplan van de gemeente;
- Bij artikel 8.8 sportactiviteit: '-schietterrein met schietboom' is de kop gewijzigd. 'schietterrein met schietboom' is toegevoegd in de kop, conform omschrijving uit het vigerende omgevingsplan van de gemeente;
- Lid b van artikel 8.3.3.4 was overbodig en is verwijderd;
- Het werkingsgebied voor de gebruiksactiviteit 'sportactiviteit – schietterrein met enkel schietboom' is verder naar het noorden/de rivier verplaatst (met behoud huidige omvang).

Daarnaast zijn wijzigingen doorgevoerd die een combinatie omvatten van een ambtshalve wijzigingen en een zienswijze. In dat geval is hieronder in paragraaf 3.1.2 weergeven welke zienswijze ook op de ambtshalve wijziging betrekking heeft.

3.1.2 Ambtshalve wijzigingen

Dijkvak 1, op- en afrit toegevoegd
Ontbrekende arcering voor op- en afrit binnendijks, ter hoogte van dijkpaal A174+30 toegevoegd in het dijkontwerp.
Zie ook zienswijze nr. 3

Dijkvak 1, Rioolgemaal ter hoogte dijkpaal A178 behouden en L-wand aanbrengen
In het ontwerp was voorzien dat een gedeelte van het rioolgemaal in dijkvak 1, ter hoogte van dijkpaal A178 gesloopt zou worden. Op basis van nader onderzoek is besloten het gebouw in zijn geheel te behouden. Ten behoeve van stabiliteit zal ter plaatse een L-wand aangebracht moeten worden. Dit is in de bouwactiviteit opgenomen.

Dijkvak 1-2, Constructiezone vervallen, nu taludverflauwing als maatregel voor stabiliteit
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens, blijkt dat een taludverflauwing het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan oplossen en dat een constructiezone hier niet nodig is. Deze constructiezone is daarom komen te vervallen. Doordat een steunberm hier ook kan komen te vervallen, zal er minder ruimtebeslag voor de dijk van bedrijven nodig zijn.
Tegelijkertijd zijn arceringen voor op- en afritten binnendijks op een aantal locaties aangepast.
Zie ook zienswijze nr. 1, 2, 6

Dijkvak 4, aanpassing op- en afrit
Om de op- en afrit goed in te kunnen passen is de arcering aangepast.
Zie ook zienswijze nr. 6-

Dijkvak 10/11, dijkpaal A227, Deels dempen Oude Tochtsloot vervalt
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens blijkt dat het gedeeltelijk dempen van de Oude Tochtsloot niet nodig is. Deze maatregel vervalt .
Zie ook zienswijze nr. 8

Dijkvak 11, Kunstwerk laten vervallen
Op de ontwerptekeningen was een markering aangegeven voor een te plaatsen kunstwerk. Omdat de omvang en exacte locatie van een kunstwerk nog niet bekend is, is besloten deze markering te laten vervallen. De plaatsing van een kunstwerk zal later via een vergunning aangevraagd worden.

Ook was op de tekeningen op verschillende locaties een tekstblok opgenomen voor een aansluiting naar een wandelpad en een informatiebord. Er is een optie voor een wandelpad over het onderhoudspad langs een sloot, maar exacte ligging van wandelpaden en locatie voor een informatiebord moeten nog bepaald en uitgewerkt worden.
Zie ook zienswijze nr. 8

Dijkvak 14, dijk minimaal naar buiten
Bij een herbeoordeling van dijkvak 14 blijkt dat binnendijks toch te weinig ruimte is, waardoor de dijk beperkt naar buiten zal moeten. Deze aanpassing is in de tekeningen doorgevoerd.

Dijkvak 16, dijkpaal A263 Gildeterrein en op- en afrit naar evenemententerrein buitendijks
Ter hoogte van dijkpaal A263 bij de nieuwe rotonde in de N321 ontbrak de op- en afrit vanaf de ‘poot’ van de rotonde naar de uiterwaard, naar het buitendijks gelegen evenemententerrein. Om die op- en afrit in te passen is een arcering aan de kaart toegevoegd, tussen het Gildeterrein en de dijk. Daartoe is het Gildeterrein, dat al verplaatst moest worden om ruimte voor de rotonde te realiseren, nog iets verder naar de Maas verplaatst.
Zie ook zienswijze nr. 9.3

Dijkvak 26 nabij Gemaal van Sasse
Nabij Gemaal van Sasse, dijkvak 26 nabij dijkpaal A286 ontbraken delen van en de aansluiting op de constructiezone in de ontwerptekening. Deze delen constructiezone zijn toegevoegd.
Ook zijn ter hoogte van dijkpaal A286 wijzigingen aangebracht in de arceringsvlakken voor op- en afritten, aan de buitenzijde, om zeker te zijn dat deze binnen het arceringsvlak passen. Vanwege de beperkte ruimte buitendijks voor de op- en afritten en omdat binnendijks al hoge grond ligt, wordt de dijk iets naar binnen verlegd. Daartoe zijn binnendijks grenzen beperkt aangepast. Ook is binnendijks de ontbrekende zone voor een piping-maatregel doorgetrokken tot de grens met het Gemaal van Sasse.
Zie ook zienswijze nr. 30.

Dijkvak 26 KRW-maatregel Beekmonding Raam
Ter hoogte van dijkpaal A286 is ook de toerit naar KRW-maatregel Beekmonding Raam weergegeven en de inrichting van Raam gedetailleerder weergegeven.
Zie ook zienswijze nr. 19, 30 en 42

Dijkvak 27, Constructiezone vervallen, nu taludverflauwing voor stabiliteit
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens, blijkt dat een taludverflauwing het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan oplossen en dat een constructiezone hier niet nodig is. Deze constructiezone is daarom komen te vervallen.

Dijkvak 30 Oude Maasdijk
Op de dijkontwerptekeningen in bijlage 1 bij het projectbesluit is het tekstvak bij de Oude Maasdijk dat aangeeft dat er wordt uitgegaan dat maximaal dezelfde breedte van de huidige weg wordt aangehouden, verwijderd van de kaart. De detailuitwerking van deze weginrichtingwordt de komende periode door de drie gemeenten nader uitgewerkt.
Zie ook zienswijze nr. 24

Dijkvak 36, Klei-inkassing / pipingmaatregel vervalt
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens en met toepassing van het geohydrologisch model blijkt dat er ter plaatse van dijkvak 36 toch geen pipingmaatregel nodig is. De klei-inkassing die als pipingmaatregel was voorzien, kan daardoor komen te vervallen en is uit de kaarten verwijderd. Zie ook bijlage B van deze Nota van zienswijzen.

Algemeen
Tekstuele wijziging in het projectbesluit: in par 3.2.3 Maatvoering en flexibiliteit van het projectbesluit is de volgende zin: “Veranderingen kunnen leiden tot verschuivingen van het vergunningenontwerp, waardoor het ruimtebeslag van het dijkontwerp beperkt kleiner wordt, of met maximaal één meter ruimtebeslag in de werkstrook zoals opgenomen in de tekeningen in de bijlagen.” gewijzigd in: “Veranderingen kunnen leiden tot verschuivingen van het vergunningenontwerp, waardoor het ruimtebeslag van het dijkontwerp beperkt kleiner wordt, of met maximaal één meter ruimtebeslag worden verbreed zoals opgenomen in de ontwerptekeningen in de bijlagen.”

Paragraaf 2.4 Van projectbesluit naar uitvoering, is toegevoegd in het projectbesluit.

Aanpassingen op- en afrit, werkstrook, constructiezone
Op een enkele plek is de arcering voor een op- en afrit iets aangepast en op een enkele plek ontbrak een stuk doortrekking van een werkstrook of een zone voor een constructie. Deze zijn op de kaarten hersteld.

Binnendijks
- Dijktalud dijkpaal A192+20: ontbrekend deel dijktalud op tekening opgenomen;
- N321 ter hoogte van dijkpaal A252: stuk projectgebied doorgetrokken over de N321 voor een goede aansluiting op het oostelijk deel van de N321;
- Dijktalud binnenzijde dijkpaal A263-A265+90: ontbrekend deel dijktalud op tekening opgenomen en werkstrook verlegd;
- Dijkpaal A290 en A291: arcering voor op- en afrit vergroot en werkstrook verlegd;
- Dijkpaal A295+10-A295+80: ontbrekende werkstrook toegevoegd;
- Dijkpaal A295+80-A296: ontbrekende op- en afrit toegevoegd;
- Dijkpaal A297+20: arcering op- en afrit vergroot;
- Dijkpaal A297-A299+50: werkstrook verlegd;
- Dijkpaal A298+90: arcering op- en afrit vergroot;
- Dijkpaal A299+10-A299+40: ontbrekend deel dijktalud op tekening opgenomen;
- Dijkpaal A310-A310+20: ontbrekend deel dijktalud op tekening opgenomen, arcering op- en afrit en werkstrook;
- Dijkpaal A312+90-A314: ontbrekende op- en afrit opgenomen;
- Dijkpaal A314+40-A317: ontbrekend deel dijktalud op tekening opgenomen, tot aan de al opgenomen kabels en leidingenstrook;
- Dijkpaal A316+90: arcering op- en afrit vergroot;
- Dijkpaal A317+90-A318+40: ontbrekende op- en afrit opgenomen;
- Dijkpaal A320+10-A320+20: arcering op- en afrit vergroot;
- Dijkpaal A324: arcering op- en afrit vergroot;
- Dijkpaal A324-A324+50: ontbrekend deel dijktalud op tekening opgenomen en werkstrook toegevoegd;
- Dijkpaal A338+50: arcering op- en afrit vergroot;

- Dijkpaal A346+40-A348+50 en A353+90-A356+20 en A356+90-A356+20 en A356+90-A358+40: ontbrekende werkstrook toegevoegd;
- Dijkpaal A362+95-A363+80: ontbrekende arcering op- en afrit toegevoegd.

Buitendijks

- Dijkpaal A204-A205+30: ontbrekend stuk werkstrook toegevoegd en ontbrekend stukje anti-graverij maatregelen toegevoegd
- Dijkpaal A209+40-A211+50: ontbrekend stuk werkstrook toegevoegd;
- Dijkpaal A214+40: ontbrekend stuk werkstrook toegevoegd en arcering op- en afrit aangepast;
- Oprit dijkpaal A214: Buitendijks stukje doortrekken om hele oprit in grasbeton uit te voeren;
- Dijkpaal A245-A246+50: Buitendijks voor aansluiten talud op maaiveldmodel (nieuw gebruikt model voor maaiveldhoogtes);
- Oprit dijkpaal A247: Buitendijks iets meer ruimte nodig voor uitwerking oprit voor aansluiten talud op maaiveldmodel (nieuw gebruikt model voor maaiveldhoogtes);
- Dijkpaal A319 en A322: iets naar buiten ten opzichte van het vergunningenontwerp: buitenteen dijkontwerp is nu doorgetrokken tot buitenteen legger;
- Dijkpaal A336 iets meer talud nodig voor aansluiten talud op maaiveldmodel (nieuw model voor maaiveldhoogtes);
- Dijkpaal A345 de op-/afrit naar parkeerplaats, richting de brug op Keent, ontbrak in het vergunningenontwerp, die is nu toegevoegd.

3.2 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Flora- en fauna-activiteit (Omgevingsdienst Brabant Noord)

Ten aanzien van aanwezige beschermde soorten is een vergunning voor flora- en fauna-activiteit aangevraagd voor de dijkverbetering.

3.2.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Niet van toepassing.

3.2.2 Ambtshalve wijzigingen

Niet van toepassing.

3.3 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Rijksmonumentenactiviteit (Gemeente Land van Cuijk)

De vergunningaanvraag heeft betrekking op werkzaamheden aan de bovenbouw van kademuur Grave.

3.3.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Niet van toepassing.

3.3.2 Ambtshalve wijzigingen

Niet van toepassing.

3.4 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ruimtelijke bouwactiviteit (Gemeente Land van Cuijk)

De vergunningaanvraag heeft betrekking op de constructiezones die onderdeel uitmaken van de dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. Op een paar locaties zijn de constructiezones gewijzigd ten opzichte van het ontwerp.

3.4.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Er zijn enkele wijzigingen doorgevoerd die een combinatie omvatten van een ambtshalve wijziging en een zienswijze. In dat geval is hieronder in paragraaf 3.4.2 weergeven welke zienswijze ook op de ambtshalve wijziging betrekking heeft.

3.4.2 Ambtshalve wijzigingen

Dijkvak 1-2, Constructiezone vervallen

In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens, blijkt dat een taludverflauwing het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan oplossen en dat een constructiezone hier niet nodig is. Deze constructiezone is daarom komen te vervallen.

Zie ook zienswijze nr. 1, 2 en 6

Dijkvak 1, Rioolgemaal ter hoogte dijkpaal A178 behouden en L-wand aanbrengen
In het ontwerp was voorzien dat een gedeelte van het rioolgemaal in dijkvak 1, ter hoogte van dijkpaal A178 gesloopt zou worden. Op basis van nader onderzoek is besloten het gebouw in zijn geheel te behouden. Ten behoeve van stabiliteit zal ter plaatse een L-wand aangebracht moeten worden. Dit is in de bouwactiviteit opgenomen.

Dijkvak 26, Constructiezones doorgetrokken nabij Gemaal van Sasse
Nabij Gemaal van Sasse, dijkvak 26 nabij dijkpaal A286 ontbraken delen (aansluiting) constructiezone in de ontwerptekening. Deze stukken constructiezone zijn toegevoegd.
Zie ook zienswijze nr.

Dijkvak 27, Constructiezone vervallen
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens, blijkt dat een taludverflauwing het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan oplossen en dat een constructiezone hier niet nodig is. Deze constructiezone is daarom komen te vervallen.

3.5 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ruimtelijke bouwactiviteit (Gemeente Maashorst)

De vergunningaanvraag heeft betrekking op de constructiezones die onderdeel uitmaken van de dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.

3.5.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen
Niet van toepassing.

3.5.2 Ambtshalve wijzigingen
Niet van toepassing.

3.6 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ruimtelijke bouwactiviteit (Gemeente Oss)

De vergunningaanvraag heeft betrekking op de constructiezones die onderdeel uitmaken van de dijkverbetering Cuijk-Ravenstein

3.6.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen
Niet van toepassing.

3.6.2 Ambtshalve wijzigingen
Dijkvak 33, ter hoogte van dijkpaal A399/A340 doortrekken constructiezone
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens, blijkt dat de kleidikte op het binnentalud onvoldoende is. Het binnentalud is daarom ook op de kaarten opgenomen als werkgebied en de daar al opgenomen constructiezone (die van de kruin tot halverwege het binnentalud liep) is over het gehele binnentalud opgenomen.

3.7 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Beperkingengebied activiteit (Rijkswaterstaat)

De vergunningaanvraag heeft betrekking op werkzaamheden in de uiterwaarden.

3.7.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Niet van toepassing.

3.7.2 Ambtshalve wijzigingen

- Dijkvak 6, Oprit DP-205: Buitendijks stukje werkstrook;
- Dijkvak 13, DP-245-DP246+50: Buitendijks voor aansluiten talud op maaiveldmodel (nieuw gebruikt model voor maaiveldhoogtes);
- Dijkvak 14, Oprit DP-247: Buitendijks iets meer ruimte nodig voor uitwerking oprit voor aansluiten talud op maaiveldmodel (nieuw gebruikt model voor maaiveldhoogtes);
- DP-319 en DP-322: iets naar buiten ten opzichte van het vergunningenontwerp: buitenteen dijkontwerp is nu doorgetrokken tot buitenteen legger;
- Dijkvak 32, DP-336 iets meer talud nodig voor aansluiten talud op maaiveldmodel (nieuw model voor maaiveldhoogtes);
- Dijkvak 36, Klei-inkassing / pipingmaatregel vervalt. In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens en met toepassing van het geohydrologisch model blijkt dat er ter plaatse van dijkvak 36 toch geen pipingmaatregel nodig is. De klei-inkassing die als pipingmaatregel was voorzien, kan daardoor komen te vervallen en is uit de kaarten verwijderd. Zie ook bijlage B van deze Nota van zienswijzen.

3.8 Wijzigingen ten opzichte van ontwerp vergunningen Ontgrondingsvergunning (Provincie Noord-Brabant/Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant)

De vergunningaanvraag heeft betrekking op ontgrondingswerkzaamheden in de uiterwaarden.

3.8.1 Wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen

Niet van toepassing.

3.8.2 Ambtshalve wijzigingen

Dijkvak 26 KRW-maatregel Beekmonding Raam
Ter hoogte van dijkpaal A286 is ook de toerit naar KRW-maatregel Beekmonding Raam weergegeven en de inrichting van Raam gedetailleerder weergegeven.

Dijkvak 36, Klei-inkassing / pipingmaatregel vervalt
In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. Uit nieuwe berekeningen op basis van de aanvullende onderzoeksgegevens en met toepassing van het geohydrologisch model blijkt dat er ter plaatse van dijkvak 36 toch geen pipingmaatregel nodig is. De klei-inkassing die als pipingmaatregel was voorzien, kan daardoor komen te vervallen en is uit de kaarten verwijderd. Zie ook bijlage B van deze Nota van zienswijzen.

4. Beoordeling Milieueffectrapport door Commissie mer

4.1 Procedure

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: Cie mer) heeft zich in een toetsingsadvies uitgesproken over het MER voor dijkversterking Cuijk-Ravenstein en heeft daarbij adviezen voor aanvulling gegeven. Ook heeft de Cie mer de zienswijzen, die zijn ingediend op het projectbesluit (met MER) en hoofdvergunningen in de ter inzage leggingsperiode van 12 november 2025 t/m 23 december 2025, betrokken bij hun advisering.
Op 9 januari 2026 heeft een online startgesprek plaatsgevonden tussen de werkgroep van de Cie mer, de mer-coördinator van Provincie Noord-Brabant en vertegenwoordigers van en namens Waterschap Aa en Maas (verantwoordelijk voor het opstellen van het MER). Vanwege de slechte weersomstandigheden op die dag is een locatiebezoek uitgesteld naar 4 februari 2026.

De Cie mer heeft daarna een concept toetsingsadvies uitgebracht, dat op 19 februari 2026 is besproken door de Cie mer, mer-coördinator van Provincie Noord-Brabant en vertegenwoordigers van en namens Waterschap Aa en Maas. De Cie mer heeft daarna een Voorlopig toetsingsadvies over het MER uitgebracht op 26 februari 2026 (zie bijlage C bij onderhavige Nota van zienswijzen).
Naar aanleiding van het Voorlopig toetsingsadvies is een Aanvulling op het MER opgesteld, welke daarna door de Cie mer is meegenomen in de toetsing. In het Definitieve toetsingsadvies (zie bijlage C bij onderhavige Nota van zienswijzen) stelt de Cie mer “De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling tezamen voorzien in alle essentiële informatie om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit over de dijkverbetering.”

4.2 Wijzigingen naar aanleiding van toetsingsadvies Cie mer

De Aanvulling op het MER is aan de besluitvormingsstukken toegevoegd en zo ook de documenten die in het kader van de Aanvulling op het MER met de Cie mer zijn gedeeld (toegevoegd aan bijlage 2 Milieueffectrapport van het projectbesluit).

Daarnaast is de aanbeveling van de Cie mer om de AERIUS-berekening te actualiseren door de meest recente versie van het rekenmodel te gebruiken ter harte genomen. Het model voor AERIUS-berekeningen wordt altijd minimaal eens per jaar geactualiseerd, waardoor het projectteam deze actualisatie ook al had voorzien. Een geactualiseerde AERIUS-berekening is aan de besluitvormingsstukken van het projectbesluit toegevoegd. De geactualiseerde AERIUS-berekening en de Voortoets zijn opgenomen in de bijlagen natuur bij het projectbesluit (bijlage 3 bij het projectbesluit).

Bijlage A. Individuele beantwoording zienswijzen

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
		Zienswijzen ingediend op ontwerp-projectbesluit of ontwerp-omgevingsvergunningen (gemeenten) of ontwerp-omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit	
1	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsvergunning Land van Cuijk	Zoals de plannen nu gepresenteerd zijn botsen die met de uitbereidingsplannen die zienswijze-indiener heeft op het bedrijfsperceel in Katwijk aan de Lange Ooijen (plannen zijn bekend bij Aa en Maas). Dit zou de bedrijfsvoering in de de toekomst belemmeren. Graag ziet zienswijze-indiener een maatwerk oplossing door een verticale constructie (die nu vanaf Ploegam tot halverwege het perceel ingetekend staat) wordt doorgetrokken tot voorbij het pomp gebouw.	In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn verwerkt in de stabiliteitsberekeningen. Uit deze berekeningen blijkt dat met een beperkte verflauwing van het talud het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan worden opgelost. Hierdoor is zowel de aanleg van een binnenberm als het toepassen van een stabiliteitsconstructie niet langer noodzakelijk en zal de dijk minder ruimtebeslag nodig hebben dan in het ontwerp-besluit was weergegeven. Het ruimtebeslag zal nu ca. 3 meter betreffen. Dit betreft een wijziging van het ontwerp. Het projectbesluit en de omgevingsvergunning Land van Cuijk zijn hierop aangepast.
2	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsvergunning Land van Cuijk	T.a.v. plannen op de bedrijfslocatie te Katwijk aan de Lange Ooijen. "Het bedrijf is sterk afhankelijk van de beschikbare buitenterreinen op het perceel, onder meer voor: opslag van materialen, stalling van bedrijfsvoertuigen en machines, laad- en losactiviteiten, manoeuvreerruimte voor vracht- en aanhangwagens, een veilige en ARBO-conforme inrichting van het terrein. De voorgenomen afname van 10 tot 12 meter van het perceel betekent een permanente inkrimping van het operationeel terrein, waardoor deze activiteiten niet meer kunnen plaatsvinden. Hierdoor wordt de bedrijfsvoering substantieel belemmerd. De huidige plannen leiden tot een disproportionele schade voor het bedrijf, geeft zienswijze-indiener aan. De beoogde verwerving zorgt ervoor dat de bedrijfsactiviteiten op deze locatie niet voortgezet kunnen worden. Een voor de hand liggende oplossing is het verticaal stabiliseren van de dijk, wat dan ook bij naastgelegen percelen in het plan is opgenomen.	In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn verwerkt in de stabiliteitsberekeningen. Uit deze berekeningen blijkt dat met een beperkte verflauwing van het talud het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan worden opgelost. Hierdoor is zowel de aanleg van een binnenberm als het toepassen van een stabiliteitsconstructie niet langer noodzakelijk en zal de dijk minder ruimtebeslag nodig hebben dan in het ontwerp-besluit was weergegeven. Het ruimtebeslag zal nu ca. 3 meter betreffen. Dit betreft een wijziging van het ontwerp. Het projectbesluit en de omgevingsvergunning Land van Cuijk zijn hierop aangepast.
3.1	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsvergunning Land van Cuijk	De woning van zienswijze-indieners staat aan het begin van het dijktraject. De woning staat op/in de dijk. De woning is eind 19e eeuw gebouwd in het kader van de aanleg van de spoorlijn Nijmegen-Roermond. In het bestemmingsplan heeft de woning dan ook de aanduiding “karakteristiek” gekregen. Bij de reactie gaan zienswijze-indieners er van uit dat de noodzakelijke verhoging bij de woning circa 0,3 m zal zijn. Zij geven aan dit een aantal malen aan het Waterschap gevraagd te hebben, maar geven aan hierover nog geen duidelijkheid te hebben gekregen.	De huidige kruinhoogte van de dijk bedraagt momenteel ca. 13,5 m +NAP. Ter plaatse wordt een muurtje gerealiseerd om de benodigede hoogteopgave van de waterkering te halen en de doorrijhoogte bij het spoorviaduct niet te verkleinen. Het aanbrengen van een muurtje op de dijk heeft geen invloed op de karakteristieke status van de woning, omdat het muurtje niet aan/tegen de woning wordt gerealiseerd. In 2075 moet het muurtje een hoogte hebben van ca. 13,8 m +NAP. Dit is de in de Verkenningsfase eerder gecommuniceerde 0,3 m. Vanwege de in 50 jaar te verwachten autonome bodemdaling moet er 10 cm extra verhoging meegenomen worden, dus 0,4m hoogte in totaal. De opleverhoogte bedraagt dan ca. 13,9 m +NAP. Het muurtje wordt doorgetrokken tot de eigendomsgrens. Na indienen van de zienswijze is dit ook aan zienswijze-indieners persoonlijk toegelicht. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
3.2	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsverg unning Land van Cuijk	Muurtje met coupure: Ter hoogte van de percelen van zienswijze-indieners is een muur met coupure voorzien. Een verhoging van de dijk is dan niet nodig. Ook wordt door het niet verhogen van de dijk de doorrijhoogte van 3,8 m van het viaduct behouden. De tekening suggereert door de aanduiding “ruimtereservering op- en afritten” dat direct na het viaduct de dijk al op de nieuwe hoogte wordt gebracht. Hierdoor wordt volgens zienswijze-indieners de bereikbaarheid van de woning belemmerd. zienswijze-indieners geven aan dat in overleg van 22-04-2024 met het Waterschap is afgesproken dat het muurtje wordt doorgetrokken wordt tot aan de eigendomsgrens, waar dan ook pas de “op- afrit” wordt gemaakt.	Ten behoeve van de bereikbaarheid van de woning en het bijgebouw zal een coupure in de muur komen. Deze coupure, een opening in de muur om met gemotoriseerd verkeer van de dijk op het erf te komen, zal alleen bij jaarlijkse oefening van het sluiten van coupures en bij verwacht hoog water tijdelijk worden gesloten. De ligging van de coupure t.b.v. de toegang naar woning en bijgebouw wordt in het kader van het uitwerken van het definitief dijkontwerp in 2026 en 2027 verder uitgewerkt. De locatie zal in overleg met de bewoners bepaald worden. In het projectbesluit zijn op- en afritten gearceerd weergegeveven, binnen die arcering zullen zij uitgewerkt en gerealisserd worden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
3.3	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsverg unning Land van Cuijk	Bomen en begroeiing: Er staan aan het begin van het dijktraject een aantal oudere bomen. zienswijze-indieners vragen nader te bezien deze als enigszins mogelijk te behouden. Als voorbeeld de eerste boom op de grens van ons perceel. Een fruitboom met “oud fruit” (kroosjes). Kappen van deze boom is niet noodzakelijk voor de waterveiligheid. Het zal dan ook geen moeite kosten deze boom te laten staan. Bij de woning staan hagen en begroeiing die voor de privacy zorgen. Zienswijze-indieners zouden graag zien dat na de werkzaamheden hagen en begroeiing zodanig hersteld worden dat privacy gewaarborgd is.	Ter plaatse van de woning wordt de hoogteopgave opgelost middels een constructie (muur met coupure). Voor de realisatie van deze constructie is ruimte nodig waardoor tijdens uitvoering mogelijk een deel van de begroeiing weggehaald moet worden. Het streven is om beplanting zo veel als mogelijk te behouden. Na de werkzaamheden zal dit in overleg met zienswijze-indieners zo goed als mogelijk worden hersteld. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
3.4	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsverg unning Land van Cuijk	Afrastering/hekwerk: De percelen tussen A174 tot A178 hebben een hekwerk van circa 2 meter hoog. Het weer voorzien in een vergelijkbaar hekwerk lijkt zienswijze-indienders logisch. Niet aangegeven is of dit ook gaat gebeuren.	Indien het hekwerk op een locatie staat en komt waar het is toegestaan een dergelijk hekwerk geplaatst te hebben, zal het bestaande hekwerk zal na de werkzaamheden terug geplaatst worden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
4	Ontwerp-projectbesluit	Bezwaren ten aanzien van de huidige ontwerptekeningen voor het bedrijf aan de Keersluisweg: -Geen toename van de hellingshoek. -Een verhoging van de hellingshoek van de inrit, afrit of het terrein direct voor het bedrijf is voor ons niet werkbaar. zienswijze-indieners geven aan dagelijks met groot materieel te moeten kunnen draaien en manoeuvreren om onderdelen en schepen te laden en lossen. Dit geldt eveneens voor de achterbuurman, waar eveneens zwaar transport en het laden/lossen van schepen plaatsvindt. -Bereikbaarheid van de bedrijfshal (verwijzing in zienswijze met pijl B): In de hal worden grote objecten naar binnen gereden voor onderhoud en herstelwerkzaamheden. Een drempel, verhoging of steilere helling maakt dit onmogelijk. De toegang moet daarom exact blijven zoals deze nu is. -Manoeuvreerruimte voor opleggers (verwijzing in zienswijze met pijl A): De huidige manoeuvreerruimte is noodzakelijk om opleggers te kunnen laten draaien voor laden en lossen. Door een verandering van de hellingshoek of verhoging van het maaiveld wordt deze manoeuvreerruimte ernstig beperkt. - Ons voorstel (aanpassing ontwerp)tekening (bij zienswijze aangegeven met B): Op de tekening (B) voorstel projectbesluit – afrit locatie zienswijze-indiener(s) stel ik voor om de geplande muur/wand/platen vóór de sluis door te trekken van punt 1 tot en met punt 2. Door deze constructie in de dijkophoging (ca. 60 – 80 cm) door te trekken blijft: - de hellingshoek gelijk aan de huidige situatie of lager; - onze bereikbaarheid volledig behouden; - de manoeuvreerruimte voor opleggers intact; - de bedrijfsvoering van zowel ons bedrijf als onze achterbuurman onaangetast. Verzoek overleg en locatiebezoek Zienswijze-indiener overlegt het voorstel graag met de technische projectorganisatie en verzoekt om een afspraak op locatie, zodat de situatie ter plekke bekeken kan worden. Dit zal helpen om gezamenlijk tot een passende oplossing te komen die zowel het project als de bedrijfsactiviteiten niet belemmert.	De op- en afrit wordt verder uitgewerkt binnen de arcering zoals die in het projectbesluit is weergegeven. Bij op- en afritten is het uitgangspunt dat de hellingshoek niet steiler wordt dan de huidige helling. Binnen de arcering van de op- en afrit zit de gehele ruimte voor aanpassing ten opzichte van het huidige maaiveld. Om de arcering van de toekomstige op- en afrit is in de tekeningen ook nog de werkstrook (tijdelijke strook om het werk uit te voeren) weergegeven. De werkstrook is geen onderdeel van de op- en afrit. De bereikbaarheid en manouvreerruimte voor materieel blijft daarmee volgens het waterschap intact. Nadere uitwerking van de op- en afrit kan in afstemming met zienswijze-indiender plaatsvinden, daar zal t.z.t. een afspraak voor gemaakt kunnen worden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
5	Ontwerp-projectbesluit	Op blz.61 Ruimtelijk Kwaliteitsbeeld CuRa bij 4.3 Materialisering Kademuur (Grave) bij het kopje "Historische Onderdelen" Vestingmuur (maaskade en Havenstraat) staat een opsomming. Bij het 4e bolletje staat: "De bovenrand wordt afgewerkt met een rollaag in metselwerk" en bij het 5e opsommingsteken worden allerlei hoogtes vermeld: 60 of 70 cm; en maximaal 100cm, "over korte lengtes mag de muur hoger zijn". Zienswijze-indiener geeft aan dat de afspraak die meermalen met de wijkraad gemaakt zijn, is dat de bestaande kademuur niet verhoogd wordt en dat er op deelgebied 4 (dijkvak 18 t/m 21) volgens waterschapsblad 2025 nr 27310, 10 november 2025, coupures en demontabele keringen geplaatst worden. De bovengenoemde tekst doet ons vermoeden dat de muur alsnog verhoogd wordt. Tijdens de inloopsessie kon men hier geen duidelijk antwoord op geven. Als wijkraad Binnenstad Grave die alle belangenpartijen van de binnenstad Grave vertegenwoordigt maken wij bezwaar tegen deze onduidelijke weergaven. Er wordt duidelijkheid hier omtrent verwacht en vastgehouden aan de toezeggingen en afspraken die zienswijze-indieners door het waterschap gedaan zijn.	Het Ruimtelijjk Kwaliteitsbeeld geeft zoals de naam van het document al zegt het kwaliteitsbeeld; zowel van de de huidige waterkering,maar ook geeft het uitgangspunten voor het nieuwe kwaliteitsbeeld indien versterking nodig is. Dit hoofdstuk is geen beschrijving van de daadwerkelijke maatregelen die uitgevoerd worden. De afspraak is "de bestaande kademuur niet ophogen, waar het zicht op de Maas vanuit Grave wordt belemmerd". Het maaiveld/de weginrichting van Prinsenstal/Brugstraat ligt echter hoger dan het maaiveld/de weginrichting van de Maaskade Zuid. Ook is vanaf de Brugstraat geen direct zicht op de Maas. Om deze reden (en het beperken van de hoeveelheid demontabele keringen) wordt anders met de muur aan de Maaskade Zuid omgegaan dan met de muur aan de Prinsenstal/Brugstraat. Voor de Maaskade Zuid worden zo veel als mogelijk demontabele keringen toegepast. Met uitzondering van bastion Maaskade en Oliestraat. Tevens kan redelijkerwijs niet worden voorkomen dat enkele onderdelen van de muur worden opgehoogd om een demontabele kering te kunnen realiseren. Dit zijn bijvoorbeeld een deel van bastion Prinsenstal en de zijkanten van de coupure van de rijbaan van de Maaskade. Met het ophogen van de muur aan de Prinsenstal/Brugstraat wordt de muur vanuit de stad gezien ca. 60 hoog, wat het zicht vanuit Grave naar de Maas niet belemmerd. Daarom zijn daar enkele muren verhoogd. Op een enkele locatie is de muur over korte lengte ca. 130cm hoog, wat over een dergelijke korte lengte als acceptabel wordt beschouwd. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
6	Ontwerp-projectbesluit	Op het bedrijfsterrein van zienswijze-indieners aan de Lange Ooijen zal een dijkverhoging en -verbreding plaatsvinden. Volgens de huidige plannen van het ontwerpbesluit ontstaat hierbij een kritiek punt op het terrein. Aan de achterzijde van het gebouw, grenzend aan de dijk, bevindt zich het parkeerterrein van het bedrijf. De aanrijroute naar dit terrein zal tijdens de werkzaamheden volledig worden ingenomen, zoals aangegeven op de afbeelding in de bijlage met een rode cirkel. Daarnaast bevindt zich in dezelfde cirkel een laad- en losplaats voor tankwagens. Deze voorziening is essentieel voor de bedrijfsvoering, maar zal eveneens niet beschikbaar zijn gedurende de werkzaamheden. Zowel de aanrijroute als de laad- en losplaats zijn belangrijke punten voor het bedrijf en daarom dat zienswijze-indieners dit kritieke punt extra willen benadrukken. Er wordt gevraagd om nogmaals goed naar deze situatie te kijken.	In het kader van de verdere planuitwerking is aanvullend geotechnisch en geohydrologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn verwerkt in de stabiliteitsberekeningen. Uit deze berekeningen blijkt dat met een beperkte verflauwing van het talud het geconstateerde stabiliteitsprobleem kan worden opgelost. Hierdoor is zowel de aanleg van een binnenberm als het toepassen van een stabiliteitsconstructie niet langer noodzakelijk en zal de dijk minder ruimtebeslag nodig hebben dan in het ontwerp-besluit was weergegeven. Dit betreft een wijziging van het ontwerp. Het projectbesluit en de omgevingsvergunning Land van Cuijk zijn hierop aangepast. De aannemerscombinatie Dijkgenoten zal te zijner tijd met u afspraken maken over bereikbaarheid tijdens de uitvoeringsfase. Tijdens de werkzaamheden zal een tijdelijke parkeerplaats worden ingericht. Tijdens de werkzaamheden zal de laad- en losplaats voor tankwagens bereikbaar en beschikbaar blijven.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
7	Ontwerp-omgevingsvergunning Maashorst	Ter hoogte van het perceel van zienswijze-indieners wordt het wegdek in de nieuwe situatie richting de Oude Maas verplaats. De exacte maat staat niet op de ontvangen/beschikbare tekeningen, mondeling is aangegeven dat het wegdek +/- 3 meter opschuift. Om toegang tot de naast gelegen schuur te behouden is 3 meter volgens zienswijze-indieners te weinig aangezien het talud vanuit de schuur te steil word richting het wegdek waardoor de toegang belemmerd word. Voor het woonhuis is 3 meter ook te weinig, in de huidige situatie komt opspattende stenen en water tegen de muur van de veranda. Als de dijk 80 centimeter verhoogd wordt dan komt het niet meer tegen de muur maar gaat er overheen tegen de gevel en ramen van het woonhuis.	De zienswijze ziet niet op aspecten waar de vergunningverlener op toetst, dus op de vergunning heeft de zienswijze geen invloed. Inhoudelijke reactie ten aanzien van het dijkontwerp: De rijbaan op de dijk bij de Oude Maasdijk zal inderdaad ca. 3 meter naar buiten, naar de Maas, opschuiven. In de fasen van het definitief ontwerp en uitvoeringsontwerp wordt de toerit nader uitgewerkt, maar de ruimtereservering die daarvoor is opgenomen, zou voldoende moeten zijn, waarbij het uitgangspunt is dat de helling niet steiler wordt. Te zijner tijd zal deze detaillering met zienswijze-indieners worden besproken. De dijk verder naar buiten, richting de Maas, opschuiven is hier geen mogelijkheid. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
8.1	Ontwerp-projectbesluit	Wandelpad langs de Maas Lommerstraat Er is een wandelpad ingetekend langs de Maas naar de Oude Tochtsloot toe bij het perceel van zienswijze-indieners. Zienswijze-indieners vragen zich af: Hoe worden de wandelaars vermeden dat ze onze eigendommen/gronden kunnen betreden? Dit gebeurt nu al regelmatig zonder toestemming. Wij hebben hier enorm last van op ons pad in onze bedrijfsvoering en om aan de bedrijfsveiligheidsregels te voldoen is een afgesloten terrein noodzakelijk. Hoe wordt dit gerealiseerd? Hoe gaat dit gehandhaafd worden? Hoe wordt omgegaan met het dumpen van zwerfafval in de natuurlijke uiterwaarde? Er zijn al twee alternatieve wandelpaden langs de Kraaijenbergse Plassen.	Er staan op de visualisaties bij het Projectbesluit (bijlage 1 bij het Projectbesluit) meerdere tekstblokken met wandelroute en informatiebord voor Beerse overlaat. Dit staat er vanwege een mogelijke aansluiting op de zogenoemde meekoppelkansen: MKK 8.1 en 8.2. wandelroute van gemeente Land van Cuijk (deze meekoppelkansen zijn geen onderdeel projectbesluit). Er wordt een kans gezien voor een wandelroute over het onderhoudspad langs de sloot, maar de exacte locatie van een wandelroute en informatiebord(en) moet nog nader uitgewerkt worden, met grondeigenaren en aanwonenden/aanliggende grondeigenaren. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
8.2	Ontwerp-projectbesluit	Oude Tochtsloot De oude tochtsloot zou deels gedempt worden. Beide kanten van de sloot zijn eigendommen van het bedrijf van zienswijze-indieners. Zij vragen of het een optie is, om deze geheel te dempen, zodat zij deze aan kunnen kopen en hier natuur kunnen realiseren doormiddel van een natuurlijke akkerrand of bloemenstrook voor de vogels en insecten. Nu is het een sloot die niet onderhouden wordt door Rijks Waterstaat en of Gemeente, vaak gebruikt wordt door medemensen om grof en chemisch afval te dumpen in de natuur. Het is nu verloren grond die goed gebruikt kan worden voor de natuur i.p.v. het dumpen van chemisch afval. Dit is wat we niet willen in de natuur lijkt zienswijze-indieners.	De Oude Tochtsloot is geen primaire watergang. Uit recent uitgevoerde nieuwe berekeningen blijkt dat de sloot toch niet gedeeltelijk gedempt hoeft te worden. Vanwege deze inzichten zal het waterschap niets aan de Oude Tochtsloot veranderen. In het projectbesluit is dit aangepast. Natuurontwikkelling en voorkomen van het dumpen van chemisch afval zijn belangrijke zaken, maar geen onderdeel van het de doelstelling van dit project. Achterstallig onderhoud en illegaal afval kunt u melden bij de verantwoordelijke authoriteit (gemeente, waterschap en/of omgevingsdienst).
8.3	Ontwerp-projectbesluit	Dijk op- en afrit bij zienswijze-indieners De op- en afrit bij zienswijze-indieners is nu al aan de krappe kant voor de huidige trekkers met aanhangers en de landbouwvrachtwagens. Hoe wordt hier mee omgegaan als er 70 a 80cm grond op gaat komen? Dan zullen de inritten ook breder moeten worden anders kan de draaiing niet meer gemaakt worden bovenop de dijk. Hierbij zal goed nagedacht moeten worden om te voorkomen dat de bermen gebruikt moeten gaan worden en vernield worden. Misschien is het een optie om dit pad rechtover te maken i.p.v. de bochten erin, mocht er in de toekomst een doorlopend fietspad om komen dan zijn het dode hoeken voor het landbouwverkeer. Wordt deze situatie meegenomen voor de verkeersveiligheid?	Het waterschap heeft overleg gehad met zienswijze-indieners en naar aanleiding daarvan in de tekeningen een grotere reservering opgenomen voor de op- en afrit om de op- en afrit beter op het erf aan te laten sluiten. Bij de verdere uitwerking van de op- en afrit zal de gemaakte opmerking in ogenschouw worden genomen en met zienswijze-indiener afgestemd. Het principe is dat binnen het aangeven ruimtebeslag een zo veilig en goed mogelijke aansluiting ontworpen zal worden. De zienswijze leidt tot een aanpassing in het projectbesluit.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
9.1	Ontwerp-projectbesluit	**Zienswijzen t.a.v. het tijdelijk regelingdeel van gemeente Land van Cuijk** **1)** art 8.3.2.3 staat niet correct: 'het onderhoud van de waterkering' in lid b moet achteraan lid a staan. **2)** art. 8.3.3.4 sub d bevat een foutieve verwijzing, moet verwijzen naar art. 8.3.2.4. **3)** art. 8.6.2.3 sub a en sub b: hierin staan de 'archeologische verstoringsdiepte' respectievelijk de 'archeologische verstoringsoppervlakte', die beiden verwijzen naar de kaart in de GIS-viewer en de kaart op regels-op-de-kaart, genoemd. In de ambtelijk besproken laatste papieren versie van het 'tijdelijk regelingdeel gemeente Land van Cuijk' d.d. 3 oktober 2025 stond hier de opmerking van het waterschap in de kantlijn bij: '30 cm en 50 cm overal + respectievelijk 250 m2 en 1000 m2 overal'. Kijken we naar de kaart in de GIS-viewer/op regels-op-dekaart, dan zien we ook andere dieptes en oppervlaktes genoemd binnen het 'archeologisch waardengebied' dan de maten die we hierboven noemen. Vraag is of die maten correct zijn en voortkomen uit het digitaal overgenomen 'archeologisch waardengebied' uit het omgevingsplan van onze gemeente? **4)** art. 8.6.2.3 sub g: in de bovengenoemde ambtelijk besproken papieren versie van het tijdelijk regelingdeel d.d. 3 okt staat 'werkingsgebieden zoals benoemd in 6.1' en in de nu ter inzage liggende digitale versie staat 'waardengebied archeologie'. Dit heeft te maken met het overnemen van de archeologieregels uit ons omgevingsplan waar eerst genoemde ('werkingsgebieden zoals benoemd in 6.1') nog een verwijzing naar is? 5**)** art. 8.8 sportactiviteit: '-schietterrein met schietboom' ontbreekt enkel in de kop. Is dat bewust gedaan? Overigens verder in het artikel zelf overal goed gedefinieerd en ook in art. 8.2.3.2 'aanwijzing sportactiviteit'.	Zienswijze-indiener heeft diverse vragen over het tijdelijk regelingdeel van gemeente Land van Cuijk. T.a.v. punt 1) Deze constatering is juist. In artikel 8.3.2.3 is 'het onderhoud van de waterkering' van lid b naar lid a verplaatst; T.a.v. punt2) Verwijzing in artikel 8.3.3.4 sub d bevatte inderdaad een onjuiste verwijzing. De verwijzing is aangepast. Met de kanttekening: Met de nieuw beschikbare software (RxBase), voor de definitieve publicatie, worden deze verwijzingen mogelijk nog over het geheel veranderd. T.a.v. punt 3) Archeologisch verstoringsdieptes genoemd in artikel 8.6.2.3 sub a en sub b zijn correct overgenomen uit het omgevingsplan van de gemeente. Dus hierbij de bevestiging dat de opgenomen maten correct zijn en voortkomen uit het digitaal over genomen 'archeologisch waardengebied' uit het omgevingsplan van de gemeente; T.a.v. punt 4) De door zienswijze-indiener aangehaalde constatering is juist. Het overnemen van 'waardengebied archeologie' heeft te maken met het overnemen van de archeologieregels uit het omgevingsplan van de gemeente. T.a.v. punt 5) Bij artikel 8.8 sportactiviteit: '-schietterrein met schietboom' is de kop verbeterd en 'schietterrrein met schietboom' is toegevoegd. Zoals hiervoor is aangegeven leiden enkele zienswijzen tot aanpassingen in het tijdelijk regelingdeel van gemeente Land van Cuijk.
9.2	Ontwerp-projectbesluit	6) zoals het waterschap heeft aangegeven is publiceren/ontsluiten via DSO niet gelukt. In plaats daarvan is er (o.a.) met een GIS-viewer gewerkt. Is dit juridisch correct en houdbaar? Je kunt bijvoorbeeld vanuit de GIS-viewer doorklikken naar bijvoorbeeld een activiteit of werkingsgebied maar je kunt niet doorklikken naar de bijbehorende regels.	Voor de publicatie van het ontwerp-besluit met ontwerp-vergunningen is een juridisch correcte werkwijze toegepast. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
9.3	Ontwerp-projectbesluit	7) Zienswijze-indieners vragen het waterschap om het werkingsgebied voor de gebruiksactiviteit 'sportactiviteit – schietterrein met schietboom', de benodigde verplaatsing van het gilde dus, ofwel noordelijk/richting Maas groter te maken richting noorden/de rivier tot aan de eigendomsgrens van de gronden van de gemeente Land van Cuijk (perceel sectie C 1668) zodat er meer flexibiliteit is om te komen tot een passende verplaatsing van het gilde.	Het vergroten van een sportactiviteit is geen waterschapsactiviteit die in een projectbesluit van het waterschap kan worden opgenomen. De dijkversterkingsmaatregelen raken het huidige functievlak van de sportactiviteit, waardoor dit functievlak naar het noorden/de Maas is verplaatst. Bij deze verplaatsing zijn zowel de bestaande omvang van het functieoppervlak als de geldende regels uit het omgevingsplan van de gemeente ongewijzigd overgenomen. In het definitieve Projectbesluit is het functievlak zo ver mogelijk naar het noorden/de Maas verplaatst, om de op- en afrit naar het buitendijks gelegen evenemententerrein vanaf de nieuwe rotonde, tussen de rotonde en het functievlak van de sportactiviteit in te kunnen passen. Deze zienswijze leidt tot aanpassingen in het projectbesluit (motivering en de verbeelding en tijdelijk regelingdeel van gemeente Land van Cuijk).

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
9.4	Ontwerp-projectbesluit	8) ten aanzien van de zogenaamde meekoppelkansen van onze gemeente, het volgende. Wij hebben eerder ambtelijk de genoemde meekoppelkansen afgestemd. Dat is daarna ook nog kort besproken in een ambtelijk overleg. Daarin is bevestigd dat de genoemde meekoppelkans van de gemeente Land van Cuijk te weten het Fietspad dijkvak 15 t/m 17 integraal onderdeel is van en deel uit maakt van het dijktracé. Met andere woorden: omdat deze meekoppelkans deel uit maakt van het ontwerp-projectbesluit dijkversterking Cuijk-Ravenstein c.a. valt deze dus onder de regels van het tijdelijk regelingdeel inclusief de voorrangsbepaling en de vrijstellingsbepaling 'aanleggen'. We vernemen graag ten finale de bevestiging dat voorgaande inderdaad klopt.	Bij overleg tussen zienswijze-indiener en het waterschap bleek het te gaan om het fietspad ter plaatse van dijkvak 5 t/m 7. Dit fietspad is integraal opgenomen in het dijkontwerp en dus ook in het projectbesluit. Er kan dus worden bevestigd dat het ook valt onder de regels van het tijdelijk regelingdeel inclusief de voorrangsbepaling en de vrijstellingsbepaling onder art.8.9.2 lid a. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
9.5	Ontwerp-projectbesluit	9) in art. 8.3.3.4 lid b (beperkingengebied Waterstaatswerk) is bepaald dat voor aanlegactiviteiten die nodig zijn voor de realisatie van het dijkversterkingsproject geen vergunning nodig is. -> hoe verhoudt dit artikel zich tot de in art. 8.9.2 opgenomen vrijstelling? Wij nemen aan dat, gelet op art. 8.9.2 lid b, binnen het hele projectgebied -dat zo ver wij kunnen zien ook volledig gedekt wordt door het waardengebied archeologie, en dus ook binnen het gebied Waterstaatswerk altijd een vergunning nodig is in kader van archeologie? M.a.w. art. 8.9.2 lid b, dat dus verwijst naar het waardengebied archeologie, gaat aanvullend (zeg maar werkend als de oude dubbelbestemmingen) 'boven' alle andere regels. Ook al is in die andere regels bepaald dat geen vergunning nodig is voor aanlegactiviteiten. -> waarom is lid b in genoemd art. 8.3.3.4 opgenomen? We zien die regel nergens anders in ons regelingsdeel terug en ook niet in de regels bij waterstaatswerk in de regelingdelen van de gemeenten Maashorst en Oss. Volgens ons is dat lid b ook overbodig gelet op art. 8.9.2 (lid a).	De constatering is juist: lid 8.3.3.2 lid b is inderdaad overbodig, omdat het in de vrijstelling al is geregeld dat het projectbesluit geen vergunning behoeft. Dus dit lid zal verwijderd worden. Deze zienswijze leidt tot aanpassingen in het tijdelijk regelingdeel van gemeente Land van Cuijk.
9.6	Ontwerp-projectbesluit	10) wat is de reden voor de – ten opzichte van gemeente Land van Cuijk regelingdeel - afwijkende formulering en positionering van de voorrangsbepaling en de vrijstellingsbepaling in de regelingsdelen van de gemeenten Maashorst en Oss?	De voorrangsbepaling is identiek voor alle drie de gemeenten. De positie van de vrijstellingsbepaling van de vergunningsplicht verschilt tussen de drie gemeentes, vanwege verschillende voorkeur van positionering vanuit de gemeentes zelf. Het inhoudelijke verschil in de vrijstellingsbepaling voor Land van Cuijk komt af van het verschil in hoe de bescherming van de archeologische waarden geborgd blijven. Middels art. 8.9.1 lid b is voor gemeente Land van Cuijk geborgd dat lid a niet geldt voor archeologie. Die regels zijn voor gemeente Land van Cuijk namelijk juist wel in het projectbesluit opgenomen. Deze zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
10	Ontwerp-projectbesluit	Bewonersgroep Havenstraat/Koninginnedijk te Grave wil vooraf benadrukken dat niet tegen het project te zijn. De zienswijze richt zich uitsluitend op een belangrijke aanvullende maatregel dat in het huidige ontwerp niet is meegenomen, maar die grote meerwaarde heeft voor de leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit, parkeercapaciteit en waterveiligheid in de omgeving van de straten van de bewonersgroep. Met deze zienswijze willen zij een constructieve aanvulling doen op het ontwerp, waarbij aandacht wordt gevraagd voor deze belangrijke aanvullende maatregel in het huidige ontwerp in de straten van de bewonersgroep. Dit betreft het doortrekken van de bestaande de geplande muur op een wijze die de waterveiligheid, ruimtelijke kwaliteit en parkeercapaciteit in de directe omgeving kan verbeteren. Daarnaast vragen zienswijzenindieners 2 lantaarnpalen te plaatsen in de Havenstraat (lokatie Woonboot Havenstraat 1 en lokatie Havenstraat bij het begin parkeerplaatsen). De zienswijze bevat een toelichting, inclusief een foto (zie bijlagen) ter visualisatie van de situatie en de mogelijkheden. Zienswijze-indieners verzoeken vriendelijk om de zienswijze in behandeling te nemen en hun te informeren over de vervolgstappen in de procedure en de wijze waarop het verzoek wordt meegenomen in de verdere uitwerking. Verder vragen zij u met nadruk de bewoners Havenstraat/betr. gedeelte Koninginnedijk) te betrekken bij de inrichting van het gebied Havenstraat/deel Koninginnedijk.	Het aanbod van de bewonersgroep om met de detailinrichting van de Havenstraat/Koninginnedijk mee te willen denken wordt zeer op prijs gesteld. Het geval is dat het huidige aantal parkeerplaatsen het aantal is dat minimaal zal moeten terugkomen. Die parkeerplaatsen zullen zo dicht mogelijk bij de huidige locatie worden teruggebracht. Verder worden weginrichtingsonderdelen als verlichting en muurtjes later in het ontwerp opgenomen en gedetailleerd in een inrichtingsplan. Bij de verdere detaillering zullen waterschap en gemeente (als eigenaar en beheerder weg(inrichting)) de zienswijze-indieners uiteraard betrekken. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
11	Ontwerp-projectbesluit	1. Situatie en karakter van het gebied - Het dijktraject van de Maasdijk te Neerloon, ter hoogte van het perceel van zienswijze-indieners wordt gekenmerkt door kleinschalige historische bebouwing, groene erven en een open landschap met waardevolle zichtlijnen richting de Maas. Deze ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten dragen bij aan het woonen leefklimaat en maken het gebied gevoelig voor ingrepen met een groot ruimtebeslag, zoals de aanleg van een steunberm. 2. Onvoldoende onderbouwing noodzaak steunberm - In de toelichting op het ontwerp wordt aangegeven dat de steunberm noodzakelijk zou zijn vanwege het risico dat bij hoogwater grond wegspoelt die zich boven de hogedruk gasleiding bevindt. In de ter inzage gelegde stukken ontbreekt echter een concrete, locatie-specifieke en inzichtelijke onderbouwing van dit risico. Voor zover uit de beschikbare project-documentatie blijkt, is vastgesteld dat de gasleidingen van Gasunie voldoende sterk zijn om de extra belasting als gevolg van de dijkversterking te kunnen dragen. Niet duidelijk is op basis van welk aanvullend geotechnisch, geohydrologisch of hydraulisch onderzoek is geconcludeerd dat desondanks sprake is van een reëel risico op grondverlies boven de leiding bij hoogwater, en dat dit risico uitsluitend kan worden ondervangen door het aanbrengen van een steunberm. De onderliggende onderzoeksrapporten en berekeningen zijn niet inzichtelijk gemaakt, waardoor de noodzaak van deze ingrijpende maatregel onvoldoende is gemotiveerd. 3. Onevenredige gevolgen voor eigendom en gebruik - De aanleg van een steunberm heeft directe en ingrijpende gevolgen voor eigendom van zienswijze-indiener. Voor de realisatie van deze maatregel is extra ruimte nodig op of grenzend aan het perceel. zienswijze-indiener wil hierbij nadrukkelijk aangeven niet bereid te zijn om de hiervoor benodigde gronden te verkopen dan wel anderszins beschikbaar te stellen. De betreffende gronden maken onderdeel uit van het eigendom van zienswijze-indiener en leveren jaarlijks opbrengsten op. Bij verkoop of onttrekking van deze gronden worden deze structurele inkomsten verloren. Dit inkomensverlies is blijvend van aard en wordt in de planstukken niet benoemd, gekwantificeerd of betrokken bij de belangenafweging. Daarnaast leidt de aanleg van een steunberm tot een aantasting van het woon- en leefklimaat en tot een waardevermindering van de woning. Het open karakter van het landschap en de bestaande zichtlijnen worden door deze ingreep blijvend aangetast. Deze effecten zijn onvoldoende onderzocht en niet afzonderlijk afgewogen. 4. Evenredigheid en belangenafweging -Gelet op de cumulatie van nadelige gevolgen — het verlies van (een deel van) mijn eigendom, het wegvallen van jaarlijkse inkomsten uit de grond en de waardevermindering van mijn woning — acht ik de keuze voor een steunberm op deze locatie onevenredig. Zolang niet deugdelijk en locatie-specifiek is aangetoond dat het risico op wegspoelen van grond boven de gasleiding niet kan worden ondervangen met minder ingrijpende alternatieven, zoals andere vormen van maatwerk of constructieve oplossingen met een kleiner ruimtebeslag, is de voorgestelde maatregel onvoldoende gemotiveerd. 5. Verzoek - Ik verzoek u om: inzicht te geven in de concrete onderzoeken en berekeningen die ten grondslag liggen aan de noodzaak van een steunberm bij perceel van zienswijze-indieners; de gevolgen voor eigendom, inkomensverlies en waardevermindering van de woning expliciet en volwaardig te betrekken bij de belangenafweging; serieus en aantoonbaar alternatieven te onderzoeken die geen of aanzienlijk minder ruimtebeslag op particuliere gronden met zich meebrengen. Ik verzoek u deze zienswijze te betrekken bij de verdere planuitwerking en besluitvorming voor dijkvak 37.	1 en 2. Bij extreme omstandigheden voldoet het binnentalud ter hoogte van gasleidingen niet aan de stabiliteitseisen en zal daardoor mogelijk afschuiven. Door de maatregel in de vorm van de tuimeldijk wordt het dijklichaam echter dermate breed gemaakt dat na afschuiving voldoende restprofiel overblijft om een bres (gat in de dijk) te voorkomen. Deze methode is een aanscherping van de reguliere toetsing. Op de locatie van 3 gasleidingen is in de stabiliteitsberekening te zien dat het initiële glijvlak door de leiding heen gaat. Hoe de interactie van het glijvlak en de leiding werkt is niet te berekenen c.q. te voorspellen. Het kan zowel een positief (er gebeurt niets met de gasleiding(en)) als negatief (verlaging van de stabiliteit van de kering, daarnaast gasleiding(en) breken) effect hebben. Het waterschap is verantwoordelijk voor de veiligheid bij hoogwater en wil geen risico nemen. Derhalve is hier niet de restbreedte benadering toegepast, maar een benadering waarbij na afschuiven het gehele dijklichaam nog intact is. Conform de ontwerpprincipes van het waterschap wordt een maatregel uitgevoerd 'in grond, tenzij...'. Daarmee is een steunberm de voorziene maatregel. 3. en 4. Voor het verlies van dit eigendom wordt in het minnelijk overleg tussen waterschap en zienswijze-indiener om de gronden te verwerven een volledige schadeloosstelling aangeboden, bestaande uit vermogensschade, inkomensschade en eventuele bijkomende schade. 5. Zienswijze-indiener kan door het waterschap worden geinformeerd over de onderliggende berekeningen. Daar kan een afspraak voor ingepland worden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
12	Ontwerp-projectbesluit	Verzoek om de op en afrit van zienswijze-indieners aan de Oude Maasdijk zo te maken dat die van het land met de tractor en kieper boven op de dijk kan komen, zoals nu ook het geval is. De waterloop tussen het perceel van zienswijze-indiener te laten zoals hij nu is,(zoals eerder beloofd door het waterschap) zonder land in te leveren (voor natuur), want dan komt zienswijze-indiener in de problemen met mijn bedrijfsvoering. Het zou een optie zijn om de waterloop smaller en ondieper te maken, deze heeft alleen een afvoerende functie bij hoogwater, zodat het minder impact heeft met de dijkverzwaring. De leem verwijderen die per ongeluk met de vorige dijkverbetering aan de verkeerde kant van de dijk is geplaatst. Hij zit nu binnendijks ipv buitendijks. Dit bevind zich verderop langs de dijk. Het is zienswijze-indiener niet geheel duidelijk wat de bedoeling bij het huis is, maar zolang er maar wel vrachtauto's en tractors over het pad kunnen, zoals dat nu ook kan.	De op- afrit bij A 300 komt binnen ingetekende ruimtereservering (arcering zoals weergegeven in bijlage 1 bij het projectbesluit). Het uitgangspunt bij op- en afritten is dat deze worden uitgewerkt/gedetailleerd binnen die arcering en dat de op-/afrit niet steiler wordt dan in de huidige situatie. Waterloop A 302 t/m A 305: De watergang kan niet komen te vervallen, mede vanwege historisch en landschappelijk motief. In de fase van het uitwerken naar een definitief ontwerp wordt, mede op basis van de resultaten van aanvullend geotechnisch onderzoek, onderzocht of een optimalisatie mogelijk is. Enerzijds t.a.v. de verplaatsing van het dijklichaam buitenwaarts, anderzijds t.a.v. de breedte van de te handhaven watergang. Voor wat betreft het pad (dijkpalen A311 - A314) is in het vergunningenontwerp in het projectbesluit een ruimtereservering gemaakt. Dit wordt nader uitgewerkt in een volgend ontwerpproces. Er is dus rekening mee gehouden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
13	Ontwerp-projectbesluit	Met deze zienswijze wordt verzocht om het dijkvak tussen de rotondes Cuijksesteeg en Estherveldweg aan te wijzen als 60 km/u-zone, in plaats van de inrichting met een max.snelheid van 80 km/u. Als direct omwonende maak zienswijze-indiener zich ernstige zorgen over de concrete en negatieve gevolgen van een maximumsnelheid van 80 km/u op dit relatief korte dijkvak van circa 1,5 km. De voornaamste zorg betreft de aanzienlijke toename van geluidhinder. Daarnaast verwacht zienswijze-indiener dat deze maatregel negatieve effecten zal hebben op de luchtkwaliteit en zal leiden tot een toename van fijnstof, hetgeen een extra belasting vormt voor de gezondheid van omwonenden. De combinatie van de verwachte toename aan geluidsoverlast, verslechterde luchtkwaliteit en gezondheidsrisico's zal naar mening van zienswijze-indiener een negatieve invloed hebben op het woongenot en mogelijk ook op de waarde van de woningen in de directe omgeving. Nadere toelichting: 1. Geloofwaardigheid voor een 60km • Omdat het traject van rotonde naar rotonde slechts 1,5 km lang is, is een limiet van 60km/u op deze locatie geloofwaardig. 2. Geluidsoverlast • Woningen aan de Dokter Kanterslaan kijken direct uit over de dijkkruin, waardoor verkeersgeluid zeer merkbaar is. • Bij een verlaging van 80 naar 60 km/u vermindert het geluid naar verwachten met circa 2 dB(A), • Dit is merkbaar voor bewoners en draagt substantieel bij aan een rustiger en leefbaarder woonklimaat. 3. Luchtkwaliteit en gezondheid • Hogere snelheid en korte acceleratie-/remzones leiden tot hogere NOx-, fijnstof- en CO_2- uitstoot, direct ter hoogte van de woningen. • 60 km/u zorgt voor constanter verkeer, minder pieken in uitstoot. 4. Woningwaarde en leefomgeving • 80 km/u vermindert woongenot en uitzicht door geluid en luchtkwaliteit. • 60 km/u behoudt het karakter van de dijk als woon- en landschapsgebied, ondersteunt landschappelijke integratie en beschermt de waarde van woningen, die al te lijden heeft onder de dijkverhoging 5. Provinciale precedenten • Er zijn ook andere provinciale wegen langs bebouwing zonder erftoegangsfunctie verlaagd naar 60 km/u • Dit toont dat 60 km/u een verantwoord en gebruikelijk verkeersbesluit is bij provinciale wegen met directe bebouwing. Conclusie en verzoek - Gezien: • de korte afstand tussen rotondes en de fysieke kenmerken van de dijk, • de directe woonfunctie en zicht op de dijk van de Dokter Kanterslaan, • een substantiële geluidsreductie bij 60 km/u, • de verbetering van luchtkwaliteit, veiligheid en leefbaarheid, is het handhaven van 80 km/u niet in lijn met het beschermen van bewonersbelangen. - Verzoek aan Gedeputeerde Staten: • Het dijkvak Cuijksesteeg – Estherveldweg in te richten als 60 km/u-zone. • Bij de definitieve ontwerpbeslissing expliciet rekening te houden met geluid, luchtkwaliteit en leefbaarheid voor de bewoners. • Actieve betrokkenheid van bewoners in verdere planuitwerking. AANVULLING aan de zienswijze: zienswijze-indiener geeft aan dat ondanks dat het in ieders belang is dat de dijk wordt versterkt, het zicht (bewoners aan de Dokter Kanterslaan) op de Maas en de uiterwaarden al benadeeld wordt en voor sommige woningen zelfs in het gedrang komt door de ophoging. zienswijze-indiener is om die reden heel blij dat reeds kenbaar is gemaakt dat er geen vangrail op de dijk geplaatst zal worden.	Op de aangehaalde locatie van de N321 is momenteel een maximum snelheid van 80 km/uur toegestaan. De provincie Noord-Brabant is zich bewust van voordelen die het verlagen van de snelheid met zich mee kan brengen, maar dient ook rekening te houden met mogelijk negatieve effecten. Belangrijke onderdelen daarvan zijn het effect op routekeuzes, inhaalgedrag en/of de lagere snelheid voldoende is af te dwingen. Voor dat laatste is van belang of de snelheid handhaafbaar is. Voor het laatste punt is het belangrijk dat er een landelijk geaccepteerde richtlijn beschikbaar is. Alleen als die beschikbaar is en voldoende is toegepast, zal de politie gaan handhaven. Een stappenplan om af te wegen of het verstandig is om op een dergelijke weg de snelheid te verlagen is vorig jaar door het CROW gepubliceerd. De hierop beschreven stappen zijn we nu aan het doorlopen. Wat nog ontbreekt zijn inrichtingsrichtlijnen. De verwachting is dat CROW deze na de zomer beschikbaar stelt. Voor het eerste punt loopt nu een opdracht om de effecten op de verkeersstromen in beeld te brengen. Daaruit kan komen dat een snelheidsverlaging op deze locatie leidt tot meer verkeer op een locatie waar dit extra verkeer niet wenselijk is. Dat kan reden zijn om, ondanks de door u geschetste voordelen, toch een snelheid van 80km per uur te handhaven. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
14	Ontwerp-projectbesluit	IVN-Oss herkent en waardeert het uitgangspunt dat de Maas met uiterwaarden en randen (ook binnendijks) een van de belangrijkste ecologische oost-westverbindingen van Nederland is. En aansluitend het vertrekpunt dat dit project, naast de dijkverbetering ook het verbeteren van de natuur en de biodiversiteit als doelstelling hanteert. Uw provincie en de gemeente Oss willen graag het natuurareaal in de uiterwaarden vergroten en gebieden onderling beter verbinden om daarmee de biodiversiteit te verbeteren. Voor de gemeente Oss betreft dit de Routekaart Groen-Blauw van 2017 en het Natuurnetwerk Oss van 2021. Voor het project de Meanderende Maas wordt hieraan substantieel invulling gegeven. Voor het traject Lith – Gewande gaat dat hopelijk ook gebeuren, waarover wij onlangs overleg hebben gevoerd met de gemeente Oss en Natuurmonumenten. Met onderhavig project wordt maar slechts heel matig aan natuurcompensatie en natuurverbetering gedacht. Dit is niet alleen onbegrijpelijk omdat natuur en biodiversiteit niet gebonden zijn aan plangrenzen, maar te meer omdat heel helder is dat de Maas c.a. als een aaneengesloten ecologische verbinding moet worden gezien. IVN-Oss vraagt uw provincie om met de gemeente Oss, Natuurmonumenten en Brabants Landschap actief op zoek te gaan naar meer en betere koppelkansen voor natuur en landschap, zeker voor wat betreft die onderdelen die eerder in de voorbereiding aan de orde zijn geweest. De belangrijkste kansen geven wij hieronder aan. **Geul Neerloon** Zeker na de zekere bottle-neck Ravenstein met spoorbrug, Koudijs en brug A2 zou de eerder gedachte geul met bijbehorende natuur bij Neerloon een waardevolle stepping-stone in de verbinding kunnen zijn. De nu voorgestane verlaging met behoud van de landbouwfunctie komt hieraan niet tegemoet. Deze landbouwfunctie is niet essentieel, zeker niet gezien de hobbyfunctie. **Oeverwal Neerloon-Overlangel** Dit idee staat aangegeven in het Natuurnetwerk Oss 2021. Dit referentiebeeld is niet bezien en afgewogen, terwijl dit document juist bedoeld is als referentiekader bij dit soort grootschalige ontwikkelingen. **Herperduin-Keent** De achtergrond van dit project is uitvoerig beschouwd in de Routekaart Groen-Blauw en Natuurnetwerk Oss. In aanvang van dit project is dit ook als een kansrijke koppelkans genoemd; ecologische verbinding met de Putwielen en Herperduin via de Hertogswetering en Erfdijk. **Natuurinclusieve landbouw** Deze generieke koppelkans wordt kennelijk bij gebrek aan belangstelling afgedaan. Niet helder is in hoeverre langs het gehele traject exact is nagegaan wat de werkelijke kansen zijn, bij echte boeren, bij hobby-boeren, bij eigendom of bij pacht(-mogelijkheden), bij slecht renderende landbouwpercelen in combinatie met natuurbeheer, uitsluiting drijfmest en bestrijdingsmiddelen etc.. Dit verdient een uitgebreidere behandeling/benadering.	Geul Neerloon: Provincie Noord-Brabant, gemeente Oss en Waterschap Aa en Maas hebben gezocht naar mogelijkheden om als meekoppelkans de uiterwaardverlaging te combineren met natuurontwikkeling. Echter, omdat geen van deze partijen voor deze locatie specifieke projectdoelen voor natuurontwikkeling in de uiterwaarden Neerloon heeft en dat zij daar ook geen financiën voor beschikbaar hebben, blijft de huidige bestemming gehandhaafd na de uiterwaardverlaging. T.a.v. de rivierkundige compensatiemaatregel in de uiterwaard bij Neerloon zijn al in de verkenningsfase de opties uiterwaardverlaging en geul geïdentificeerd. In de planuitwerkingsfase zijn deze opties nader onderzocht en in de variantenvergelijking voor de compensatiemaatregel is, o.a. vanwege het hogere maaiveldniveau geconcludeerd dat een geul c.q. natte natuur oplossing voor deze uiterwaard minder toepasbaar is. Oeverwal Neerloon-Overlangel: Er wordt verwezen naar Natuurnetwerk Oss 2021. Dit is een niet door de gemeenteraad of het College van B&W vastgesteld stuk. Op ambtelijk niveau zijn hier de ambities in vastgelegd. Daarmee kan het natuurnetwerk Oss 2021 ook niet beschouwd worden als referentie kader. De oeverwal betreft een binnendijkse ontwikkeling. Hier ziet gemeente Oss een ontwikkeling van natuur en landschapswaarde voor zich in een kleinschalig en afwisselend landschap. Dit aspect is ingebracht in de planvorming maar niet overgenomen. Gemeente Oss heeft wel de ontwikkeling van dit landschap ten doel gesteld en werkt hieraan door het openstellen van subsidieregelingen voor particulieren zodat wij kostenloos landschapselementen kunnen realiseren in agrarisch gebied. Het betreft de regeling Stila en Oeverwal in Vogelvlucht welke we samen met landschapsbeheer Oss en bureau Orbis hebben uitgevoerd. Ecologische verbinding Herperduin Keent: Deze ecologische verbinding was ten tijde van de planvorming CuRa nog niet nader uitgewerkt. En kon dus niet gekoppeld worden aan het dijkverbeteringsproject. De ambitie voor deze ecologische verbinding blijft vanuit de gemeente Oss wel bestaan. Natuur inclusieve landbouw: Er is in de planvormingsfase door het waterschap verkend welke mogelijkheden er zijn voor andere vormen van landbouw. Het hoofddoel en -opdracht van het project zijn gericht op hoogwaterveiligheid en de dijk van Cuijk naar Ravenstein voor de toekomst op veilige hoogte en sterkte brengen. Eventuele natuurgeorienteerde ontwikkelingen kunnen ook los van het doel hoogwaterveiligheid door andere initiatiefnemers opgepakt worden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
15.1	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indiener brengt graag de volgende punten onder de aandacht met betrekking tot het adres aan de Mars en Wijthdijk: 1. Rode punten: er staan meerdere rode punten op het perceel aangegeven voor het verwijderen van onder andere de berk en wilg aan de oostzijde van de woning. Deze bomen wil zienswijze-indiener koste wat het kost bewaren. De wilg is beeldbepalend voor het landschap en is van kritische waarde voor de privacy en het uitzicht. De wilg dient als privacy scherm tussen de woning van de buren en de woning van zienswijze-indiener, ook biedt de boom privacy ten aanzien van het verkeer op de dijk.	Om de dijkverhoging te realiseren en de opritten goed te laten aansluiten, wordt er met grond opgehoogd. Naast de oprit staan een aantal bomen die niet kunnen blijven staan, omdat bij te veel grondophoging op de wortels de boom het niet zal overleven, of omdat deze vanwege de uitvoering van het ontwerp moet wijken. Bij het maken van het definitief ontwerp en uitvoeringsontwerp probeert het waterschap samen met de aannemer zoveel mogelijk bomen te besparen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
15.2	Ontwerp-projectbesluit	2. Grond- en kabelwerken: aan de zuidzijde van het huis staan plannen ingetekend voor grond- en kabelwerken. De dijkgenoten aan de oostzijde van het perceel hebben tevens aangegeven zich niet te kunnen vinden in de uitwerking van de ingetekende grond- en kabelwerken. Het heeft de voorkeur de kabelstrook hoger op de dijk aan te brengen. Ook voor het perceel van zienswijze-indiener bestaan er meerdere nadelen om de kabels onderaan de dijk te leggen;	Om de maatregelen zoals genoemd in het projectbesluit uit te kunnen voeren, is het noodzakelijk om kabels en leidingen te verplaatsen. Dit wordt gedaan in afstemming met de nutsbedrijven. Bij de kabel- en leidingenstrook op de tekeningen (zie bijlage 1 bij het projectbesluit) is rekening gehouden met eventuele toekomstige dijkverbetering. We onderzoeken met het nutsbedrijf om de middenspanningkabel die nu in het dijklichaam ligt via de Pannestaartweg en Marsstraatje achterlangs naar de woningen te brengen. Deze kan niet in de dijk op de huidige plaats blijven liggen en moet dus verlegd worden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
15.3	Ontwerp-projectbesluit	Archeologische status: de woning op het perceel is de afgelopen jaren omgezet van de bestemming agrarisch naar de bestemming wonen. In deze procedure heeft een medewerker van de gemeente aangegeven dat er een archeologische status op het perceel zit en dat betekent dat er eerst onderzoek nodig is voor er op een bepaalde diepte gegraven mag worden.	Dat klopt, er is sprake van archeologische beschermingsregels. Daarom voeren we voorafgaand aan werkzaamheden archeologisch onderzoek uit. De regels blijven van kracht, tot de gronden archeologisch gezien zijn vrijgegeven. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
15.4	Ontwerp-projectbesluit	Asbest: er heeft een asbest sanering plaatsgevonden aan de zuidoost kant van het perceel. Wanneer er gegraven zal worden in aangrenzende percelen aan de oostkant van het perceel, is de verwachting dat er substantieel asbest wordt aangetroffen. Bestaande situatie: er lopen elektra- en waterleidingen in de grond van de woning bovenop de dijk naar de stal onderaan de dijk. Tevens ligt er een afvoer richting de riool pomp put.	Bedankt voor deze meldingen. Hier zal rekening mee worden gehouden tijdens de uitvoering. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
15.5	Ontwerp-projectbesluit	Stabiliteit huis en werken uitvoerders: het huis bestaat uit twee delen; woongedeelte en stalgedeelte. Het stalgedeelte wordt het komende jaar versterkt, ook de fundering. Het woongedeelte (aan de oostzijde van het pand) kent een oude eenvoudige fundering. Van kritisch belang voor de stabiliteit van het pand dat dit gedeelte van het pand wordt ontzien in graafwerken en bewegingen van zware machines, dus ook bij de graafwerken voor de kabels	Bij realisatie van de verticale constructie wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de gevoeligheid van bebouwing. Zie ook paragraaf 8.2.7 (Bouw- en gewasschade) in de motivering van het projectbesluit waarin wordt toegelicht hoe schade zoveel mogelijk wordt geprobeerd te voorkomen. Als toch sprake is van schade heeft het waterschap daarvoor een schadeloket (zie ook hfst 2 in de Nota van Antwoord). De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
16	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indiener zou graag zien dat de oprit aan de Oude Maasdijk geasfalteerd wordt en dat de fruitbomen worden ontzien en blijven staan.	Ter plaatse wordt de dijk buitendijks versterkt. De aansluiting op de dijk wordt hersteld. In het algemeen is het uitgangspunt dat de verharding(ssoort) die er ligt, terug komt. Mogelijk wordt het deel dat aangevuld moet worden; dit is de aansluiting op de weg, in asfalt uitgevoerd. Dit is nog niet bepaald. De fruitbomen van zienswijze-indiener worden gehandhaafd. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
17	Ontwerp-projectbesluit	Met dijkbewoners Dijkvak 37 zijn er gesprekken gevoerd met het Waterschap in de periode 2020 tot en met 2024. Hierin was duidelijk de voorkeur van bewoners uitgesproken om dijkvak 37 als 1 geheel eruit te laten zien. Vanuit het Waterschap is hierin gecommuniceerd dat er een tuimeldijk komt met een verticale oplossing aan maaszijde en dat er ook bij de gasleidingen geen probleem was om dit met verticale schermen op te lossen. Op 7 februari 2025 krijgen we als mededeling te horen dat er een extra stabiliteitsberm wordt aangelegd bij de gasleiding op grond van bewoner van de buren van zienswijzenindieners. Twee jaar lang is er vertelt dat er geen probleem bij gasleidingen is om dit verticaal op te lossen en nu alleen een mededeling dat er voor een andere oplossing gekozen wordt. zienswijze-indieners willen geen stabiliteitsberm tussen hun woning en die van de buren. Er zijn geen alternatieven aangedragen door Waterschap.	Het onderzoek naar de gasleidingen was gericht op het effect van het falen van de gasleiding op de primaire waterkering (dijk). De uitkomst was dat de kans op falen van de leiding (zeg lekkage, ontploffing ed) in combinatie met hoogwater zodanig klein is dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn zoals een vervangende waterkering. De reden dat er een steunberm nodig is, is een andere. Bij extreme omstandigheden voldoet het binnentalud niet aan de stabiliteitseisen en zal daardoor mogelijk afschuiven. Door de maatregel in de vorm van de tuimeldijk wordt het dijklichaam echter dermate breed gemaakt dat na afschuiving voldoende restprofiel overblijft om een bres (gat in de dijk) te voorkomen. Deze methode is een aanscherping van de reguliere toetsing. Op de locatie van 3 gasleidingen is in de stabiliteitsberekening te zien dat het initiële glijvlak door de leiding heen gaat. Hoe de interactie van het glijvlak en de leiding werkt is niet te berekenen c.q. te voorspellen. Het kan zowel een positief (er gebeurt niets met de gasleiding(en)) als negatief (verlaging van de stabiliteit van de kering, daarnaast gasleiding(en) breken) effect hebben. Het waterschap is verantwoordelijk voor de veiligheid bij hoogwater en wil geen risico nemen. Derhalve is hier niet de restbreedte benadering toegepast, maar een benadering waarbij na afschuiven het gehele dijklichaam nog intact is. Conform de ontwerpprincipes van het waterschap wordt een maatregel uitgevoerd 'in grond, tenzij...'. Daarmee is een steunberm de voorziene maatregel. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
18	Ontwerp-projectbesluit	Bewoners van dijkvak 37 hebben met regelmaat met het Waterschap gesproken over een wandelpad op de tuimeldijk die ook gebruikt kan worden door mensen met kinderwagen of rollator. Dit is niet terug te vinden in dit rapport.	Op de tuimeldijk in dijkvak 37 wordt wandelen op het onderhoudspad van het waterschap mogelijk gemaakt. Dit is een struinpad voor recreatief wandelen, dat niet specifiek geschikt is gemaakt voor mensen met kinderwagen of rollator. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
19	Ontwerp-projectbesluit	Er zijn geen kaarten beschikbaar van de uitmonding van de Raam in de Maas. Daardoor kan ik hier geen goede zienswijze op worden ingediend, omdat nu niet duidelijk is wat er precies staat te gebeuren. Op basis van de tot nu toe met ons gedeelde kaarten verandert er niets aan de huidige situatie en daar kan ik mee instemmen.	Het klopt dat de kaarten in het ontwerp projectbesluit vooral het ruimtebeslag lieten zien van de KRW-maatregel Beekmonding Raam. In het definitieve projectbesluit is deze informatie met meer detail aangevuld. Zie verder de beantwoording bij zienswijze nr. 42. In het projectbesluit zijn kaarten van Beekmonding Raam met meer detail toegevoegd.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
20	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsvergunning Oss	1. Context en samenvatting In de stukken en de toelichting vanuit het projectteam wordt aangegeven dat: de gasleidingen die bij Neerloon de dijk kruisen zelf voldoen aan de veiligheidsnormen en dat een vervangende waterkering niet noodzakelijk is; alleen ter plaatse van de gasleidingen een lokale instabiliteit van het dijklichaam resteert, zodat een stabiliteits-maatregel noodzakelijk is. De huidige motivering voor juist deze maatregel (grondberm/steundrempel) wordt als onvoldoende transparant en niet evenredig geacht, gezien het forse ruimtebeslag, de ruimtelijke aantasting en de impact op eigendom en gebruik. Tevens is zienswijze-indiener van mening dat gebruikte aannames om de stabiliteitsmaatregel als noodzakelijk in te schalen niet voldoende is onderbouwd. De invulling voor maatwerk bij de gasleidingen bestaat nu uit het vergelijken van 2 alternatieven, waarvan de steundrempel in de voorkeursvarianten was afgevallen. 2. Ontbrekende en onduidelijke onderbouwing 1. Locatie-specifieke stabiliteitsanalyse: Het ontwerp verwijst naar rekenuitkomsten waaruit volgt dat lokaal een verhoogde kans op afglijden resteert. In de ter inzage gelegde stukken ontbreken echter de volledige onderliggende berekeningen en uitgangspunten. Zonder deze onderbouwing is niet toetsbaar waarom een grondberm de enige of meest proportionele oplossing is. 2. Alternatievenonderzoek en proportionaliteit: Eerder is in de communicatie en alternatievenafweging gesproken over verticale of andere compacte maatregelen, mede om ruimtebeslag en landschappelijke versnippering te beperken. Het ontwerp erkent nadelen van de grondberm, maar laat geen transparante vergelijking zien. Daarmee is de evenredigheid van de gekozen maatregel onvoldoende aangetoond. 3. Ruimtelijke kwaliteit, woon- en leefklimaat: De beoogde berm leidt tot structureel verlies van gebruiksruimte, aantasting van open zichtlijnen en waardevermindering. Deze effecten worden wel benoemd, maar niet kwantitatief onderbouwd of afgewogen tegenover minder ingrijpende alternatieven. 3. Verzoeken en voorstellen. Zienswijze-indiener verzoekt om, vóór definitieve besluitvorming, het ontwerp op dit onderdeel aan te passen en/of aan te vullen voor de specifieke maatwerk locatie voor de gasleidingen met: 1. Volledige openbaarmaking van de onderliggende stukken die tot de maatregelkeuze hebben geleid. 2. Transparant alternatievenonderzoek met een gelijkwaardige vergelijking tussen de grondberm en compacte varianten. 3. Proportionaliteitsafweging en mitigatie: Als desondanks een grondberm noodzakelijk zou blijken, werk dan mitigerende maatregelen uit om de impact te minimaliseren en toon de motivering daarvan expliciet. 4. Overleg en maatwerk: Gezien de ingrijpende gevolgen verzoek ik om nader overleg over maatwerk ter plaatse. 5. Schade en compensatie: Mocht een ruimte-innemende maatregel onvermijdelijk zijn, verzoek ik om een passende schaderegelingen. 4. Conclusie en petitum Omdat het risico op leidingbreuk niet maatgevend is en de keuze voor een grondberm primair is ingegeven door uitvoerbaarheid en kosten, terwijl de ruimtelijke en eigendoms-impact substantieel is, is de huidige motivering onvoldoende. Ik verzoek u daarom: het ontwerp op dit onderdeel te heroverwegen en pas daarna, met inachtneming van evenredigheid en ruimtelijke kwaliteit, een proportionele maatregel vast te stellen.	Ad1: Bij extreme omstandigheden voldoet het binnentalud niet aan de stabiliteitseisen en zal daardoor mogelijk afschuiven. Door de maatregel in de vorm van de tuimeldijk wordt het dijklichaam echter dermate breed gemaakt dat na afschuiving voldoende restprofiel overblijft om een bres (gat in de dijk) te voorkomen. Deze methode is een aanscherping van de reguliere toetsing. Op de locatie van 3 gasleidingen is in de stabiliteitsberekening te zien dat het initiële glijvlak door de leiding heen gaat. Hoe de interactie van het glijvlak en de leiding werkt is niet te berekenen c.q. te voorspellen. Het kan zowel een positief (er gebeurt niets met de gasleiding(en)) als negatief (verlaging van de stabiliteit van de kering, daarnaast gasleiding(en) breken) effect hebben. Het waterschap is verantwoordelijk voor de veiligheid bij hoogwater en wil geen risico nemen. Derhalve is hier niet de restbreedte benadering toegepast, maar een benadering waarbij na afschuiven het gehele dijklichaam nog intact is. Ad2: Conform de ontwerpprincipes van het waterschap wordt een maatregel uitgevoerd 'in grond, tenzij...'. Daarmee is een steunberm de voorziene maatregel. Voor het verlies van dit eigendom wordt in het minnelijk overleg tussen waterschap en zienswijze-indiener om de gronden te verwerven een volledige schadeloosstelling aangeboden, bestaande uit vermogensschade, inkomensschade en eventuele bijkomende schade. De reactie t.a.v. alternatieven wordt onder uw zienswijze nr 21 onder 'innovatieve alternatieven' besproken. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen. Ad3: Op 11 december 2025 is op verzoek van zienswijze-indiener de factsheet van berekeningen en uitleg in de mailtekst zelf, via een mail gestuurd.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
21	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsbesluit Oss	Ontbreken van een transparante afweging van innovatieve alternatieven voor de voorgestelde steundrempel bij de gasleidingen die de dijk bij Neerloon kruisen. De huidige maatregel is ruimtelijk ingrijpend en gebaseerd op aannames over de grond samenstelling, Terwijl metingen aangegeven hebben dat er duidelijke verschillen aanwezig zijn op het traject. Tevens zijn er bewezen technieken die de stabiliteit kunnen waarborgen met minder ruimtelijke impact. Ook is de keuze voor de binnenwaardse stabiliteits oplossing voor de gasleidingen voor de beide percelen gelijk gekozen terwijl er duidelijk afwijkingen zijn per situatie. Innovatieve alternatieven 1. Verticale constructies\ Damwanden (staal of kunststof) of mixed-in-place technieken bieden een compacte oplossing die ruimtebeslag minimaliseert en uitvoeringsrisico's beperkt. 2. Dijkdeuvels en grondinjectie\ Deze technieken versterken het glijvlak lokaal, zijn snel uitvoerbaar en veroorzaken minimale hinder. Ze zijn geschikt voor locaties met complexe ondergrond. 3. Filterschermen zoals Prolock\ Voorkomt piping en draagt bij aan stabiliteit, met een veel kleinere ruimtelijke footprint dan een grondberm. 4. Geavanceerde rekenmodellen (PlaxFlow)\ Door tijdsafhankelijke waterspanningen beter te berekenen, kan een realistischer ontwerp worden gemaakt, waardoor lichtere maatregelen volstaan. Waarom deze alternatieven relevant zijn - Ruimtebesparing: Geen brede berm, minder grondonteigening. - Duurzaamheid: Lagere MKI-waarde en minder materiaalgebruik. - Flexibiliteit: Technieken kunnen gefaseerd worden toegepast en aangepast aan lokale omstandigheden. - Kostenbeheersing: Minder grondverzet en kortere uitvoeringsduur. - Verschillende gasleidingen; de 2 grotere gasleidingen zouden een ander riscoprofiel aangemeten moeten krijgen als de andere indien het gaat om de binnenwaardse stabiliteit analyse. - Verschillende dijkbreedte; voor een restbreedte benadering is de uitgangsbreedte ook van belang deze verschilt voor de verschillende gasleidingen en kan met 1 berekening worden afgedekt Aanbeveling zienswijze-indiener verzoekt om: - Een volledig alternatievenonderzoek waarin o.a. bovengenoemde innovatieve technieken gelijkwaardig worden vergeleken met de steundrempel op veiligheid, kosten, uitvoeringsrisico's, ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid. - Herbeoordeling van proportionaliteit, mede gezien het grote hoogteverschil over het af te zekeren traject en de onzekerheden door de huidige aannames in de berekeningen. - Publicatie van de resultaten vóór definitieve besluitvorming, zodat belanghebbenden kunnen toetsen of de gekozen maatregel de meest proportionele en toekomstbestendige oplossing is.	Er is een stappenplan gehanteerd en een keuze gemaakt uit twee onderzochte opties. Het betreft de opties 'steunberm' (oplossing in grond) en 'verticale maatregel' waar een oplossing in grond niet kan. Dit is voor het gehele dijktraject als uitgangspunt gehanteerd. Ten aanzien van de alternatieven, die u noemt, kunnen wij het volgende melden: 1. Verticale constructies\damwanden: zij bieden inderdaad een compacte oplossing; zoals in de mail en bijlagen die het waterschap op 11 december 2025 aan zienswijze-indiener heeft gestuurd, is de verticale maatregel met name vanwege het grote kostenverschil en complexiteit bij uitvoering rond de gasleidingen negatief beoordeeld. In de fase van het definitief ontwerp wordt de pipingoplossing in de buitenteen van de dijk uitgewerkt. Het waterschap constateert een grote complexiteit voor wat betreft het inbrengen van een damwand enerzijds i.v.m. het moeten/willen drukken van de damwand vanwege de nabijheid bij zienswijze-indiener's en andere woningen ter voorkomen van schade door trillingen aan de woningen, anderzijds t.a.v. het aanbrengen van een verticale waterdichte oplossing onder de gasleidingen. Dit kan alleen met jetgrouten, hetgeen wel voor een waterdichte wand zorgt, maar geen sterkte heeft. Als pipingoplossing functioneert dit prima, maar niet voor de stabiliteit. Indien de verticale oplossing als stabiliteitscherm zou worden uitgevoerd (in de binnenkruinlijn), constateren we een maakbaarheidsprobleem ter plaatse van de gasleidingen, naast de al aanwezige complexiteit om het scherm trillingsarm/vrij in te brengen. Ook bij toepassing van een mixid-in-place techniek is een stabiliteitsoplossing nabij en onder de gasleidingen zeer complex. 2. Dijkdeuvels : bij start van de fase om te komen tot een voorlopig ontwerp is een innovatiescan uitgevoerd waarin diverse technieken beoordeeld zijn op kansrijk voor de dijkverbetering. Toepassen van dijkvernagelingstechnieken is als minder geschikt beoordeeld vanwege de complexiteit van naspannen in de gebruikfase en risico van kwelstroming langs de nagels in het dijklichaam. Daarnaast is het complex c.q. zeer lastig om rekenkundig aan te tonen of en wat het effect is van de deuvels. Derhalve is deze optie niet nader uitgewerkt, ook niet als stabiliteitsoplossing bij de gasleidingen. Wat betreft kosten tonen praktijkervaringen uit het verleden aan dat de kosten hoger zijn dan toepassing van damwanden. In 2016 is bij dijkverbetering Hagestein Opheusden ervaring op gedaan. Sindsdien is het niet meer toegepast, mede vanwege complexiteit en onzekerheden. 3. Filterschermen: Prolock als filterscherm is als pipingoplossing onderzocht. Bij toepassing als stabiliteitscherm kan hier onvoldoende sterkte aan ontleend worden als volledige oplossing en daarmee geen alternatief voor de steunberm. Daarnaast blijft de problematiek rond aanbrengen onder de gasleidinigen ook voor deze oplossing van kracht. 4. Geavanceerde rekenmodellen worden toegepast in de fase van het definitief ontwerp. Het door

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 21		Bijlage in tekst "Overzicht innovatieve alternatieven" Conclusie Door innovatieve oplossingen serieus te onderzoeken en transparant af te wegen, kan waterveiligheid worden geborgd zonder onnodige ruimtelijke en maatschappelijke impact. Dit sluit beter aan bij het motiverings- en evenredigheidsbeginsel en draagt bij aan draagvlak. zienswijze-indiener verzoekt daarom; het ontwerp op dit onderdeel te heroverwegen; eerst een uitgebreider volledig en toetsbaar alternatievenonderzoek die geen of minder ruimtebeslag op particuliere gronden met zich meebrengen; en pas daarna, met inachtneming van evenredigheid en ruimtelijke kwaliteit, een proportionele maatregel vast te stellen. Tot slot verzoekt zienswijze-indiener te worden voorzien van een ontvangstbevestiging en informatie over het vervolgproces.	zienswijze-indiener genoemde PlaxFlow en Plaxis wordt toegepast voor dimensionering van de pipingoplossing, bij dijkvak 37 aanwezig in de buitenteen. Voor het ontwerp van stabiliteitschermen wordt Plaxis gebruikt. Het gebruik van dit programma betekent niet dat het scherm niet nodig is. Verder is een geohydrologisch model opgesteld, waarmee het grondwaterstandverloop met een grotere betrouwbaarheid geschat kan worden. Die informatie wordt in onze berekeningen voor stabiliteit en piping gebruikt. In de verkenningsfase van deze dijkverbetering is de toepassing van een filteroplossing als waterontspanner beoordeeld. O.a. vanwege een groot waterbezwaar, wat hier niet door het watersysteem opgevangen kan worden, is deze oplossing komen te vervallen. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
22	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsvergunning Oss	Standpunt over de voorgestelde toepassing voor maatwerk en vaste afstand van 150 meter om de continuïteit van het dijkprofiel te waarborgen. Context en huidige motivatie: In de ontwerpstukken wordt aangegeven dat het hanteren van 150 meter tussen maatwerktrajecten bijdraagt aan: Landschappelijke samenhang. Kostenbesparing. Eenduidigheid in uitvoering. Tegelijkertijd blijkt uit andere documenten en zienswijzen dat: Lokale omstandigheden (zoals leidingen, bebouwing en bodemgesteldheid) vaak bepalend zijn voor het ontwerp. Berekeningen zijn gebaseerd op aannames over grondsamenstelling en niet altijd op gedetailleerd onderzoek. Het hoogteverschil over het traject groter is dan de aan te brengen maatregel, waardoor de effectiviteit van een uniforme afstand niet vanzelfsprekend is. Er verschillende gasleidingen per perceel zijn waarvoor een maat gerechte oplossing kosten besparend kan werken. Bezwaren tegen uniforme toepassing: Gebrek aan flexibiliteit: Een vaste norm van 150 meter kan leiden tot overdimensionering op locaties waar dit niet nodig is. Onvoldoende onderbouwing: De rationale voor 150 meter is niet transparant onderbouwd met berekeningen die rekening houden met lokale variaties. Ruimtelijke impact: Uniforme toepassing kan leiden tot onnodige ingrepen en verlies van gebruiksruimte. Verschillende gasleidingen; de 2 grotere gasleidingen zouden een ander riscoprofiel aangemeten moeten krijgen als de andere indien het gaat om de binnenwaardse stabiliteit analyse. Verschillende dijkbreedte; voor een restbreedte benadering is de uitgangsbreedte ook van belang deze verschilt voor de verschillende gasleidingen en kan met 1 berekening worden afgedekt. Bijlage in tekst "Argumenten vóór en tegen de 150-meterregel" Aanbeveling: Zienswijze-indiener verzoekt om: 1. Herbeoordeling van de 150-meterregel. 2. Transparante onderbouwing. 3. Alternatieve benadering. 4. Integrale afweging. Conclusie De uniforme toepassing van 150 meter is op dit moment onvoldoende gemotiveerd voor de gasleidingenvoor de binnenwaardse stabiliteit en kan leiden tot disproportionele maatregelen. Een flexibele, locatie-specifieke benadering is beter in lijn met het motiverings- en evenredigheidsbeginsel en draagt bij aan draagvlak per traject. Ik verzoek u daarom om; het ontwerp op dit onderdeel te heroverwegen; eerst een uitgebreider volledig en toetsbaar alternatievenonderzoek die de verschillende gasleidingen en dijkbreedtes meeneemt en die geen of minder ruimtebeslag op particuliere gronden met zich meebrengen; en pas daarna, met inachtneming van evenredigheid en ruimtelijke kwaliteit, een proportionele maatregel vast te stellen. Tot slot verzoekt zienswijze-indiener om te worden voorzien van een ontvangstbevestiging en informatie over het vervolgproces.	Toelichting 150 m uitgangspunt: In de verkenningsfase van het dijkverbeteringsproject zijn alternatieven opgesteld en beoordeeld om tot een voorkeursvariant voor de dijk te komen. Om het stabiliteitsprobleem van de dijk op te lossen heeft een oplossing in grond, al dan niet met het het toepassen van een steunberm, de voorkeur. Bij woningen is vaak geen ruimte voor een steunberm en dient een verticale oplossing toegepast te worden. Indien tussen de woningen ruimte voor een steunberm aanwezig is, is overlap van de verticale constructie bij woningen en de steunberm nodig. Verschillende criteria, waaronder landschappelijke kwaliteit en kosten, hebben geleid tot een gehanteerd uitgangspunt dat: 'indien verticale constructies voor de dijk worden toegepast bij woningen, deze doorgezet worden tot de andere woning, indien de ruimte tussen de woningen kleiner is dan 150 m'. In dijkvak 37 zijn door de bredere tuimeldijk het toepassen van verticale schermen voor stabiliteit komen te vervallen. Het 150 m uitgangspunt is derhalve hier niet van toepassing bij de keuze van de oplossing bij de gasleiding. Het landschappelijk criterium dat bij dit uitgangspunt, een steunberm, hoort is voor dijkvak 37 in principe wel van toepassing. Daarop scoort de keuze van toepassing van een steunberm bij de gasleidingen minder goed. Op grond van andere criteria is de steunberm wel de gekozen oplossing. De grootte van de steunberm is voor beide situaties waar hetzij één gasleiding, hetzij meerdere gasleidingen kruisen bepaald. In het definitief ontwerp wordt de steunberm verder uitgewerkt, maar blijven we binnen het aangegeven ruimtebeslag. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
23.1	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indieners vragen zich af of wellicht per abuis het kavelpad/koepad bij de Lommerstraat (wederom) is ingetekend als wandelpad met informatiepunt, aangezien dit niet binnen de bedrijfsvoering past, is dit niet mogelijk.Ook een wandelpad tussen de percelen van zienswijze-indieners en de Maas ,wat overigens op de ontwerptekening niet is terug te vinden, is niet wenselijk, aangezien deze (oever)strook nu al als vrij wandel gebied is aangemerkt is dit overbodig, aangezien de geboden die bij de ingang worden omschreven, totaal niet worden opgevolgd, waarschijnlijk doordat er nooit toezicht hierop is, lijkt het meer op een vrije uitlaatplek voor loslopende honden en soms op een kampeerterrein (met buitenlandse vissers en hun gezinnen),dit zal zeker niet bijdragen aan de wens van een schone/drinkbare Maas.Tevens wordt het ruwvoer voor de koeien nog meer vervuild door zwerfvuil,door het gebied recreatiever te maken!	Er staat op de dijkontwerp tekening in bijlage 1 bij het ontwerp projectbesluit op meerdere plekken een tekstblok met wandelroute en informatiebord voor Beerse overlaat. Dit staat er vanwege een mogelijke aansluiting op MKK 8.1 en 8.2. wandelroute van LvC (geen onderdeel projectbesluit). De exacte locatie voor een eventuele wandelroute nog niet bepaald, net als dat de exacte locatie voor een infomatiebord nog niet bepaald is. Op de dijkontwerptekening is daarom in bijlage 1 ook nog geen ruimtereservering voor deze elementen opgenomen, alleen nog maar de tekstuele aanduiding. Er wordt een kans gezien voor een wandelroute over het onderhoudspad langs de sloot, maar de exacte locatie van een wandelroute en informatiebord(en) moet nog nader uitgewerkt worden, met grondeigenaren en aanwonenden/aanliggende grondeigenaren. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
23.2	Ontwerp-projectbesluit	Bij de info middag/avond kreeg zienswijze-indiener niet duidelijk (uitgelegd) waar de werkstroken voor bedoeld zijn omdat deze soms op de tekening ook abrupt kunnen stoppen en dus niet noodzakelijk blijken te zijn.Ook wordt er nu al ruimte gereserveerd bij enkele op en afritten, terwijl momenteel (volgens het waterschap) er geen schets van is ,en pas de komende tijd wordt uitgewerkt, maw er wordt weer ruimte gereserveerd terwijl er nu nog geen weet van is hoe het wordt aangelegd. zienswijze-indiener neemt aan dat het voor eigenaren/ pachters vrijblijvend is om bij deze (werk)strook of ruimte of bij het verleggen van een kabel hier aan mee te werken. Ook wordt er gedeeltelijk op/in de dijk gaas geplaatst ,tegen eventuele graverij , maar helaas konden medewerkers van het waterschap niet precies aangeven waar, of aan welke zijde van de dijk dit zou gebeuren. Kortom, er is nog veel onduidelijk en zoals vaak ,is alles nog mogelijk.	Op de tekeningen in bijlage 1 behorende bij het projectbesluit is aangegeven waar werkstroken, ruimtereserveringen voor op- en afritten, kabels en leidingen en antigraverijmaatregelen komen. Voor verticale oplossingen en anti-graverij-maatregelen liggen de exacte locaties nu nog niet vast. Dat wordt in verdere detaillering van het ontwerp uitgewerkt, maar deze zullen aangelegd worden binnen de op de tekeningen in bijlage 1 bij het projectbesluit horende constructiezones. Werkstroken zijn altijd maar tijdelijk nodig, tijdens de werkzaamheden, daarna wordt de locatie hersteld. Werkstroken stoppen soms ogenschijnlijk abrupt als het waterschap van mening is geweest dat een werkstrook niet in bijvoorbeeld een particuliere tuin of ter plaatse van een gebouw zou moeten lopen. Het is aan de aannemer om het werk binnen de aangeven werkgrenzen, inclusief werkstroken, uit te voeren. In het projectbesluit is het volgende toegelicht over werkstroken, ruimtereservering op- en afritten, kabels en leidingen en antigraverij: Werkstroken: Om het dijkontwerp uit te kunnen voeren, is een werkstrook nodig. De werkstrook is over het algemeen 11 meter breed. Niet in alle gevallen lukt het om een werkstrook van 11 meter aan te houden, daar is maatwerk toegepast door bijvoorbeeld een smallere werkstrook. Naast de werkstrook voor de werkzaamheden voor de dijkverbetering, is er ook een werkstrook voor het verleggen van kabels en leidingen. Hiervoor wordt uitgegaan van nog 1,5 meter extra werkstrook aan de andere kant van het kabels en leidingentracé. Dit is ook weergegeven op de tekeningen. Ruimtereservering op- en afritten: Langs de dijk liggen woningen en bedrijven met opritten. Voor opritten geldt dat zij in principe op dezelfde locatie teruggebracht worden met dezelfde hellingshoek. Doordat de dijk omhoog gaat is er permanent meer ruimte nodig voor de opritten. Voor opritten wordt daarom voor de dijkverbetering gewerkt met een ruimtebeslag, dit ruimtebeslag is weergegeven op de ontwerptekeningen in bijlagen en aangegeven als “ruimtereservering op- en afritten”. Ruimtereservering antigraverij: In het gebied komen bevers en dassen voor. Om te voorkomen dat ze in het dijklichaam gaan graven, wordt soms vanwege de waterveiligheid gaas geplaatst in de dijk, onder de grond. Op de plekken waar dit van toepassing is, is een ruimtereservering opgenomen (aangeduid als “ruimtereservering antigraverij”). Kabels en leidingen: Langs en in de dijk liggen kabels en leidingen. Deze moeten soms verplaatst worden om de maatregelen uit te kunnen voeren. Dit wordt gedaan in afstemming met de nutsbedrijven. Bij de kabel- en leidingenstroken is rekening gehouden met eventueel toekomstige dijkverbetering, daarom ligt de strook buiten de werkstrook. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
24	Ontwerp-projectbesluit	Vraag t.a.v. inrichting nieuwe weg Oude Maasdijk dijkvak 30: Waarom wordt er uitgegaan van maximaal dezelfde breedte van de nieuwe ten opzichte van de huidige situatie? de verkeersbewegingen zijn naar idee zienswijze-indiener afgelopen jaren toegenomen en die verwacht dat deze de komende jaren niet minder worden en misschien nog wel groeien. Gemiddelde breedte van een auto is de afgelopen jaren ook toegenomen door de populateit van de suv modellen van personenautos. Daarnaast geeft een bredere weg besparing op kosten van onderhoudt van de berm van de weg. Deze moet namelijk regelmatig worden bijgevuld omdat de gaten in de berm te groot worden.	Voor de weginrichting van de Oude Maasdijk is de melding dat er wordt uitgegaan van maximaal dezelfde breedte losgelaten. Het tekstblok is dan ook verwijderd van de kaart in bijlage 1 bij het projectbesluit. De gemeenten zijn met elkaar in overleg gegaan over de inrichting van de nieuwe weg. Voor het projectbesluit zijn de ruimtereserveringen (een weg op de kruin van de dijk) vastgelegd. De verdere detaillering van de weginrichting, denk aan belijningen en wel of geen bermstrook en indien wel in welke vorm, dat is onderdeel van de uitwerking in het definitieve - en uitvoeringsontwerp. Het tekstblok over de weginrichting is van de kaarten in bijlage 1 bij het projectbesluit verwijderd.
25	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indiener geeft aan destijds het bedrijf aan het Marsstraatje gebouwd te hebben met geldende normen van 1989, in kader van ruilverkaveling Land van Cuijk met eigen op/afritten . Dijk zou geen belemmering zijn noch verdere beperkingen met zich meebrengen ten behoeve van bedrijfsvoering, Percelen zijn toen door ruilverkavelingcommisie als zijnde huiskavel bestempeld. Dit houd in dat langs op/afrit kabels, afrastering waterleiding ten behoeve water voor melkvee aanwezig zijn. tevens wil zienswijze-indiener voor beregening installatie mogelijken houden immers het word beschouwd als huiskavel. Dit allen moet in toekomst nog mogelijk gehouden worden en tijdens de dijk verbetering ingepast moeten worden. Tevens wil zienswijze-indiener nogmaals onder de aandacht brengen dat er een stroomkabel via de dijk , zoals bekend, loopt voor het bedrijf.	Hoogstwaarschijnlijk was de dijk bij de bouw van het bedrijf van zienswijze-indiener in 1989 geen belemmerende factor. Echter, dijken worden periodiek getoets, nieuwe klimaatscenario's en rekenmethoden leiden er wel toe dat dijken soms aangepast moeten worden om te voldoen aan wettelijke normen. Dat is voor het dijktraject van Cuijk naar Ravenstein nu het geval. Bedankt voor deze meldingen van de kabels en leidingen. Hier zal rekening mee worden gehouden bij de uitvoering. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
26	Ontwerp-projectbesluit	Binnen de grenzen van het plangebied bevinden zich de volgende hoogspanningsverbindingen; - 150 kV Teersdijk - Cuijk - 380 kV Maasbracht - Dodewaard welke in eigendom en beheer is van TenneT. Binnen de grenzen van het plangebied bevinden zich 2 masten waar rekening mee gehouden dient te worden: Mastnummer 53 > 150 kV-hoogspanningsverbinding Teersdijk-Cuijk Mastnummer 193 > 380 kV-hoogspanningsverbinding Maasbracht-Dodewaard Er wordt vriendelijk verzocht om hiervoor de reeds vastgelegde bestemmingsregels uit het voormalige berstemmingsplan :"Buitengebied Cuijk, geconsolideerd" te hanteren. In hoofdstuk 2, artikel 26 Leiding - Hoogspanningsverbinding zijn deze bestemmingsregels vastgelegd. Investeringsplan Net op Land 2026-2040 TenneT Voor de volledigheid informeren wij u ook graag over de huidige en toekomstige initiatieven ten aanzien van het elektriciteitsnetwerk. Hiervoor kunt u het Investeringsplan van TenneT raadplegen. https://www.tennet.eu/nl/over-tennet/publicaties/investeringsplannen. De investeringsplannen van TenneT kijken steeds 15 jaar vooruit en worden elke 2 jaar geüpdate.	Dank voor het inbrengen van het aandachtspunt. Waterschap Aa en Maas heeft TenneT vroegtijdig bij de plannen betrokken. Voor de werkzaamheden is een toestemming vereist, welke wordt aangevraagd voorafgaand aan de uitvoering. De aangehaalde regels van de bestemming 'Leiding-Hoogspanningsverbinding' worden door de dijkverbetering (het tijdelijk regelingdeel) niet overschreven en blijven/zijn daarom gewoon nog van toepassing. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
27.1	Ontwerp-projectbesluit	**1 . Belang van cliënt** - Cliënt is met het bedrijf direct aan de Koninginnedijk gevestigd en wordt daardoor in hoge mate geraakt door de voorgenomen dijkverbetering. De plannen hebben verstrekkende gevolgen voor de dagelijkse bedrijfsvoering, de bereikbaarheid van het terrein, de leefomgeving van medewerkers en bezoekers, en zelfs het voortbestaan van het bedrijf. De bedrijfsvoering van cliënt is sterk afhankelijk van een goede bereikbaarheid voor klanten, leveranciers en medewerkers. Het bedrijf beschikt over een eigen terrein met parkeervoorzieningen die essentieel zijn voor het ontvangen van bezoekers en het faciliteren van logistieke processen. Door de voorgenomen dijkversterking zal een aanzienlijk deel van de huidige parkeerplaatsen verdwijnen. Dit betekent concreet dat het bedrijf niet langer in staat zal zijn om het huidige aantal bezoekers en klanten te ontvangen, wat direct leidt tot een beperking van de bedrijfsactiviteiten. In het MER wordt erkend dat het verlies van parkeerplaatsen en bedrijfsgrond structureel is en niet wordt gecompenseerd. Dit verlies heeft niet alleen operationele gevolgen, maar brengt ook aanzienlijke financiële schade met zich mee. Daarnaast vereist de uitvoering van de dijkversterking dat hekken, terreininrichting en mogelijk zelfs delen van het bedrijfsgebouw moeten worden verplaatst of aangepast. De kosten die hiermee gemoeid zijn, kunnen fors oplopen. Tot op heden is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor deze kosten en of er sprake zal zijn van volledige vergoeding. Voor een bedrijf dat afhankelijk is van een efficiënte inrichting van het terrein en een optimale benutting van de beschikbare ruimte, betekent dit een forse financiële onzekerheid. Verder zal de bereikbaarheid van het bedrijf tijdens de aanlegfase ernstig worden beperkt. Tijdelijke afsluitingen, omleidingen en verminderde toegankelijkheid kunnen leiden tot omzetverlies, reputatieschade en het afhaken van klanten. Ook na afronding van de werkzaamheden is het onzeker of de bereikbaarheid en toegankelijkheid op het oude niveau kunnen worden hersteld. De combinatie van het verlies aan parkeercapaciteit, de noodzaak tot aanpassing van het terrein, de onzekerheid over kostenverhaal en de venwachte hinder tijdens de aanlegfase brengt het bedrijf van cliënt in een uiterst kwetsbare positie. In het uiterste geval kan dit ertoe leiden dat het bedrijf moet inkrimpen of zelfs de bedrijfsactiviteiten moet staken, met alle financiële en maatschappelijke gevolgen van dien. Cliënt onderschrijft het belang van waterveiligheid en begrijpt dat dijkversterking noodzakelijk is. Tegelijkertijd vraagt cliënt nadrukkelijk om een evenwichtige belangenafweging, waarbij de continuïteit van het bedrijf, de werkgelegenheid en de economische vitaliteit van de regio serieus worden meegewogen. Zonder adequate compensatie en maatwerkoplossingen dreigt het project onevenredig grote schade toe te brengen aan de bedrijfsvoering en de financiële positie van cliënt.	Er is een huurovereenkomst met het bedrijf gesloten voor het betreffende perceel (d.d. 19 mei 2020). In de overeenkomst is de optie dat het waterschap het perceel nodig heeft, vermeld. Tevens is een watervergunning afgegeven. Gemeente Land van Cuijk heeft de wens geuit om een gescheiden fietspad op een tuimeldijk ter realiseren. Vanwege vergunningeisen van RWS is de verplaatsing richting de rivier gelijk gehouden als in de voorkeursvariant met verhoging van de huidige dijk. In overleg met de gemeente is deze variant als vergunningontwerp gekozen. Hiermee verplaatst de weg zich richting de bedrijven. In uw situatie betekent dit dit dat ca. 3 m van de inrichting van uw terrein ingenomen wordt. Dit betekent uitgaande van de huidige situatie het verlies van 2 tot 3 parkeerplaatsen. Over dit ontwerp en de huurovereenkomsten zijn gesprekken gevoerd met bedrijven aan de weg. Het ontwerp is gesitueerd binnen de kadastrale eigendomsgrenzen van het waterschap en in de waterschapsverordening aangeven profiel van vrije ruimte. Een mogelijke toekomstige dijkverbetering is hiermee aangegeven. De bedrijven aan de Koninginnedijk hebben een huurovereenkomst van jaar tot jaar van een strook grond gelegen voor hun bedrijf. De overeenkomst kan jaarlijks opgezegd of niet verlengd worden als het waterschap deze gronden nodig heeft voor het beheer of verbeteren van de dijk. Er wordt dus geen parkeerplaats verhuurd maar een strook grond die zei zelf als parkeerterrein gebruiken. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
27.2	Ontwerp-projectbesluit	2. Gebrekkige participatie - Cliënt stelt dat de participatie niet heeft geleid tot een ontwerp waarin de belangrijkste zorgen en belangen van direct aanliggende bedrijven daadwerkelijk zijn meegenomen. Met name de zorgen over het verlies van parkeerplaatsen, de blijvende bereikbaarheid van het bedrijfsterrein, en de gevolgen voor de bedrijfsvoering zijn in het uiteindelijke ontwerp onvoldoende geadresseerd. Tijdens de participatiemomenten heeft cliënt herhaaldelijk gewezen op het cruciale belang van voldoende parkeercapaciteit voor het voortbestaan van het bedrijf, en op de noodzaak van een goede ontsluiting voor klanten, leveranciers en medewerkers. Ondanks deze signalen is in het definitieve ontwerp gekozen voor een variant waarbij een aanzienlijk deel van de parkeerplaatsen verdwijnt, zonder dat hiervoor een volwaardig alternatief of compensatie is geboden. Daarnaast is het voor cliënt niet altijd inzichtelijk geweest hoe de verschillende belangen zijn afgewogen en waarom bepaalde alternatieven, die minder ingrijpend zouden zijn voor de bedrijfsvoering, zijn afgevallen. De verslaglegging van de participatie geeft weliswaar een overzicht van de gevoerde gesprekken en opgehaalde wensen, maar biedt onvoldoende transparantie over de wijze waarop deze input daadwerkelijk is meegewogen in de besluitvorming. Zo ontbreekt het aan een heldere motivering waarom bijvoorbeeld alternatieven met behoud van parkeercapaciteit of een andere inrichting van het terrein niet zijn meegenomen in het uiteindelijke ontwerp. Ook is niet duidelijk op welke wijze de economische en financiële gevolgen voor bedrijven zijn betrokken in de belangenafweging. Cliënt ervaart hierdoor dat de participatie vooral heeft gefunctioneerd als een middel om informatie op te halen, maar niet als een proces waarin daadwerkelijk ruimte was voor invloed op de uitkomst. Dit leidt tot het gevoel dat de zorgen en belangen van direct aanliggende bedrijven wel zijn gehoord, maar niet serieus zijn gewogen in de uiteindelijke besluitvorming. Cliënt roept het bevoegd gezag dan ook op om alsnog, in deze fase van het proces, de belangen van bedrijven en bewoners volwaardig te betrekken en te voorzien in maatwerkoplossingen en adequate compensatie voor de negatieve gevolgen van het project.	Zie voorgaande reactie onder nr.27.1 De ruimte waar zienswijze-indiener parkeerplaatsen van heeft gemaakt, is zoals aangegeven tijdelijk verhuurde grond, waarvan uitdrukkelijk was aangegeven dat het waterschap die grond/het huurcontract kan intrekken. In participatiemomenten is die ook nogmaals toegelicht. De keuze om die ruimte als parkeerterrein in te richten is aan zienswijze-indiener zelf geweest. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
27.3	Ontwerp-projectbesluit	3. Waterhuishouding en overlast - Het milieueffectrapport (MER) geeft aan dat de voorgenomen dijkmaatregelen over het algemeen neutrale of licht positieve effecten hebben op de waterhuishouding in het projectgebied. Dit betekent dat voor het grootste deel van het dijktraject geen significante negatieve gevolgen worden verwacht voor de grondwaterstanden of de afwatering. Echter, het MER benoemt ook expliciet dat er lokaal, onder andere bij dijkvak 35, sprake kan zijn van een verhoging van de grondwaterstand en daarmee een verhoogd risico op wateroverlast. Dit geldt met name voor locaties waar verticale schermen worden toegepast of waar de dijkversterking leidt tot veranderingen in de waterstromen. Voor cliënt is dit een punt van grote zorg. Op het terrein van cliënt zijn nu al problemen met wateroverlast, bijvoorbeeld bij hevige regenval of hoge rivierstanden. Deze problemen uiten zich in slecht begaanbare delen van het terrein, water dat blijft staan op parkeerplaatsen, en in sommige gevallen zelfs in het binnendringen van water in bedrijfsruimten of magazijnen. De bedrijfsvoering wordt hierdoor regelmatig belemmerd, met directe gevolgen voor de veiligheid, de toegankelijkheid en de continu ïteit van het bedrijf. De verwachting dat de grondwaterstand als gevolg van de dijkmaatregelen lokaal verder kan stijgen, vergroot het risico dat deze bestaande problemen zullen verergeren. Het MER benoemt weliswaar dat mitigerende maatregelen mogelijk zijn, maar geeft nog geen concrete invulling aan de wijze waarop deze risico’s voor individuele bedrijven en terreinen worden ondervangen. Voor cliënt is het van essentieel belang dat er niet alleen op papier, maar ook in de praktijk, voldoende aandacht is voor deze risico’s. Zonder aanvullende maatregelen bestaat het risico dat de bedrijfsvoering van cliënt structureel wordt belemmerd door wateroverlast, met alle financiële en operationele gevolgen van dien. Cliënt vraagt het bevoegd gezag dan ook om deze zorgen serieus te nemen en samen te werken aan een duurzame en toekomstbestendige oplossing.	Ter plaatse vindt als gevolg van de dijkverbetering geen verandering in de geohydrologische situatie plaats. Als gevolg van de dijkverbetering zal de afwatering van de nieuw aan te leggen weg aangepast worden. Dit wordt in de verdere detaillering van het definitieve en uitvoeringsontwerp uitgewerkt. De afwatering van de weg mag geen overlast op particulier terrein veroorzaken. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
27.4	Ontwerp-projectbesluit	4. Vermindering veiligheid - Cliënt wilt nadrukkelijk wijzen op de verkeersveiligheid in het gebied. Over de dijk rijdt veel vrachtverkeer, wat zorgt voor een verhoogd risico voor langzaam verkeer zoals fietsers. Het zou daarom veel logischer en veiliger zijn om het fietspad te verplaatsen naar de achterliggende straat, waar uitsluitend regulier autoverkeer rijdt en nauwelijks vrachtwagens. Dit zou de verkeersveiligheid aanzienlijk verbeteren. Bovendien rijst de vraag waarom er niet is gekozen om de weg buiten de dijk te leggen, zoals op sommige trajecten wel gebeurt en zoals tijdens eerdere gesprekken al meerdere keren is voorgesteld. Buiten de dijk ligt immers weiland, waardoor er voldoende ruimte is om de weg te verplaatsen. Het is onbegrijpelijk dat de weg nu juist dichter tegen de bedrijven aan komt te liggen, tenwijl er alternatieven zijn die zowel voor de veiligheid als voor de bedrijfsvoering gunstiger zouden zijn.	De gemeenten zijn eigenaren van de wegen in het plangebied. Op verzoek van gemeente Land van Cuijk is op de Koninginnedijk een optie voor een tuimeldijk onderzocht, met op de 'tuimel'/ het hoogste deel van de dijk, een vrijliggend fietspad. De gemeente Land van Cuijk laat hierdoor ter hoogte van de bedrijven aan de Koninginnedijk het gemotoriseerde verkeer scheiden van het fietsverkeer, terwijl de doorgaande (snel)fietsroute over de dijk zo behouden blijft. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
27.5	Ontwerp-projectbesluit	5. Hinder tíjdens aanleg - Tijdens de aanlegfase van de dijkversterking wordt, zoals ook in het MER wordt erkend, gerekend op aanzienlijke hinder voor direct aanliggende bedrijven en bewoners. Deze hinder kan zich op verschillende manieren manifesteren: Tijdelijk ruimtebeslag - Voor de uitvoering van de werkzaamheden worden werkstroken, bouwwegen en gronddepots aangelegd, vaak op of direct naast het terrein van bedrijven. Dit betekent dat delen van het bedrijfsterrein tijdelijk niet beschikbaar zijn voor parkeren, opslag, logistiek of andere bedrijfsactiviteiten. Voor bedrijven die afhankelijk zijn van een efficiënte inrichting van hun terrein, kan dit leiden tot directe operationele beperkingen en omzetverlies. Verminderde bereikbaarheid - Tijdens de werkzaamheden kunnen wegen, op- en afritten of toegangswegen tijdelijk worden afgesloten of beperkt toegankelijk zijn. Dit heeft gevolgen voor de bereikbaarheid van het bedrijf voor klanten, leveranciers en medewerkers. Omrijroutes, wachttijden en onduidelijkheid over de bereikbaarheid kunnen leiden tot het afhaken van klanten, logistieke vertragingen en een daling van de omzet. Geluid- en trillingshinder - Het gebruik van zwaar materieel, het intrillen van damwanden en het uitvoeren van grondwerkzaamheden veroorzaken geluid en trillingen die niet alleen hinderlijk zijn voor de bedrijfsvoering, maar ook schade kunnen veroorzaken aan gebouwen, inventaris of gevoelige apparatuur. Zeker voor bedrijven die afhankelijk zijn van een rustige werkomgeving of gevoelige processen, kan dit leiden tot productieverlies of extra kosten. Hoewel het MER deze vormen van hinder benoemt, blijft het tot nu toe bij algemene constateringen en worden er nog weinig concrete maatregelen genoemd om de overlast voor bedrijven en bewoners daadwerkelijk te beperken. Er is geen gedetailleerd plan waarin wordt uitgewerkt hoe het ruimtebeslag wordt geminimaliseerd, hoe de bereikbaarheid wordt gegarandeerd, welke geluids- en trillingsnormen worden gehanteerd, en hoe eventuele schade of omzetverlies wordt gecompenseerd. Zonder concrete maatregelen bestaat het risico dat bedrijven zoals dat van cliënt onevenredig zwaar worden getroffen door de aanlegfase, met blijvende financiële en operationele schade tot gevolg. Cliënt vraagt het bevoegd gezag dan ook om deze zorgen serieus te nemen en samen te werken aan een uitvoeringsstrategie die de belangen van bedrijven en bewoners daadwerkelijk beschermt.	T.b.v. de dijkverbetering vindt er uitsluitend grondverzet en straatwerk plaats aan de Koninginnedijk. Tevens zal de afwatering van de rijbaan aangepast worden. Overlast zal uitsluitend door vrachtverkeer en grondmaterieel plaats kunnen vinden. Bereikbaarheid tijdens uitvoering is belangrijk. Hiertoe zal de aannemer een uitvoeringsplan opstellen en t.z.t. met de aanliggende bedrijven bespreken. In het projectbesluit is toegelicht in paragraaf 8.2.6 (nadeelcompensatie) en paragraaf 8.2.7 (bouw- en gewasschade) hoe wordt omgegaan met nadeelcompensatie en schade aan eigendommen van derden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
27.6	Ontwerp-projectbesluit	5. Alternatieven en afwegingen - Cliënt constateert dat in de verkenningsfase verschillende alternatieven zijn onderzocht, maar dat de uiteindelijke keuze voor het voorkeursalternatief onvoldoende rekening houdt met de belangen van direct aanliggende bedrijven zoals eerder beschreven. Met name het verlies van parkeerplaatsen en bedrijfsgrond is in de afweging onderbelicht gebleven. Cliënt verzoekt om heroverweging van alternatieven die minder ingrijpend zijn voor de bedrijfsvoering, of om aanvullende mitigerende en compenserende maatregelen. Verzoek - Gezien het bovenstaande verzoekt cliënt u dringend: - Het ontwerpbesluit niet vast te stellen zolang niet is voorzien in volledige compensatie van het verlies aan parkeerplaatsen en bedrijfsgrond, dan wel in alternatieve voorzieningen die het huidige gebruik waarborgen. - Duidelijk te maken dat alle kosten voor verplaatsing van hekken, terrein-inrichting en aanpassingen aan de infrastructuur volledig worden vergoed. - Maatregelen te treffen om de bereikbaarheid en waterhuishouding te waarborgen, zowel tijdens als na de werkzaamheden. - Cliënt tijdig en volledig te betrekken bij de verdere uitwerking van de plannen, zodat maatwerkoplossingen mogelijk zijn. Indien aan bovenstaande punten niet tegemoet wordt gekomen, behoudt cliënt zich het recht voor om verdere juridische stappen te nemen tegen het definitieve projectbesluit en om, indien nodig, schadevergoeding te vorderen voor de directe en indirecte gevolgen van het project voor de bedrijfsvoering.	Zie reactie op zienswijze 27.1

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
28	Ontwerp-projectbesluit	1. Belanghebbendheid - zienswijze-indiener geeft aan belanghebbende te zijn bij dit besluit omdat de woning zich op 50m. afstand van de dijk (Dijkvak 36) bevindt. Aanpassing aan- en in het dijkvak en uiterwaard hebben hydrologische consequenties voor de woning. 2. Algemeen standpunt - Bepaalde maatregelen en bijbehorende afwegingen in dit ontwerp-besluit zijn niet goed onderbouwd en worden verkeerd uitgelegd, waardoor soms onlogische keuzes gemaakt worden. Dien ten gevolge komen er in dit plan (voor zienswijze-indiener negatieve) afwentelingseffecten voor welke niet aan bod komen in dit ontwerp-belsluit en/of MER-studie. Zorgen zien vooral toe op (een toename van) de kwelstroom onder dijkvak 36. 3. Argumenten en toelichtig Algemeen - De opgaves voor dit project ontlenen zich aan de veiligheidsnormen voor de Maasdijk als primaire waterkering en richt zich op dijkverhoging en verbetering van de dijkstabiliteit. T.a.v. de dijkstabiliteit wordt in deze zienswijze specifiek aandacht besteed aan het wel of niet toepassen van verticale schermen ter voorkoming van piping en dien ten gevolgen het veranderen (afname en toename) van kwelstromen. Het ziet primair toe op het traject Cuijk-Ravenstein, maar dient qua effecten in breder verband te worden bezien met o.a. het dijkverbeteringstraject Ravenstein- Lith (Meanderende Maas) Klei-ínkassing - Keuze en proces - In het aanvankelijke plan was het de bedoeling om binnendijks een verticale scherm te plaatsen om de kwelstroom (en hiermee het gevaar van piping) te remmen. Dit is de beste en meest gekozen oplossing voor het hele trace Cuijk-Lith. zienswijze-indiener was daar als bewoner dan ook gelukkig mee. Daarna zijn er hierover alleen met de dijkbewoners! gesprekken gevoerd, waarbij enkele dijkbewoners op een nogal agressieve manier (begreep ik later) hun zorgen hebben geúit over het plaatsen van die schermen en daarmee mogelijke schade aan hun woningen. Kennelijk is het waterschap hierdoor overstag gegaan en hebben ze afgezien van een verticaal scherm en hiervoor in de plaats een klei-inkassing verzonnen. Echter heeft zo'n plaatselijke klei-inkassing geen effect op kwelstromen. I.i.g. veel minder dan een verticaal scherm van staal of bentoniet. De effectiviteit van zo'n klei-inkassing is daarnaast sterk afhankelijk van de diepte, de laagdikte, het op- Z in te brengen materiaal, de mate van verdichting en het latere grondgebruik waarover het projectbesluit niet overal uitsluitsel over geeft. M.a.w. veel meer risico's. zienswijze-indiener maakt zich hier dan ook zorgen over en vind het jammer en niet correct dat er tijdens dit proces alleen geluisterd is naar dijkbewoners (of althans deze zijn actief benadert Z uitgenodigd) die geen last hebben van kwel, simpelweg omdat hun woningen hoger staan. Deze manier van participatie geeft een eenzijdig beeld. Zienswijze-indiener geeft aan evengoed belanghebbend te zijn en gelet op de kwelproblematiek zelf nog meer dan dijkbewoners omdat de woning lager staat dan de dijkwoningen en dus meer kwelproblemathiek heeft. Daar komt nog bij dat de reacties van enkele dijkbewoners gebaseerd waren op binnendijkse schermen zoals deze in het oorspronkelijk plan waren weergegeven. Deze schremen staan veel dichter (soms enkele meters) naast bebouwingen. Vanuit dat standpunt waren de zorgen van de dijkbewoners wellicht begrijpelijk. Echter blijkt later in het voorkeursalternatief dat deze schermen (inmiddels op andere locaties) buitendijks worden geplaatst. Dit is ook het geval in het project Meanderende Maas waar deze schermen ook buitendijks en in de nabijheid van oude boerderijen met slechte(stapel)funderingen geplaats worden.	Er is veelvuldig gecommuniceerd met zienswijze-indiener over de situatie. Niet alleen door adviseurs van Waterschap Aa en Maas, maar ook door adviseurs Sweco. Het is niet aan het dijkversterkingsproject om bestaande kwel(problematiek) te verkleinen of op te lossen. Significante negatieve effecten van een situatie, veroorzaakt door de dijkversterking, daarvoor moet het waterschap maatregelen treffen. Op de genoemde locatie is geen sprake van de verwachting van significant negatieve effecten. Op basis van nader onderzoek, onder andere door gebruik te maken van nieuwere en meer bodemonderzoeksgegevens, van onderzoeken die in 2025/2026 zijn uitgevoerd is gebleken dat ter plaatse geen pipingmaatregel nodig is en daarmee is de voorgenomen kleiinkassing niet nodig is. De kleiinkassing is dus komen te vervallen. In de Nota van Antwoord Zienswijzen is in bijlage B verder ingegaan op het vervallen van de pipingmaatregel ter plaatse en herziene geohydrologische onderzoek. Reactie t.a.v. punt 3: Het klopt dat er bewoners zijn geweest die in de verkenningsfase hebben aangegeven geen voorstander te zijn van het kansrijk alternatief waarbij een verticale oplossing voor piping en stabiliteit in de binnenkruinlijn of binnenteen geplaatst zou worden (KA2). Wat toen nog niet bekend was, maar enkele maanden later wel uit aanvullende stabiliteitsberekening (gebaseerd op nieuwe inzichten) is gebleken; dat het bredere nieuwe dijklichaam (verbreden en verhogen van de tuimeldijk buitenwaarts) in de situatie van binnendijkse instabiliteit, dus afschuiving, nog voldoende restbreedte van het dijklichaam overhoudt, zodat er geen overstroming zal zijn. Een stabiliteitsmaatregel in de vorm van een verticale oplossing bleek hierdoor niet meer nodig te zijn. Vervolgens zijn andere alternatieven bekeken dan de kansrijke alternatieven voor het oplossen van de pipingproblematiek. De kleïnkassing heeft de voorkeur gekregen, mede omdat hier in tegenstelling tot dijkvak 37 een breed voorland is waardoor deze oplossing mogelijk is. T.a.v. de kwel: er is een analyse van de effecten op de grondwaterstroming uitgevoerd en herbeoordeeld (zie bijlage 2 Milieueffectrapportage, Aanvulling op het MER, bij het projectbesluit). Hiertoe is het voor de dijkverbetering ontwikkelde grondwatermodel gebruikt. De berekeningen laten zien dat de voorgestelde dijkverbetering en uiterwaardverlaging nauwelijks invloed heeft op de GHG. Toepassing van een verticaal scherm heeft een licht negatief effect in gemiddelde situaties waarbij de grondwaterstroming richting de Maas is. Zie de beschrijving in het MER onder 8.4.2.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 28		Het commentaar van de dijkbewoners ziet daarom niet toe op buitendijkse schermen en kan derhalve niet als argument genoemd worden om te kiezen voor een (schijnbare) alternatieve oplossing als een klei-inkassing. Daarnaast geldt dat op plekken waar wel verticale schermen worden geplaatst er in de MER geen melding gemaakt wordt van hinderlijke trillingen a.g.v. plaatsen van die schermen. Niet specifiek en niet in het algemeen. Hieruit mag ook opgemaakt worden dat eventuele trillingen bij het plaatsen van schermen (-> Het argument van sommige dijkbewoners destijds) niet van toepassing is. Citaat uit een (persoonlijke) memo van R.J.G Vincken dd. 28-11-2024: "Mede omdat er veel slecht gefundeerde oude woningen in oftegen de binnënteen van de dijk staan met grote kans op schade bij inbrengen van een verticale constructie, is toen ook gekozen om de pipingproblematiek op te lossen met verbetering van het voorland, de zogenaamde kleïinkassing. Die is dus in de nota voorkeursalternatief geland. Het klopt inderdaad dat de direct aanwonenden grote zorgen geúit hebben bij Maas Dijktoepassing van een verticale constructie, hetgeen ook mee heeft gespeeld in deze keuze". Effecten klei-inkassing - De voorgenomen klei-inkassing heeft een breedte van 25m, een lengte van 1500m en een laagligte van 2 meter (1 tot 3 meter - maaiveld) De bovenste meter wordt opgeleverd als toplaag (0-30 cm) en leeflaag (30-100 cm). Kwelstromen gaan hier gewoon onderdoor! Niet voor niets dat de verticale schermen in het project “Meanderende Maas” tot wel 14m lang zijn. Deze zijn zo lang om "piping” tegen te gaan. Maar Piping en kwel kennen dezelfde hydrologische principes. Meer weerstand om piping tegen te gaan betekent ook een afname van kwelstroom en omgekeerd. Nu is kweldruk tegengaan ansich geen opgave in dit project, maar aanpassingen aan de kering en/of uiterwaard mag - cummulatief gezien! - de huidige situatie, bv voor wat betreft de kwelproblematiek, niet verslechteren. Dit dient aangetoond te worden in de MER, maar hiertoe is verzuimd. Samenvattend: Een horizontale klei-inkassing werkt niet om (overwegend)horizontale kwelstromen te verminderen, hiervoor is een verticaal scherm nodig. Gelet op het cummulatieve effect van de overige maatregelen zoals het afgraven van de Loonse uiterwaard, het tegengaan van kwelstromen over het traject Cuijk-Lith met verticale schermen, maakt dat - zonder verticaal scherm op deze locatie - de kwelstroom onder dijkvak 36 toeneemt. Hiermee verlechtert de situatie c.q. is sprake van afwenteling nog afgezien van de klimaatverandering - welke aan de basis ligt van dit project! - wat de kweldruk bij hoog water zal doen toenemen. Meer hierover in op- en aanmerkingen onder het kopje "Op- en aanmerkingen MER”. Afgraven uiterwaard - De uitwaard (In dit projectbelsuit ook wel voorland- of weerd genoemd) wordt - omwille van ruimtecompensatie (opstuiwingscompensatie) tussen dijkvak 35 en 37 afgegraven. Het gaat hierbij om een oppervlakte van circa 230.000m2 waarbij er tussen de 20 en 80cm wordt afgegraven om uit te komen op een uiterwaardhoogte van uiteindelijk 8,4m + NAP. Met deze uiterwaardverlaging wordt er weerstand (tegen kwel, piping) weggenomen, hetgeen dus negatief werkt t.a.v. de kwelstroom onder de dijk door. Dit betekent op zich zelf al een verslechtering Z afwenteling wat dus niet mag. Hiernaast heeft het uiterwaardlandschap nu een "natuurlijk” relief, wat ook in de vegetatie tot uiting komt en door de recreant nu gewaardeerd wordt. Met het afgraven naar 8,4m +NAP ontstaat er een egaal landschap waar elke vorm van landschapsdifferentiatie wordt geillimineerd. Ook dit is een achteruitgang waarover in de MER geen woord gerept wordt. In een eerdere versie van het plan was voor deze compensatie nog een nevengeul bedacht. Deze is ook met bewoners besproken op een voorlichtingsavond. Hierover waren wisselende geluiden. De meeste waren tegen vanwege de vrees voor extra kweldruk. Dus liever geen compensatie op deze locatie dan een nevengeul. Ineens was er in een volgende	Rivierkundige compensatiemaatregel In de nota Voorkeursalternatief blz 48 is vermeld “In dit traject is ruimte voor weerdverlaging of een nevengeul in de uiterwaarden als rivierkundige compensatie voor eventuele buitendijkse versterking bovenstrooms in het projectgebied. Hierbij is een natuurlijke invulling mogelijk, die kan fungeren als ecologische schakel tussen Keent en de natuurlijke uiterwaarden van de Meanderende Maas. In het VO zijn een drietal alternatieven vergeleken, waaronder een nevengeul, kleinere diepere ontgraving en gelijkmatige weerdverlaging. De herinrichting van natte natuur is meegenomen. Alle alternatieven bleken minimaal tot geen invulling te kunnen geven aan de mogelijke meekoppelkans van inrichting tot natte natuur. Dit is een van de argumenten geweest om voor een gelijkmatige weerdverlaging te kiezen. In het vergunningontwerp is een afgraving tot een vast niveau opgenomen. Ook vanwege een wens van gemeente Oss zal bij de uitwerking van het definitieve ontwerp landschapsdifferentiatie worden meegenomen. Wat betreft de effecten op de kwelstroming: uit de grondwatermodelberekeningen is gebleken dat het afgraven van de uiterwaard met als gevolg een lagere deklaagweerstand geen significant effect op de kwelstroming bij hoogwater heeft. De effecten zijn zodanig klein dat de grondwatersituatie binnendijks nauwelijks verandert. Grondwatermodel Het grondwatermodel dat opgesteld en gebruikt is kan de regionale invloeden en invloed van de rivier (middels de koppeling van het riviermodel) berekenen. Die zijn derhalve meegenomen. In het grondwatermodel zijn naast de Maas ook de sloten en watergangen binnendijks opgenomen. Daarnaast is in het grondwatermodel de ondergrond ruimtelijk gevarieerd zodat deze aansluit bij boringen. Het model is gekalibreerd zodat deze de gemeten grondwaterstanden juist simuleert. Met het grondwatermodel is getoetst of ter plaatse van effecten van het dijkontwerp bij bebouwing een minimale ontwateringsdiepte van 0,7 m-mv overblijft. Binnendijks van Dijkvak 36, in Neerloon blijkt uit controle dat ter plaatse van de grondwatereffecten voldoende (> 0,70 m) ontwateringsdiepte overblijft. Er zijn geen aanwijzingen dat de beperkte verhogingen van de grondwaterstanden van circa 0,05 m aan de binnenteen van de dijk tot een toename van wateroverlast leiden. Zie ook de nadere informatie in bijlage B bij de Nota van Antwoord Zienswijzen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 28		versie van het plan de nevengeul geschrapt en stond daar een uiterwaardverlaging voor in de plaats. Maar de de keuze “nevengeul of uiterwaardverlaging” is nooit participatief voorgelegd. Het effect van beide is hetzelfde (Rivierverruiming winterbed) Ik acht de kans groot als deze keuze voorgelegd was, de bewoners - als er dan toch gecompenseerd dient te worden -gekozen hadden voor een nevengeul. Al is het maar omdat het landschap dan een meer natuurlijk karakter krijgt i.v.t. het afgraven tot een biljartlaken. Voorzorgbegínsel / plicht tot schadebeperking - Ik begrijp dat het in zo'n dergelijk project lastig is om aan alle vereisten te voldoen en niet ergens af te wentelen. In deze zienswijze maakt zienswijze-indiener aannemelijk dat de kwelstroom onder dijkvak 36 a.g.v. dit plan toeneemt en dat er derhalve sprake is van (nadelige)afwenteling. Als belanghebbende wil zienswijze-indiener actief meedenken om natschade a.g.v. afwentelingseffecten (toename kweldruk) te minimaliseren en de mogelijk toekomstige schade zoveel mogelijk te beperken. Hiertoe stelt zienswijze-indiener voor om op kosten van het waterschap een ringdrainage rondom de woning met pomput aan te leggen op funderingshoogte. (Een dergelijke verzekeringsconstructie wordt vaker toegepast door waterschap Aa en Maas) Hierover is eerder met het waterschap gecomuniceerd, echter wil het waterschap hier- ondanks ze niet ontkent dat er a.g.v. dit project mogelijk een grotere kwelstroom onder dijkvak 36 ontstaat - niet aan meewerken. Dit getuigd mi. niet van redelijkheid en billijkheid en is niet in overeenstemming het "fair play” beginsel. Op- en aanmerkingen MER - Pagina 94 “Als pipingmaatregel wordt hier een grondverbetering in de vorm van een klei-inkassing ontworpen. Dit heeft te maken met de beperkte kwelweglengtes, de aanwezige bebouwing achter de dijk en het risico op binnendijkse vernatting (bij toepassing van een verticaal kwelscherm). Bovendien is al veel klei aanwezig in het voorland van mogelijk goede kwaliteit, waardoor klei-inkassing efficiënt uitgevoerd kan worden”. Opmerkingen hierover: « “Kwelweglengtes” zijn niet beperkt, maar zijn honderden meters tot meer dan een kilometer lang. (Als de waterstand bij de stuw in Grave maar iets stijgt, staan 2 dagen later in de Neerloon de sloten vol, zonder dat de uitwaarden blank staan. Dit bewijst dat de waterstroom via de diepe ondergrond via een lange weg loopt. Een klei-inkassing doet daar niets aan af. Dit argument is daarom niet valide « “Aanwezige bebouwing”. -> Risico’s op vernatting -bij toepassing van verticale constructies -van bestaande gebouwen zijn er niet. Pagina 122 -> “Binnendijks stijgt de gemiddelde grondwaterstand met maximaal 0,40 m direct langs de schermen”. Dit betekent met een huidige GHG van 1.5 tot 1.8m (Fig. 8.4 pag. 112) dat de ontwateringstoestand max 1.1m wordt, terwijl 0.7m is vereist. Dit argument van 5 “aanwezige bebouwing” is daarom niet valide. Dit wordt ook bevestigd door de tekst op pag. 138 -> “De effecten op de kwel en wegzijging gemiddeld over de winter- en zomermaanden langs dijkvakken 34 t/m 37 vinden lokaal aan de binnenzijde van de verticale schermen plaats. De toename en afname van de wegzijging leidt naar verwachting niet tot nadelige effecten op de functies binnendijks ter hoogte van Neerloon”. « “Aanwezige klei op voorland is mogelijk van goede kwaliteit” Ervan uitgaande dat met "voorland” uiterwaard wordt bedoeld. (Helaas worden er in deze MER geregeld andere naamgevingen (uiterwaard, voorland, weerd) gebruikt voor hetzelfde ...) De aanwezige klei in de uiterwaard betreft hoofdzakelijk lichte klei, ook in de ondergrond. Zie bodemkaart schaal 1: 50.000, boopuntinformtie in de BRO en mijn eigen waarnememing in bijlage 1. Wat is dan de toegevoegde waarde van een kleiinkassing? -> Lichte klei met lichte klei vervangen? Wat schieten we daarmee op? « Er wordt gekozen voor een klei-inkassing als alternatief voor een verticaal scherm met als argument dat anders de aanwezige bebouwing mogelijk schade krijgt a.g.v. vernatting. Dit argument klopt niet, zie hierboven. Bovendien zou dit dan ook	De uiterwaardverlaging ter hoogte van Neerloon in combinatie met de klei-inkassing zorgen netto voor een vermindering van de weerstand tussen het Maaswater en het grondwater. Uit de modelberekeningen blijkt echter dat de grondwaterstroming onder de dijk door tijdens hoogwater voornamelijk via de Maas rivierbedding en het watervoerend pakket plaatsvindt. De inzijging van Maaswater via de deklaag naar het watervoerend pakket is relatief beperkt. De verlaging van de uiterwaard en afname van de weerstand leveren geen significante effecten op de grondwaterstanden tijdens hoogwater op. De problematiek die binnendijks in Neerloon ervaren wordt lijkt van lokale aard en wordt naar verwachting niet significant verergerd als gevolg van de uiterwaardeverlaging. Een verandering van de kwel- of wegzijgingsstroming hoeft overigens niet tot veranderingen in de grondwatersituatie te leiden. Dit is benoemd op pag 138 van het MER. Aanwezige sloten, drainage of afvoer over het maaiveld kunnen de kwel afvoeren met een netto neutraal effect op de grondwaterstand als gevolg. De schermen in project Meanderende Maas of elders op het traject Cuijk Ravenstein veroorzaken al dan niet lokale effecten. De watervoerende laag van het eerste watervoerend pakket wordt door deze schermen lokaal slechts gedeeltelijk geblokkeerd. De stroming in het grotere geheel, die voornamelijk plaatsvindt via de Maasbedding en het watervoerend pakket, zal niet of nauwelijks worden beïnvloed. Op basis van nader onderzoek door het waterschap is het projectbesluit en de ontgrondingsvergunning en de vergunning werken in beperkingengebied (RWS) in zoverre aangepast dat de eerder voorziene klei-inkassing als pipingmaatregel (de pipingmaatregel) is komen te vervallen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 28		moeten gelden voor de bebouwingen in het gebied de Meanderende Maas, waar ook oude gebouwen tegen of half in de dijk staan en waar wel gewerkt wordt met verticale schermen) Het feit dat een klei-inkassing niet zorgt voor veranderingen in grondwaterstanden (lees; vernatting gebouwen) betekent alleen al dat dit geen alternatief kan zijn. Een klei-inkassing (van 1 tot 3 meter diep) zorgt vooral in verticale zin voor weerstand verhoging. (Als de dichtheid en zwaarte van de aangebrachte klei groter is dan de klei die er nu zit). Maar nergens blijkt wat die zwaarte of dichtheid is. Sterker nog, het lijkt dezelfde klei te zijn als dat er al aanwezig is. Zie vorige bullet. Daarnaast gaat een horizontale grondwaterstandstroming (lees grondwaterdruk bij hoog water) gaat gewoon onder deze klei-inkassing door. Een verticaal scherm van 14m. lang (referentie Meandere Maas) voorkomt dit wel. Pag. 104 “Om te compenseren voor de opstuwing van de buitenwaartse versterking wordt een uiterwaardverlaging toegepast ter plaatse van dijkvak 35 en 36". Opmerkingen hierover: Dat RWS compensatie verplicht stelt is begrijpelijk. Maar RWS stelt geen eisen waar dit in het winterbed moet gebeuren. Het is niet logisch om precies tegenover een dorp de hele uiterwaard (tot aan de dijk en dus ook waarde klei-inkassing voorzien 6 is!) te verlagen tot 8.4nn +NAP (tot max. 80 cm. verlaging!) Hier mee haalt men verticale weerstand weg, wat de grondwaterstroming -bij hoog Maas water- onder de dijk door versterkt. Dit is tegenstrijdig aan het doel van dit project! Daarnaast: Wat bereikt men per saldo als men eerst de uiterwaard verlaagd en vervolgens op dezelfde locatie waar men afgraaft na het afgraven een klei-inkassing (van hetzelfde materiaal!) aanbrengt? Het saldo t.a.v. weerstanden is dan negatief. Hetgeen in dit project niet mag. -> Aanpassingen aan de kering en voor- en achterland mogen de huidige situatie, bv voor wat betreft de kwelproblematiek, niet verslechteren. Bovendien wordt het toekomstige landgebruik op die klei-inkassing landbouw, die juist gebaat is bij een goede verticale waterdoorlatendheid. Deze 2 bijten elkaar! (De bovenste meter wordtgeschiktgemaakt voor landbouw (toplaag en leeflaag maar als daaronder een weerstandbiedende laagzit, dan is hiergeen landbouw op te bedrijven omdat er dan geregeld natschade zal ontstaan vanwege de slechte verticale waterdoorlatendheid.) * Compenseer liever niet tegenover een dorp, dit brengt onnodige risico’s met zich mee. Er zijn voldoende andere opties. Als hier dan toch voor gekozen wordt, graaf dan reliëfvolgend de uitwaard af (Bijna alle grond is van de Staat en maak daar natuur van) en ga niet meteen kilverbak (omwillen van landbouw / pacht inkomsten) een biljartlaken maken op 8.4m +NAP. Maar nog liever maak een nevelgeul op zo’n 50 meter afstand van de Maas den blijf bij de dijkweg. * Ga niet afgraven tot 8.4m +NAP op de locatie waar een klei-inkassing gepland wordt (Dit staat nu wel zo op tekening) Maar als die klei-inkassing er toch dient te komen (veel effectiever is een verticaal scherm!) zorg dan dat die zone hoger (actuele hoogte) in het landschap blijft liggen. Pag. 104-105 Uitgangspunt is dat de grondverbetering Z klei-inkassing2 m diep is (1 m tot 3 m onder maaiveld aangebracht), een breedte heeft van 25 m en een lengte heeft van 1.500 m. Boven de grondverbetering wordt een leeflaag voorzien van 1 m. Aangenomen wordt dat 2Z3e deel van de ontgraving voor de grondverbetering kan worden hergebruikt voor de grondverbetering. Daarnaast zal mogelijk de rest van de benodigde klei voor de grondverbetering kunnen worden gehaald uit de uiterwaardverlaging (ca 33.110 m3. Dus 100% uit de uiterwaard!)	

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 28		Opmerkingen hierover: * Als 100% van de grond uit de uiterwaard komt, dan blijft het materiaal van de kleiinkassing hetzelfde dan dat er nu ligt, namelijk lichte klei en sporadisch zware zavel tot meer dan 3 m. diepte. Hier schiet men niets mee op. Maar als dan ter plekke van 7 de klei-inkassing ook nog eens wordt afgegraven naar 8.4m +NAP (volgens tekening) dan is er per saldo minder verticale weerstand en dus vergroot men de pipingrisico's. Dit kan niet de bedoeling zijn. Saldo is negatief! Pag. 202 11.4 Effectbeschrijving en -beoordeling. Hier staat niks over de toename van kwel beschreven! (=Afwenteling) Gelet op de maatregelen bij dijkvak 36, i.c.m. de maatregelen over het gehele traject (Cuijk- Lith) waarbij bijna overal verticale schermen worden geplaatst en dus de kweldruk op locaties waar geen schermen worden geplaatst (ook in huidige situatie) toeneemt i.c.m. toekomstige hogere waterpieken, zorgen voor een toename van de kwelstroom bij hoogwater ter hoogte van dijkvak 35 en 36. Pag. 144-145 MER, deell "De effecten op het binnendijkse watersysteem zijn dooreen deskundige kwalitatiefbeoordeeld. Hierbij is uitgegaan van het standstill principe. Dit wil zeggen dat het systeem op dit moment in balans is en dat elke verandering als negatief wordt beoordeeld. Dit houdt in datzowel een verdroging als vernatting als negatief worden beoordeeld. De effecten op het binnendijks grondwatersysteem in de gebieden Cuijk en NOR zijn daarom beoordeeld als neutraal ("0")" Opmerking hierover: Hierbij is er alleen rekening gehouden met waterstroming naar de Maas toe. Geen rekening gehouden met een toename van kwel bij hoogwater. Dit is geen evenwichtige beoordeling. Fout in begrippenlijst "Klei-inkassing: Door buitendijks klei als een strook voor de dijk in te graven, wordt de weg die het water onder de dijk aflegt langer. Hiermee wordt voorkomen dat er kanalen (pipes) ontstaan die zand onder de dijk meevoeren". Opmerking hierover: De weg wordt hiermee niet langer, want de kwelstroom.zal onder de klei-inkassing doorgaan. Mocht er al weerstandvergroting zijn dan zal de tijdsduur van de grondwaterstroming trager worden, de weg wordt alleen langer als er elders (zijdelings) minder weerstand is waar de kwelstroom dan geforceerd naar toebewogen wordt. Op grote schaal (traject Cuijk-Lith) lijkt dit nu het geval daar bijna over dit hele traject kwelstromen geremd worden doorverticale schermen, behalve bij het dorp Neerloon. Men creëert hiermee op deze locatie een zwakkere plek, met de nodige risico's. Algemeen (en samenvattend) - 1. Verticale schermen zorgen voor een barrièrewerking tegen horizontale grondwaterstroming waardoor risico's op piping en kweloverlast (zelfde hydrologisch principe) binnendijks worden geminimaliseerd. Een klei-inkassing-wat als alternatief voorgesteld wordt- doet dit niet. Kwelstromen gaan hier gewoon onderdoor; 2. Verticale weerstanden worden -indien men een klei-inkassing maakt met hetzelfde materiaal wat er al ligt- niet vergroot. Sterker nog, door grondroering zal de doorlatendheid toenemen. 3. Er vindt in dit plan een uiterwaardverlaging plaats waardoor de kweldruk binnendijks zal toenemen. (In het schetsontwerp staat dat de uiterwaarden 1 tot 2 dagen per jaar watervoerend worden. Dit betekent 1 a 2 dagen perjaareen waterstand hoger dan 8.4m +NAP. Mijn woning bevindt zich op 7.8m +NAP). 4. Op het moment dat er over het traject Cuijk-Lith op de meeste plekken gewerkt wordt met verticale schermen om zo barrière's op te werpen tegen waterdruk (tegengaan piping) en men verzuimt dit juist bij een bebouwingskern als Neerloon, creëert men daar de zwakste schakel waardoor de kwelstroom juist daar gaat toenemen. Dit is niet logisch en zorgt bovendien voor een afwenteling van risico's op een piekwaar men dit juist niet wil. (Men mag niet negatief afwentelen. Referentie is standstill-principe, mag niet verslechteren) 5. Het saldo aan maatregelen is cummulatief gezien qua weerstand op de kwelstroom onder de dijk door negatief. (Referentie is standstill-principe, mag niet verslechteren)	

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 28		4. Voorstel - Mochten mijn argumenten niet leiden tot een heroverweging en aanpassing van het ontwerp-besluit, of wordt mijn aanbod van een ringdraiange verwezen, dan lijkt het me allerzins redelijk dat ik een garantstelling krijg. Immers verandert de situatie door ingrepen van waterschap Aa en Maas. Als basis voor deze garantstelling lijkt het me logisch om uit te gaan van de Maaswaterhoogten in 1993 en 1995 bij de stuw “Grave beneden” Deze is immers -net als de duur van de hoogwatergolf- bekend en als openbare informatie ontsloten. De hoogwatergolf in 1993 en 1995 heeft in Neerloon- behalve natte kelders - niet geleidt tot waterschades in woningen. Deze waarden zijn in de basis daarom aan te houden als minimale grenswaarde voor toekomstige schadecompensaties. Gelet op het feit dat de waterhoogten in 1993 en 1995 niet tot schades heeft geleid, dit project gericht is om extremere situaties dan 1993 en 1995 aan te kunnen i.c.m. het feit dat er over het traject Cuijk-Lith meer weerstand in de dijkgecreeerd wordt door aanleg van verticale schermen waardoor waterhoogten binnendijks zullen stijgen, zal op die “minimale grenswaarde” een plus gezet moeten worden van laat zeggen zo'n 40 cm. (voorstel) Zijn de standen hoger dan die "minimale grenswaarde” en de daarop gezette “plus” dan bestaat er geen recht voor schadecompensatie en wordt dit gezien als maatschappelijk risico. Zijn de standen gelijkwaardig of lager dan is er sprake van schadecompensatie welke ten laste van komt van het waterschap Aa en Maas cq. provincie Noord-Brabant. Dit voorstel lijkt me allerzins redelijk. (U kunt geen werken uitvoeren en daarbij niet de verantwoordelijkheid nemen voor mogelijke nadelige bij-effecten 7 afwenteling) Indien u hierin mee wilt gaan zie ik van uw zijde graag een uitgewerkt voorstel. 5. Conclusie - Op basis van bovenstaande verzoek ik u tot een heroverwegingen aanpassing van dit plan. Of bij het intact laten van dit plan de genoemde voorstellen (Drainage ringleiding woning of garantstelling) te overwegen. Bijlage: Boorbeschrijvingen ter hoogte van voorziene klei-inkassing	

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
29	Ontwerp-projectbesluit Ontwerp-omgevingsverg unning Land van Cuijk	Met het indienen van deze zienswijze verzoekt indiener met klem te overwegen om het dijkvak tussen de rotondes Cuijksesteeg en Estherveldweg in te richten als 60 km/u-zone, in plaats van de geplande 80 km/u. Als bewoner ervaart zienswijze-indiener directe en concrete nadelen van 80 km/u op dit korte dijkvak (ca. 1,5 km), met woningen direct aan de dijk, smalle bermen en steile taluds. Speciaal ons blok, nummers 106-108- 110-112-114-116 liggen het meest dicht tegen de dijk aan van aile woonbiokken. Onderstaand treft u een heldere motivatie waarom 60 km/u noodzakelijk is om veiligheid, leefbaarheid en gezondheidte waarborgen. 1. Verkeersveiligheid - * Het korte traject tussen de rotondes maakt versnellen en afremmen bij 80 km/u onvermijdelijk. Dit zorgt voor een groter risico op onrustig rijgedrag, inhalen en ongevallen. » Deze snelheid vergroot het risico op ernstig letsel. * Omdat het traject van rotonde naar rotonde slechts 1,5 km lang is, is een limiet van 60km per uur op deze locatie geloofwaardig. In de afweging voor 60 km wordt gesteld dat er een duidelijk zichtbare verandering moet zijn t.o.v. daarvoor. Je rijdt hier de dijk op en de rest van het landschap daalt. Duidelijk kan het haast niet. « Daarnaast zou de aanpassing aan het wegdek omdat deze smaller mag blijven bij 60km per uur ook bij aan de geloofwaardigheid van deze snelheid. Wat mogelijk als bijkomend voordeel leidt tot kostenreductie. Lagere snelheid verbetert reactietijd en overzicht, essentieel bij onverwachte gebeurtenissen zoals landbouwverkeer of dieren op de dijk. Bron; https://swov.nl/sites/default/files/bestanden/downloads/FS-Snelheid.pdf 2. Geluidsoverlast - Woningen aan de Dokter Kanterslaan kijken direct uit over de dijkkruin, waardoor verkeersgeluid zeer merkbaar is. * Bij een verlaging van 80 naar 60 km/u vermindert het geluid naar verwachten met circa 2,4 dB(A), berekend op basis van verkeersintensiteit, afstand tot de rijbaan en percentage zwaar verkeer (8000 voertuigen per etmaal, 10% zwaar verkeer, afstand 30 m). (neem deze niet zomaar over, ik kan de berekening niet meer vinden...) * Dit is merkbaar voor bewoners en draagt substantieel bij aan een rustiger en leefbaarder woonklimaat. 3. Luchtkwaliteit en gezondheid - * Hogere snelheid en korte acceleratie-remzones leiden tot hogere NOx-, fijnstof- en COzuitstoot, direct ter hoogte van de woningen. « 60 km/u zorgt voor constanter verkeer, minder pieken in uitstoot, wat de gezondheid van bewoners beschermt, vooral van kinderen, ouderen en mensen met luchtwegproblemen. 4. Woningwaarde en leefomgeving - » 80 km/u vermindert woongenot en uitzicht door geluid, trillingen en veiligheidsrisico's. « 60 km/u behoudt het karakter van de dijk ais woon- en iandschapsgebied, ondersteunt landschappelijke integratie en beschermt de waarde van woningen, die al te lijden heeft onder de dijkverhoging. 5. Provinciale precedenten- » Er zijn ook andere provinciale wegen langs bebouwing zonder erftoegangsfunctie verlaagd naar 60 km/u * Dit toont dat 60 km/u een verantwoord en gebruikelijk verkeersbesluit is bij provinciale wegen met directe bebouwing. 6. Verzoek - Verzoek aan Gedeputeerde Staten: 1. Het dijkvak Cuijksesteeg -Estherveldweg in te richten als 60 km/u-zone. 2. Bij de definitieve ontwerpbeslissing expliciet rekening te houden met veiligheid, geluid, luchtkwaliteit en leefbaarheid voor de bewoners. 3. Actieve betrokkenheid van bewoners in verdere planuitwerking.	De provincie Noord-Brabant is zich bewust van voordelen die het verlagen van de snelheid met zich mee kan brengen, maar dient ook rekening te houden met mogelijk negatieve effecten. Belangrijke onderdelen daarvan zijn het effect op routekeuzes, inhaalgedrag en/of de lagere snelheid voldoende is af te dwingen. Voor dat laatste is van belang of de snelheid handhaafbaar is. Voor het laatste punt is het belangrijk dat er een landelijk geaccepteerde richtlijn beschikbaar is. Alleen als die beschikbaar is en voldoende is toegepast, zal de politie gaan handhaven. Een stappenplan om af te wegen of het verstandig is om op een dergelijke weg de snelheid te verlagen is vorig jaar door het CROW gepubliceerd. De hierop beschreven stappen zijn we nu aan het doorlopen. Wat nog ontbreekt zijn inrichtingsrichtlijnen. De verwachting is dat CROW deze na de zomer beschikbaar stelt. Voor het eerste punt loopt nu een opdracht om de effecten op de verkeersstromen in beeld te brengen. Daaruit kan komen dat een snelheidsverlaging op deze locatie leidt tot meer verkeer op een locatie waar dit extra verkeer niet wenselijk is. Dat kan reden zijn om, ondanks de door u geschetste voordelen, toch een snelheid van 80km per uur te handhaven. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
30	Ontwerp-projectbesluit	Bij deze wil zienswijze-indiener ingaan op de voorgestelde dijkversterking Cuijk-Ravenstein, ter hoogte van gemaal van Sasse in Grave. Ten westen van de woning komt de weg/fietspad +/- 90 cm hoger te liggen met een talud van 1 op 3, waardoor de ruimte langs de woning tot de teen van het talud +/- 2,70 m minder breed wordt, dit is alle ruimte die er is voor het parkeren van auto en de camper/auto's van bezoek. Met een kleine aanpassing kan de weg/fietspad +/- 2,70 m verder van de woning gelegd worden (dit is ook grond van het waterschap). En er moet een voldoende brede afrit gemaakt worden waardoor zienswijze-indiener met de auto en camper bij de woning kan komen, of een coupure in de muur dichterbij het gemaal. Verder moet het stukje dijk - nu ook steundijk - ten westen van de weg/fietspad ook opgehoogd worden, gelijk met de hoogte van de weg/fietspad, zoals de situatie nu ook is. Regelmatig 2 á 3x per maand, zeker in de zomermaanden komen hier touringcars om hier om te draaien. Aan de andere zijde van het gemaal staat een museum kazemat waar steeds Engelse toeristen met grote bussen gebracht worden. Deze bussen kunnen nergens anders omkeren en moeten dan achterwaarts terug naar de Rijksweg en dan ook achterwaarts de drukke weg op rijden. Ook de vuilniswagens moeten hier kunnen omkeren en ieder jaar wel een keer een trekker oplegger die bij de sluis van Grave - aan de andere kant van de Maasbrug moeten zijn en dus verkeerd zijn ingereden - en niet anders dan hier om te keren nog terug naar de Rijksweg kunnen. Aan de westzijde van de weg/fietspad kan ook i.p.v. geheel ophogen ook een talud van 1 op 15 gemaakt worden, dan is het omkeren van vrachtwagens ook nog mogelijk. Verder ziet zienswijze-indiener dat er aan het einde van de tuin ook een talud van 1 op 3 aan de oostzijde van de weg/fietspad is ingetekend, terwijl er ook een muur komt (zie witte lijn op de kaart). zienswijze-indiener geeft aan de laatste járen iederjaar geïnvesteerd te hebben in mooie planten om een mooie tuin te krijgen, bijna tot het gemaal en door dat talud gaat de helft van de bloementuin verdwijnen onder het talud. Als er in de muur een coupure wordt gemaakt kan zienswijze-indiener vanaf de weg die voor het gemaal loopt gelijkvloers bij de woning komen, net als de postbode en pakketdienst. Als de weg/fietspad dus 2,70 m verlegd wordt in westelijke richting blijft de vlakke ruimte naast de woning hetzelfde als nu, en kunnen auto's gewoon omkeren en weer uitrijden. Laten we het niet moeilijker maken dan het is. Die ophoging is toch ook niet meer dan een veiligheidsgarantíe van misschien één keer in de 500 jaar. De hoogste waterstand in de Maas ooit gemeten, is nog altijd 1,50 m lager dan de huidige kruin van de dijk. zienswijze-indiener geeft aan al een paar keer naar een informatie bijeenkomst over de dijkverzwaring te zijn geweest, maar steeds werd er verteld dat de grote lijnen van de dijkverhoging bekend zijn maar bij het gemaal en woning is het nog maatwerk wat nog bekeken moet worden, anders had zienswijze-indiener al in een eerder stadium dit allemaal kunnen aangeven. Nu staat zienswijze-indiener er wel op dat de punten die nu in de zienswijze zijn aangegeven ook aangepast worden, in de uitvoering van de werkzaamheden is dit maar een heel kleine aanpassing. Ook wil zienswijze-indiener vragen om een afspraak te maken om de situatie ter plaatse te bekijken, het is erg moeilijk om zonder de situatie gezien te hebben uit te leggen hoe met een kleine aanpassing een goede werkzame situatie kan ontstaan.	T.a.v. de aansluiting van de tuin: Er wordt voorzien in een muur op de rand van tuin en openbare weg. De tuin wordt op de aansluiting hersteld. T.a.v. het keren van voertuigen en de aansluiting van de weg op de woning. De op de tekening (bijlage 1 bij het projectbesluit) opgenomen arcering voor op- en afrit is wat aangepast. Ook is het beheerpad naar Beekmonding Raam, dat op de ontwerptekening ontbrak, toegevoegd. Het waterschap heeft nader naar de situatie gekeken en is ook tot de conclusie gekomen dat de dijk iets naar binnen gelegd zal moeten worden, om ruimte te creeeren voor de op- en afritten. Mede daardoor moet de constructiezone ter plaatse wat verder uitgebreid worden en is binnendijks meer ruimte nodig (op gronden van het waterschap). T.a.v. Bereikbaarheid camperparkeerplaats en kazematten: bestaande functies staan niet ter discussie, die moeten na de werkzaamheden weer bereikbaar zijn. De zienswijze heeft, in combinatie met nader onderzoek van het waterschap, geleid tot aanpassing in het dijkontwerp die in het projectbesluit is doorgevoerd. Omdat met het dijkontwerp ook constructiezones iets verplaatsen is de wijziging ook doorgevoerd in de omgevingsvergunning van gemeente Land van Cuijk.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
31	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indieners hebben kennis genomen van het ontwerpbesluit voor het project Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. In het tracébesluit is het vurig gewenste vrijliggende fietspad tussen de kern Overlangel en de aansluiting op het reeds aanwezige fietspad bij de Hans en Grietweg in Velp niet opgenomen. Vanwege het feit dat het dijkvak tussen Overlangel en Velp in de spitsuren aantoonbaar door veel sluipverkeer wordt gebruikt, ontstaan er voor fietsers en voetgangers voortdurend gevaarlijke situaties. Door het opnemen van een vrijliggend fietspad in het dijklichaam wordt de route voor de zwakke verkeersdeelnemer veilig voor zowel bestemmingsverkeer (schoolkinderen, woonwerkverkeer) als ook voor de vele toeristen die van deze verbinding gebruik maken. Kortom: FIETSPAD MAASDIJK NU!!! - Red: getekend door diversen personen, maar er zijn geen concrete contactgegevens opgenomen.	De realisatie van een vrijliggend fietspad betrof een zogenoemde meekoppelkans op initiatief van de betrokken gemeenten. In de planuitwerkingsfase heeft het waterschap in overleg met de gemeenten verkend of deze meekoppelkans onderdeel kon worden van de dijkversterking en gelijktijdig met de werkzaamheden aan de waterkering kon worden uitgevoerd. Tijdens de vergadering van de stuurgroep van 4 april 2025 hebben de wethouders van de gemeenten Oss en Maashorst besloten geen financiële middelen beschikbaar te stellen voor de realisatie van het vrijliggende fietspad. In plaats daarvan is door alle drie de gemeenten gekozen voor een alternatieve inrichting van de weg, gericht op verbetering van de verkeersveiligheid.
32	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indieners hebben kennis genomen van het ontwerpbesluit voor het project Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. In het tracébesluit is het vurig gewenste vrijliggende fietspad tussen de kern Overlangel en de aansluiting op het reeds aanwezige fietspad bij de Hans en Grietweg in Velp niet opgenomen. Vanwege het feit dat het dijkvak tussen Overlangel en Velp in de spitsuren aantoonbaar door veel sluipverkeer wordt gebruikt, ontstaan er voor fietsers en voetgangers voortdurend gevaarlijke situaties. Door het opnemen van een vrijliggend fietspad in het dijklichaam wordt de route voor de zwakke verkeersdeelnemer veilig voor zowel bestemmingsverkeer (schoolkinderen, woonwerkverkeer) als ook voor de vele toeristen die van deze verbinding gebruik maken. Kortom: FIETSPAD MAASDIJK NU!!!	Zie reactie 31
33	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indieners hebben kennis genomen van het ontwerpbesluit voor het project Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. In het tracébesluit is het vurig gewenste vrijliggende fietspad tussen de kern Overlangel en de aansluiting op het reeds aanwezige fietspad bij de Hans en Grietweg in Velp niet opgenomen. Vanwege het feit dat het dijkvak tussen Overlangel en Velp in de spitsuren aantoonbaar door veel sluipverkeer wordt gebruikt, ontstaan er voor fietsers en voetgangers voortdurend gevaarlijke situaties. Door het opnemen van een vrijliggend fietspad in het dijklichaam wordt de route voor de zwakke verkeersdeelnemer veilig voor zowel bestemmingsverkeer (schoolkinderen, woonwerkverkeer) als ook voor de vele toeristen die van deze verbinding gebruik maken. Kortom: FIETSPAD MAASDIJK NU!!!	Zie reactie 31

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
34	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indieners hebben een petitie die zij, ter ondersteuning van de doelstelling op Petities.nl (https://fietspadmaasdijk.petities.nl) op 12 november 2025 zijn gestart is inmiddels al meer dan 900 keer getekend. De insteek is deze petitie in februari 2025 aan te bieden aan wethouder Warris van de gemeente Oss, bestuurlijk verantwoordelijk voor het project "dijkverbetering Cuijk-Ravenstein" Met de ondersteuning van de petitie, waaronder ook een aantal organisaties die fietsers vertegenwoordigen, zoals de Fietsersbond afdeling Den Bosch en leden van het Fietsberaad SchaijkReek, kan worden gesteld dat de wens voor de aanleg van een vrijliggend fietspad langs de Maasdijk tussen Overlangel en Velp breed leeft. De overwegingen om in te zetten op een vrijliggend fietspad (het liefst in de kruin van de dijk en anders benedendijks) zijn de volgende: a. Het dijkvak Overlangel wordt veel gebruikt door plaatselijk verkeer, zoals schoolkinderen van Merlet in Grave, toeristische fietsers, agrarisch verkeer en gemotoriseerd bestemmingsverkeer. Onmiskenbaar wordt het dijkvak Overlangel-Velp vooral tijdens spitstijden ook veel gebruikt door sluipverkeer. Sluipverkeer wat files op de N277 van Ravenstein naar Reek en op de N324 van Reek naar Grave wil vermijden, daartoe aangemoedigd door allerlei navigatiesystemen en zelfs bewegwijzering. Het is een feit dat de chauffeurs van gemotoriseerd sluipverkeer zich vaak "opgefokt" gedragen, omdat men denkt tijd te verliezen. Het moge duidelijk zijn dat voetgangers en fietsers door het sluipverkeer een verhoogd risico lopen. b. In het door Megaborn opgestelde verkeersadvies van 15 oktober 2024 wordt een vrijliggend fietspad als de meest verkeerveilige optie genoemd. c. Ook kostbaar, maar voor de fietser de next best-oplossing, is het inrichten van de dijk tot een erftoegangsweg type 1, waarbij fietsers en voetgangers door het toepassen van fietsstroken een eigen gereserveerde ruimte krijgen. Uit onderzoek van het Fietsberaad blijkt dat automobilisten meer passeerafstand in acht nemen. Hoewel deze oplossing tot wat meer sluipverkeer zou kunnen leiden, is het voor fietsers en voetgangers veel veiliger, dan het onder d. genoemde alternatief met "gemengd verkeer" d. Het in het tracé OPGENOMEN alternatief "gemengd profiel", vormgegeven op de bestaande breedte van de weg, waarbij de bestaande fietssuggestiestroken worden vervangen door kantstroken, achten wij onacceptabel. Vooral de redenering dat dit type weginrichting aansluit bij de richtlijn voor het type fietsvoorziening bij het gebruik en de functie van deze weg als erftoegangsweg, is kort door de bocht en gaat voorbij aan het vraagstuk van de fietsveiligheid. Zonder enige "bescherming" wordt het gemotoriseerd verkeer gemengd met de zwakke verkeersdeelnemer, wat wordt ondervangen door het aanleggen van aanvullende snelheidsmaatregelen. De fietsers en voetgangers zijn bij deze uitvoering vogelvrij. e. Uit de onlangs gepubliceerde cijfers van de SWOV blijkt duidelijk dat er zonder maatregelen er in de toekomst steeds meer dodelijke fietsslachtoffers te betreuren zullen zijn. Vooral ook omdat de fietser "vergrijst". Dit onderzoek kan je niet zomaar naast je neerleggen: het aanleggen van een vrijliggend fietspad langs de Maasdijk is een goed voorbeeld van te anticiperen op de toekomst!	zie reactie 31

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
vervolg 34		f. De fietsveilige oplossingen (vrijliggend fietspad en EWT-1 met fietsstroken) worden als te kostbaar gekwalificeerd. In dit verband willen wij wijzen op het feit dat een dijkverbetering project vaak maar 1 keer in de 50/60jaar aan de orde is. Het aanleggen van een vrijliggend fietspad tijdens de grootschalige werkzaamheden kost beduidend minder, dan wanneer het fietspad later in het bestaand dijklichaam wordt aangelegd. g. Iedere gemeentelijke overheid is er van op de hoogte dat grote investeringen kunnen worden gekapitaliseerd, waardoor men de investering over een groot aantal járen uitstrijkt. De investering die Oss in een vrijliggend fietspad op deze basis zou moeten doen bedraagt, volgens onze informatie, voor de gemeente Oss slechts C 12.000,-- op jaarbasis, voor de gemeente Maashorst C 36.000,-- en voor de gemeente Land van Cuijk C 12.000,- Dat zijn erg kleine bedragen op de begrotingen van de drie voornoemde gemeenten. Het positieve effect op de veiligheid van fietsers en voetgangers is in geld niet uit te drukken: duidelijk is dat de kans op een ongeval beduidend minder is dan in het voorgestelde model van "gemengd verkeer" h. De provincie Noord-Brabant voert al jarenlang een zeer ruimhartig subsidiebeleid op het gebied van het bevorderen van de verkeersveiligheid. Wij kunnen niet uit de stukken opmaken dat er een onderzoek naar subsidiemogelijkheden is gedaan. Met een subsidie kunnen de kosten van een vrijliggend fietspad verder worden gedrukt. i. Het moge duidelijk zijn dat ook het groeiend aandeel van recreatieve fietsers ook baat hebben bij het door ons gewenste vrijliggende fietspad. Met de aanleg wordt ook de ontbrekende schakel tussen het netwerk bij Velp en het netwerk bij Overlangel gerealiseerd. Resumé: Het actiecomité is tegen de niet toekomstgerichte voorgestelde inrichting van het dijkvak OverlangelVelp. Met die inrichting is de zwakke verkeersdeelnemer "vogelvrij". zienswijze-indieners roepen op de hierboven genoemde conclusie van het SWOV zeer serieus te nemen en uw plannen op dit onderdeel te heroverwegen en over te gaan tot de aanleg van een vrijliggend fietspad langs de Maasdijk tussen Overlangel en Velp!	
35	Ontwerp-projectbesluit	Zienswijze-indieners hebben kennis genomen van het ontwerpbesluit voor het project Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. In het tracébesluit is het vurig gewenste vrijliggende fietspad tussen de kern Overlangel en de aansluiting op het reeds aanwezige fietspad bij de Hans en Grietweg in Velp niet opgenomen. Vanwege het feit dat het dijkvak tussen Overlangel en Velp in de spitsuren aantoonbaar door veel sluipverkeer wordt gebruikt, ontstaan er voor fietsers en voetgangers voortdurend gevaarlijke situaties. Door het opnemen van een vrijliggend fietspad in het dijklichaam wordt de route voor de zwakke verkeersdeelnemer veilig voor zowel bestemmingsverkeer (schoolkinderen, woonwerkverkeer) als ook voor de vele toeristen die van deze verbinding gebruik maken. Kortom: FIETSPAD MAASDIJK NU!!!	zie reactie 31

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
36	Ontwerp-projectbesluit	Sinds 2021 is Stichting Dorpsontwikkeling Reek nauw betrokken bij het participatieproces rondom het dijkverbeteringsproject Cuijk-Ravenstein. Waterschap Aa en Maas heeft een groot aantal mogelijk belanghebbenden uitgenodigd voor het deelnemen aan werkateliers. Dit o.a. met als doel te inventariseren waarmee rekening gehouden dient te worden en om eventuele meekoppelkansen op te nemen in de plannen. Voor Dorpsontwikkeling Reek was dit een kans om de door het dorp lang gekoesterde wens voor een vrij liggend fietspad te realiseren op of naast de dijk op het tracé Overlangel-Velp. **Huidige situatie** Het tracé Overlangel-Velp wordt voornamelijk gebruikt voor woon-werkverkeer vanaf de A50 naar Reek, Velp en Grave. Daarnaast, zeker bij calamiteiten op de A50, is er sprake van filevorming op de N277 en N324 waardoor er een behoorlijke mate van sluipverkeer deze route kiest. Ook is er sprake van landbouw- en vrachtverkeer i.v.m. de agrarische bedrijven in de directe omgeving. Voor scholieren uit Overlangel is dit de route naar het voortgezet onderwijs in Grave. Vanuit Reek wordt de weg gebruikt door scholieren die met de trein vanuit Ravenstein reizen. Daarnaast wordt de dijk intensief gebruikt door recreatief fietsverkeer. Ook mensen die vanaf Reek (ook onderdeel van het Zuiderwaterlinieproject) naar natuurgebied Keent willen wandelen moeten gebruik maken van dit gedeelte van de Maasdijk. Deze mix van langzaam verkeer met het vaak hardrijdende gemotoriseerde verkeer zorgt voor gevaarlijke situaties en een groot onveiligheidsgevoel. Verkeersonderzoek heeft aangetoond, dat zowel de intensiteit als de gemeten snelheden van snelverkeer de aanleg van een vrij liggend fietspad alleszins rechtvaardigen. **Toeristische ontwikkeling** Het toerisme in Noord-Brabant is een economische factor van groot belang. Zo ook in deze regio, waar de diverse gemeenten zich inspannen om de aantrekkingskracht van hun gebied te vergroten door de realisatie van fietsroutes. Met de toenemende vergrijzing zal het recreatieve gebruik alleen maar toenemen. Hierbij is van groot belang om de verschillende gebieden op een veilige manier te verbinden. Dit zou ook moeten gelden voor de recreatief aantrekkelijke maasdijken. Vrijwel het gehele dijktraject tussen Lith en Grave is verkeersluw d.w.z. dat het voornamelijk wordt gebruikt voor recreatief- en bestemmingsverkeer. Enkel op het gedeelte Overlangel-Velp is dit niet het geval. **Besluitvorming** Voor de eventuele aanleg van een vrij liggend fietspad is de medewerking gewenst van de gemeenten Oss, Maashorst en Land van Cuijk, waarbij in ieder geval de laatste twee gemeenten het initiatief positief beoordeeld hebben. In het conceptontwerp was het gewenste pad zelfs opgenomen in de tekeningen. De gemeente Oss heeft echter besloten geen geld hiervoor vrij te maken. Hierop hebben ook de andere twee gemeenten geconcludeerd, dat aanleg geen haalbare kaart is. Stichting Dorpsontwikkeling Reek hoopt dat door het onder de aandacht brengen van deze zienswijze de gemeente Oss het belang inziet van het gewenste vrij liggende fietspad en vraagt daarom hun besluit om hieraan geen medewerking te verlenen serieus te heroverwegen	zie reactie 31

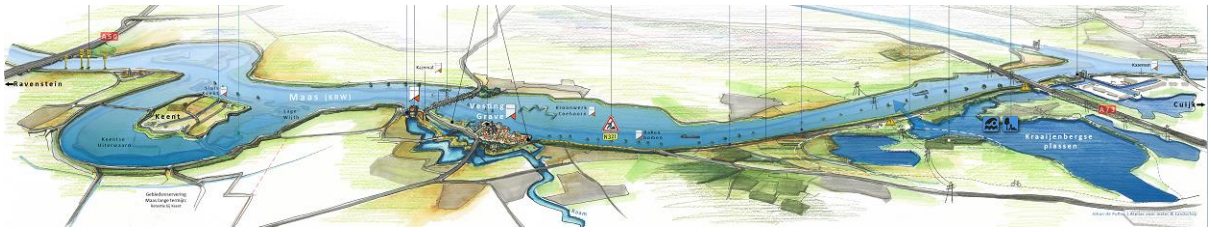
Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
37	Ontwerp-projectbesluit	Op het dijkvak 36, tussen dijkpaal A363 en A374, staat ter hoogte van Loonsestraat, hoek Maasdijk in Neerloon (tegenover de Sint Viktor Kerk) een beeld. Dit beeld - het Heilig Hartbeeld - is eigendom van opdrachtgever en heeft tevens de status van Rijksmonument. Uit het Projectbesluit voor de dijkverbetering Cuijk - Ravenstein, met bijbehorende uitvoeringsvergunning blijkt dat de kruin van de Maasdijk ter plaatse zal worden verbreed. Als zienswijze wil onze opdrachtgever kenbaar maken, grote zorgen te hebben over het behoud van het beeld op deze locatie. Uit de tekening van het dwarsprofiel en de teksten valt niet op te maken of het beeld permanent gehandhaafd kan worden, of dat het beeld wellicht tijdelijk moet worden verwijderd. In het laatste geval wil opdrachtgever graag zekerheid hoe met de herplaatsing van het beeld zal worden omgegaan. In de beantwoording van deze zienswijze vernemen wij graag hoe het waterschap Aa en Maas concreet wil omgaan met het behoud - herplaatsen - van dit beeld, op deze locatie. Wanneer dit in afdoende mate - schriftelijk - wordt gegarandeerd, kan deze zienswijze komen te vervallen. Voor het overige heeft opdrachtgever geen bemerkingen op de voorgenomen dijkverbetering.	Het beeld bij de kerk in Neerloon kan tijdens de werkzaamheden worden weggehaald en zal dan tijdelijk op een andere plek worden bewaard tijdens de werkzaamheden. Na de werkzaamheden wordt het beeld dan teruggeplaatst. In overleg met de kerk zal bepaald worden wat hiervoor de meest passende werkwijze is, wie het beeld dan opslaat tijdens de werkzaamheden en waar dit gebeurt. En ook het dan later terugplaatsen van het beeld zal in overleg met de kerk plaatsvinden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
		Zienswijzen ingediend op ontwerp-omgevingsvergunning voor beperkinengebiedaciviteit in of bij rijkswateren en/of ontwerp-ontgrondingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit	
38	Ontwerp-omgevingsvergunning voor beperkingengebiedactititeit in of bij rijkswateren (RWS)	De zienswijze heeft betrekking op tekeningen-dwarsprofielen en tekeningen-ruimtebeslag van de dijk bij dijkvak 23. Het betreft getekende ruimte ter plaatse van zienswijze-indieners woning met bestemming 'herinrichting afwatering'. Ter hoogte van bedrijven is een hoogte verschil tussen de getekende kruin van de dijk en de weg/bebouwing, met een logisch afwateringprobleem. Vanaf kruising Industriestraat / Koninginnedijk ligt de weg en bebouwing op de kruin zodat daar geen afwateringprobleem zal zijn. Dit ruimtebeslag ter hoogte van de woningen is dus niet nodig.	De zienswijze ziet niet op aspecten waar de vergunningverlener op toetst, dus op de vergunning heeft de zienswijze geen invloed. Inhoudelijk reactie ten aanzien van het dijkontwerp: Het dijkontwerp betreft een vergunningenontwerp, afwatering is hierop nog niet uitgewerkt. Met de arcering wordt aangegeven dat de bestaande situatie mogelijk aangepast wordt (als dat nodig blijkt) c.q. hersteld wordt (indien deze door de werkzaamehden beschadigd raakt). De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.
39	Ontwerp-omgevingsvergunning voor beperkingengebiedactititeit in of bij rijkswateren (RWS) en ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit (PNB)	Zienswijze-indiener is het niet eens met het voorgenomen rooien van fruitbomen en de aankoop van gronden, tbv een oprit aan de Oude Maasdijk te Velp. Beide zijn niet nodig omdat de dijk op locatie richting buitendijks verzwaard wordt.	De zienswijze ziet niet op aspecten waar de vergunningverlener op toetst, dus op de vergunning heeft de zienswijze geen invloed. Inhoudelijke reactie ten aanzien van het dijkontwerp: Ondanks dat de dijk buitendijks versterkt wordt, dient de toerit mogelijk aanpassingen te ondergaan om netjes en bij voorkeur met het zelfde helllingpercentage aan te kunnen sluiten. Er is een ruimtebeslag gereserveerd waarbinnen het ontwerp in de volgende fase zal worden gedetailleerd. Uitgangspunt is natuurlijk het zoveel mogelijk sparen van bomen en zo min mogelijk verwerven van gronden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
40	Ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit (PNB)	Zienswijze-indiener wil geen landbouwgrond verkopen voor de dijkverzwaring, omdat die dan met de bedrijfsvoering in de knel komt. Daarnaast betreurt indiener de gang van zaken omtrent de dijkverzwaring.	De zienswijze ziet niet op aspecten waar de vergunningverlener op toetst, dus op de vergunning heeft de zienswijze geen invloed. Inhoudelijke reactie ten aanzien van het dijkontwerp: De dijk van Cuijk naar Ravenstein moet versterkt worden, omdat wettelijk is bepaald dat deze niet voldoet aan de veiligheidsnormen. Het waterschap hanteert haar beleid bij verwerving van eigendom voor primaire keringen. In paragraag 8.2 in het projectbesluit is hier nader op ingegaan. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
41	Ontwerp-omgevingsvergunning voor beperkingengebiedactititeit in of bij rijkswateren (RWS) en ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit (PNB)	Pro forma reactie later aangevuld met: Zienswijze betreft gronden van indiener die het waterschap wil aankopen om de uitvoeringsvergunningen uit te kunnen voeren. De gevolgen voor het perceel, de woning en het woongenot zijn onevenredig groot. -zienswijze-indiener geeft aan dat het waterschap heeft gemeld dat de oprit niet nodig is voor de dijkverhoging/verstering. Om dat die daar niet voor nodig is, hoeven deze gronden niet opgekocht te worden, wat in lijn is met de wens van zienswijze-indiener. -Het waterschap wil grond naast de woning kopen. Gezien de geringe afstand tot de woning, de gevoelige fundering van het monument en de bodemgesteldheid kan deze grond niet gebruikt worden voor de dijkverbetering. De sondering van de grondgesteldheid is al in bezit van het waterschap en kan desgewenst nog nagestuurd worden. Dit deel van het perceel moet beslist met rust gelaten worden tijdens en na de werkzaamheden, om de fundering van het monument niet te verzwakken. Een constructeursbureau en een funderingsspecialist hebben zich beide uitgesproken tegenover de bewoner over deze werkzaamheden. Zij zien risico's voor de fundering. De onderbouwing en berekening kunnen we desgewenst opvragen en nog opsturen. Schade voorkomen kan alleen als het perceel met rust wordt gelaten tijdens en na de werkzaamheden De fundering van de monumentale dijkwoning rust op/tegen de inrit. Als hier bouwverkeer gaat plaatsvinden of er worden te grote ingrepen in de dijklegger gedaan, is het aannemelijk dat het monument schade gaat oplopen. Ook de bodemgesteldheid van het perceel kan geen bouwverkeer aan. Er zullen scheuren in de monumentale woning komen door het vele bouwverkeer en de aanpassingen aan de dijk. Deze schade moet voorkomen worden. Inrit en zandpad onderdeel van het monumentale ensemble Tussen de woning huis en het klooster loopt het Schutterspad. Dit pad van de woning naar het klooster ligt er al meer dan 100 jaar en maakt onderdeel uit van het monumentale ensemble en karakter van de woning en het perceel. De oprit zit in dit geval ook niet tussen de woning en de dijk, maar ligt er achter en deels ernaast. Het pad is een kenmerkend onderdeel van het landschap geworden. Aanpassingen aan dit pad schaden de monumentale en landschappelijke waarden. Dit deel van het perceel aan het waterschap verkopen betekent dat het waterschap gronden in de achtertuin opkoopt. Dit schiet dan zijn doel voorbij. Daarnaast ligt de inrit ruim boven dijklegger. Hierdoor is het niet noodzakelijk dit deel van het perceel bij de plannen te betrekken. Incourant stuk grond blijft over bij aankoop door het waterschap Links op afbeelding 1 (zie ook bijlage 1) is ook een deel rood gearceerd. Hier is het waterschap ook voornemens om de grond op te kopen. Het is zienswijze-indiener nog niet bekend waarom dit stuk opgekocht moet worden. Ook de vorm (met een soort hap) zorgt ervoor dat een deel van het perceel niet meer te gebruiken is en niet goed te bereiken is vanaf de rest van het eigen perceel. Dit deel van het perceel heeft ook een afrastering vanwege het houden van dieren. Archeologie en asbest De gronden op het perceel hebben ook een archeologische dubbelbestemming. Ook is er mogelijk asbest in de grond. Bij werkzaamheden worden deze zaken beide gemeld. Er is niet duidelijk gemaakt in de uitvoeringsvergunningen hoe hier rekening	De zienswijze ziet niet op aspecten waar de vergunningverlener op toetst, dus op de vergunning heeft de zienswijze geen invloed. Inhoudelijke reactie ten aanzien van het dijkontwerp: De op- en afrit wordt verder uitgewerkt binnen de arcering zoals die in het projectbesluit is weergegeven. Bij op- en afritten is het uitgangspunt dat de hellingshoek niet steiler wordt dan de huidige helling. Gronden ten behoeve van de op- en afrit worden door het waterschap inderdaad niet opgekocht. Grond als onderdeel van het dijklichaam wel. In het projectbesluit is het beleid van het waterschap ten aanzien van grondverwerving en onteigening nader toegelicht in paragraaf 8.2. Het waterschap ziet mogelijk wel optimalisatie voor de op- en afrit naar de woning, waardoor deze wel binnen de arcering voor de op- en afrit ligt, maar wel iets verder van de woning af komt te liggen. Hierover is het waterschap met zienswijze-indieners in gesprek gegaan. Het hoekje grond op de afbeelding die zienswijze-indiener heeft meegestuurd is inmiddels van een bijgewerkte grondverwervingstekening afgehaald. Het waterschap wil de dijk in eigendom hebben, maar dit hoekje, waar ook nog een arcering voor een pipingmaatregel op staat (die hoogstwaarschijnlijk gewoon wordt doorgetrokken in het dijktalud) hoort daar niet bij. Wat op grondverwervingskaarten is weergegeven als 'tijdelijke ingebruikname' dat zijn gronden ten behoeve van werkstroken; tijdelijke stroken om het werk uit te kunnen voeren. In paragraaf 3.2.2 van het projectbesluit zijn deze nader toegelicht. Het waterschap zal zo min mogelijk aan het Schutterspad doen, maar werkzaamheden die nodig zijn voor de hoogwaterveiligheid en het goed aansluiten van op- en afritten op een verhoogde dijk, zullen uitgevoerd moeten worden. Het waterschap dankt zienswijze-indiener voor de mededeling over archeologie en asbest. Er is sprake van archeologische beschermingsregels. Daarom voeren we voorafgaand aan werkzaamheden archeologisch onderzoek uit. De regels blijven van kracht, tot de gronden archeologisch gezien zijn vrijgegeven. De melding van asbest is met de aannemerscombinatie gedeeld. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Nr.	Zienswijze he	Inhoud zienswijze	Reactie
42.1	Ontwerp-omgevingsvergunning voor beperkingengebiedactititeit in of bij rijkswateren (RWS) en ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit (PNB)	Pro forma reactie t.a.v. ontgronding van de beekmonding van de Raam, waarbij gevolgen voor de landbouw niet worden genoemd. Later aangevuld met: het gaat om de gevolgen van het verlies van deze pachtgrond voor het melkveebedrijf. Het is niet duidelijk hoe en met welke gronden dit verlies wordt gecompenseerd. In de belangenafweging is hiermee geen rekening gehouden.	In de vergunningaanvraag is het plan voor Beekmonding Raam ongewijzigd gebleven. In het projectbesluit is inmiddels wel een gedetailleerdere tekening voor Beekmonding Raam opgenomen (bijlage 1 bij het projectbesluit). Werkstroken die op de kaarten zijn weergegeven zijn tijdelijke stroken om het werk uit te kunnen voeren. Na de realisatie van een onderdeel worden deze stroken zo goed als mogelijk hersteld naar de oorspronkelijke situatie. In het projectbesluit is toegelicht in paragraaf 8.2.6 (nadeelcompensatie) en paragraaf 8.2.7 (bouw- en gewasschade) hoe wordt omgegaan met nadeelcompensatie en schade aan eigendommen van derden.
42.2	Ontwerp-omgevingsvergunning voor beperkingengebiedactititeit in of bij rijkswateren (RWS) en ontwerp-omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit (PNB)	Verder is het zienswijze-indiener onduidelijk hoe de dijk en de opritten van de dijk bij het bedrijf en bij het perceel precies ingepast gaan worden en wat de gevolgen voor de opslag van het ruwvoer zijn. zienswijze-indiener wil hierover graag in overleg met het waterschap.	De zienswijze ziet niet op aspecten waar de vergunningverlener op toetst, dus op de vergunning heeft de zienswijze geen invloed. Op- en afritten zijn ook geen onderdeel van de vergunningaanvragen. Inhoudelijke reactie ten aanzien van het dijkontwerp: De op- en afrit wordt verder uitgewerkt binnen de arcering zoals die in het projectbesluit is weergegeven. Bij op- en afritten is het uitgangspunt dat de hellingshoek niet steiler wordt dan de huidige helling. Nadere uitwerking van de op- en afrit kan in overleg met zienswijze-indiener plaatsvinden. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen.

Bijlage B. Notitie vervallen pipingmaatregel uiterwaard Neerloon en herziening geohydrologisch model

MEMO – Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein

Datum 21-7-2026

Onderwerp VERVALLEN KLEI-INKASSING DV36 CUIJK - RAVENSTEIN

1 Inleiding

In het VO van dijkversterking Cuijk – Ravenstein was in dijkvak 36 een klei-inkassing opgenomen als pipingmaatregel. Hierin zou een klei-inkassing vanaf de buitenteen 30 m het voorland in geplaatst worden. Deze maatregel zorgde in het VO voor de benodigde kwelweglengte om te voldoen aan de eisen die gesteld waren aan het faalmechanisme piping. In het DO zijn de uitgangspunten geoptimaliseerd voor alle faalmechanismen waaronder het faalmechanisme piping. Als gevolg hiervan voldoet in het DO diezelfde strekking op het faalmechanisme piping. Hierdoor is in het DO geen maatregel opgenomen hoeven te worden in het ontwerp van dijkvak 36 en is de klei-inkassing in het voorland komen te vervallen.

Hieronder staat in paragraaf 2 de verschillen van uitgangspunten van het DO ten opzichte van VO, in paragraaf 3 de resultaten van de pipingberekeningen van zowel het VO als DO en tot slot in paragraaf 4 de conclusie beschreven.

2 Uitgangspunten

De grootste wijziging van uitgangspunten tussen het VO en DO is het gebruik van een geohydrologisch model voor de bepaling van de effectieve voorlandlengte, een belangrijke parameter in de pipingberekeningen. Waarbij in het VO de verkregen effectieve voorland lengte verkregen werd door een benadering op basis van de aanwezige voorlandlengte en een conservatieve inschatting te maken van de bodemopbouw op basis van het beschikbare grondonderzoek, wordt dit in het DO verkregen door het geohydrologisch model. Dit model geeft een gebiedsdekkend beeld van de reactie van grondwaterstanden en -drukken in het achterland op een hoogwatergolf. Dit model is gefit aan de hand van de aanwezige peilbuizen waardoor gebruikmakend van dit model een nauwkeuriger beeld wordt gemodelleerd van de effectieve voorlandlengte.

Aanvullend is de schematiseringsfactor geoptimaliseerd van 1,10 naar 1,05. Door het uitgevoerde grondonderzoek in de VO-fase zijn onzekerheden verkleind en kon de schematiseringsfactor nauwkeuriger bepaald worden. De combinatie van beide optimalisaties leidt tot een realistischere beschouwing van de situatie.

3 Resultaten

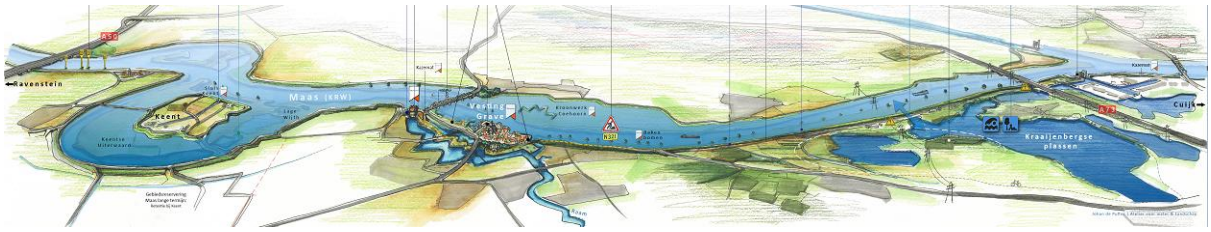
In onderstaande Tabel 3-1 zijn de resultaten van de maatgevende berekening in dijkvak 36 weergegeven voor het VO en het DO. Hierin is te zien dat er in het VO een kwelweglengtetekort was van 25 m, terwijl het in het DO diezelfde locatie voldoet.

Tabel 3-1 Resultaten pipingberekening dijkvak 36 in het VO en DO

Dijkpaal A369+50	Kritiek toelaatbaar verval [m]	Optredend verval [m]	Oordeel aanwezige kwelweglengte	Kwelweglengte-tekort [m]
VO	2,85	3,48	Voldoet niet	25
DO	4,87	3,48	Voldoet	-

4 Conclusie

Als gevolg van de doorgevoerde optimalisaties voor onder anderen het faalmechanisme piping is er ter plaatse van dijkvak 36 geen maatregel meer benodigd om te voldoen aan de gestelde eisen van het faalmechanisme. Hierdoor is de klei-inkassing in het voorland van dijkvak 36 komen te vervallen in het ontwerp.

MEMO – Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein

Aan	WSAM
Van	Sweco
Datum	2-7-2026
Onderwerp	BESCHOUWING EFFECTEN UITERWAARDVERLAGING DIJKVAK 36 CURA

1 Aanleiding

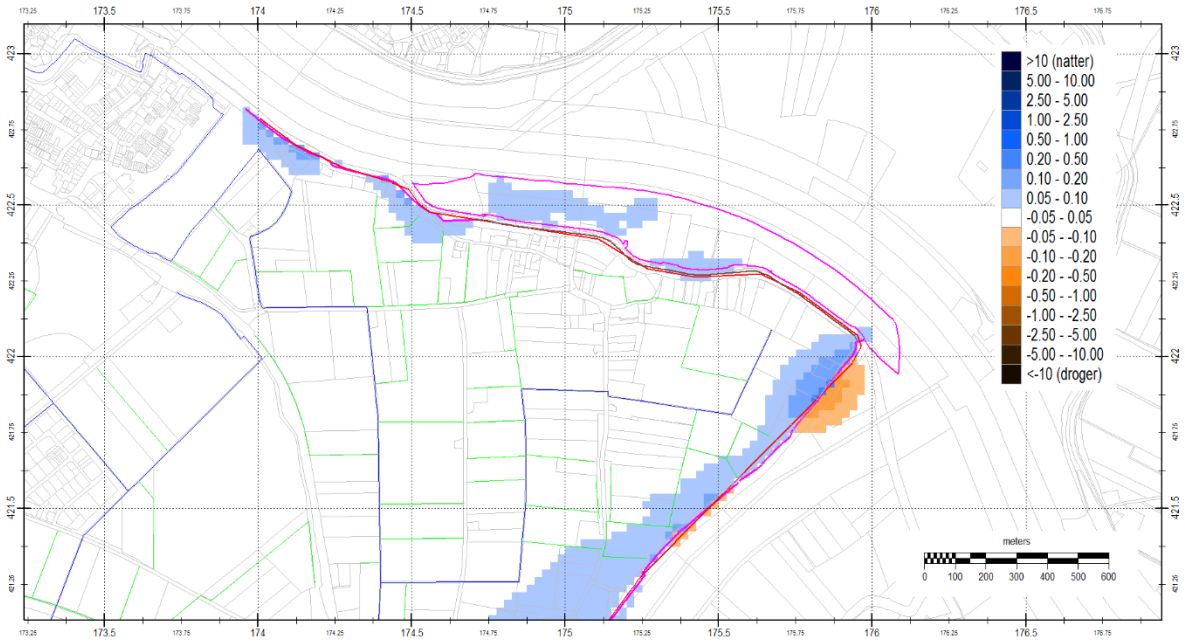
Naar aanleiding van een zienswijze op het MER met betrekking tot de effecten binnendijks van de uiterwaardverlaging bij dijkvak 36 zijn de berekende grondwatereffecten nader geanalyseerd. In dit memo is de analyse van de grondwatereffecten beschreven.

2 Effecten zoals opgenomen in het MER

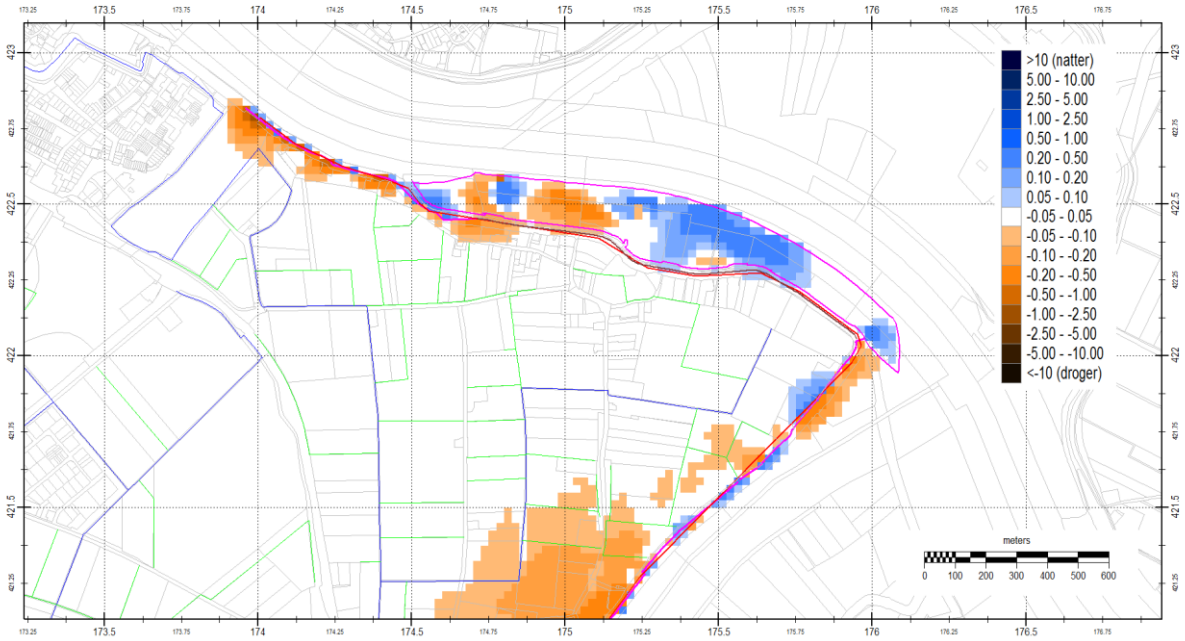
In figuur 1 en figuur 2 zijn de effectkaarten zoals opgenomen in het MER[1] weergegeven. Tijdens de nadere analyse van de grondwatereffecten is een fout gevonden in de ISG-package in het grondwatermodel. Hierdoor inundeerde de uiterwaard ter plaatse van de verlaging niet op het niveau na afgraven met als gevolg een onderschatting van de effecten tijdens het T=10 hoogwater in januari 2011.

Daarnaast bleek de keuze om de KD-waarden van het uitgangsmodel ongewijzigd te laten, tot onrealistische k-waarden van het freatische pakket (modellaag 1) te leiden daar waar het freatische pakket boven de deklaag sterk is afgenomen tijdens de bouw van het grondwatermodel. Door de onrealistisch hoge k-waarden werd de grondwaterstroming door het freatisch pakket overschat. Dit kwam voornamelijk voor in de uiterwaard waar de deklaagdikte ten opzichte van het uitgangsmodel groter is geworden. Om onrealistische KD-waarden te voorkomen als gevolg van de deklaagaanpassingen is een maximale horizontale doorlatendheid van 15 m/d voor modellaag 1 aangehouden.

[1] Milieueffectrapport Dijkverbeteringstraject Cuijk-Ravenstein, 22 september 2025, D1.1, WSD.3.1-125, NL25-648800269-135168

Figuur 1 Effect (m) van de dijkmaatregelen op de GHG zoals opgenomen in het MER

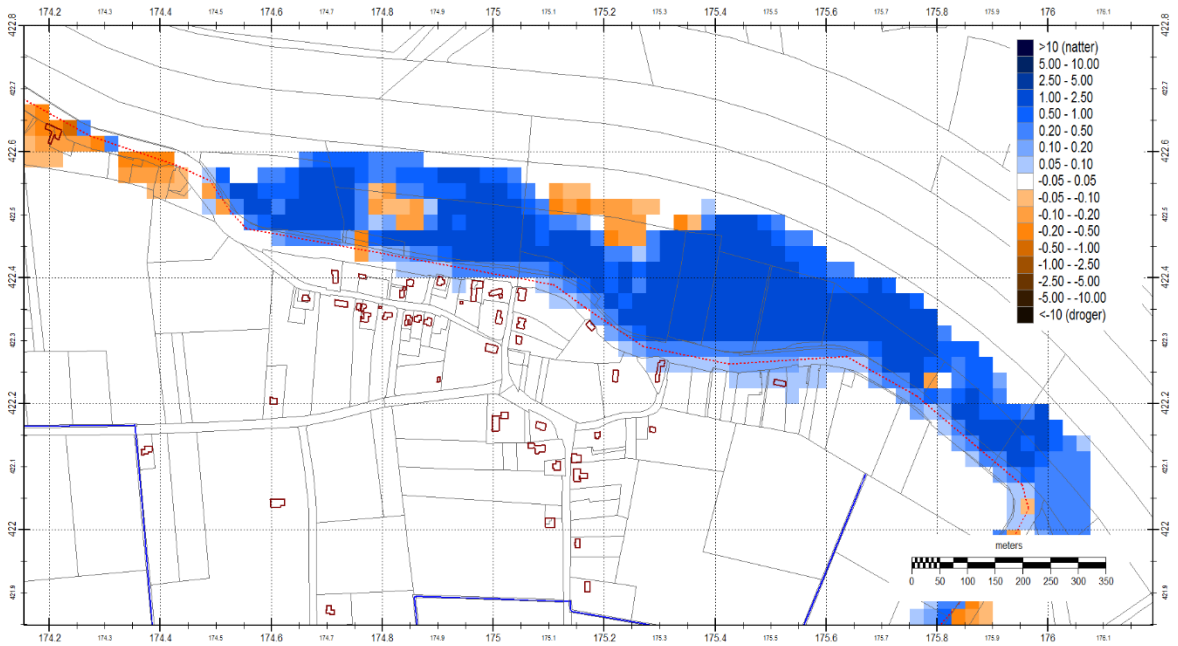
Figuur 2 Effect (m) van de dijkmaatregelen op de grondwaterstand bij een T=10 hoogwater (18-01-2011) zoals opgenomen in het MER

3 Effecten na correcties in het grondwatermodel

De inundatie in het grondwatermodel en de doorlatendheidswaarden in het freatisch pakket (modellaag 1) zijn gecorrigeerd naar aanleiding van de eerder genoemde constateringen. Vervolgens zijn de effecten van de uiterwaardverlaging opnieuw berekend en beoordeeld. Hiervoor zijn de uitgangssituatie (voor realisatie van de dijkmaatregelen) en de ontwerpsituatie opnieuw berekend. In de ontwerpsituatie is geen verticale constructie (scherm) of kleiinkassing ter plaatse van dijkvak 36 in het model toegepast. De effecten beschrijven dus enkel de invloed van de uiterwaardverlaging bij dijkvak 36.

Uit de berekeningen blijken de effecten onder gemiddelde omstandigheden (GHG en GLG) onveranderd. Dit komt omdat de uiterwaard onder deze omstandigheden niet inundeert en de invloed van het afgraven van de uiterwaard zeer beperkt is.

Tijdens een T=10 hoogwatersituatie inundeert de uiterwaard wel. De effecten tijdens de T=10 hoogwatersituatie zijn in figuur 3 weergegeven. Uit de nieuwe berekening blijken de effecten van de uiterwaardverlaging binnendijks klein zijn. De grondwaterstanden binnendijks nemen licht toe tot maximaal 50 meter van de buitenteen. De grondwaterstanden nemen circa 0,25 m toe ter plaatse van het dijklichaam en circa 0,05 m tot 25 meter van de binnenteen.

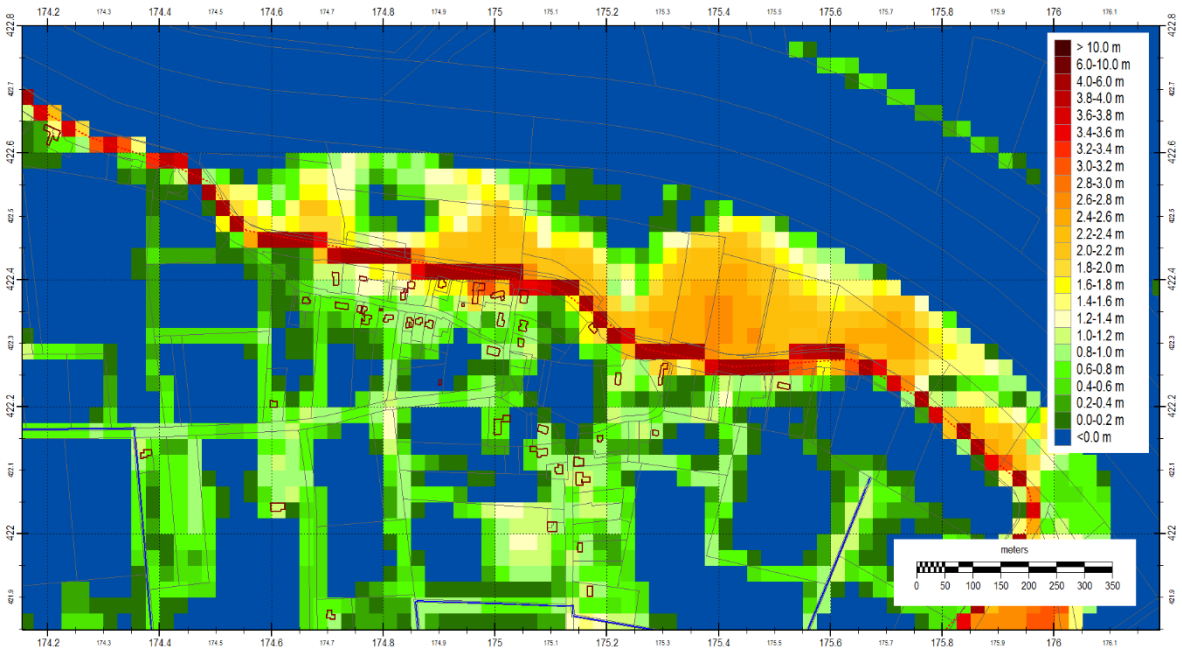

Figuur 3 Effect (m) van de dijkmaatregelen op de grondwaterstand bij een T=10 hoogwater (18-01-2011) na de correcties van het grondwatermodel

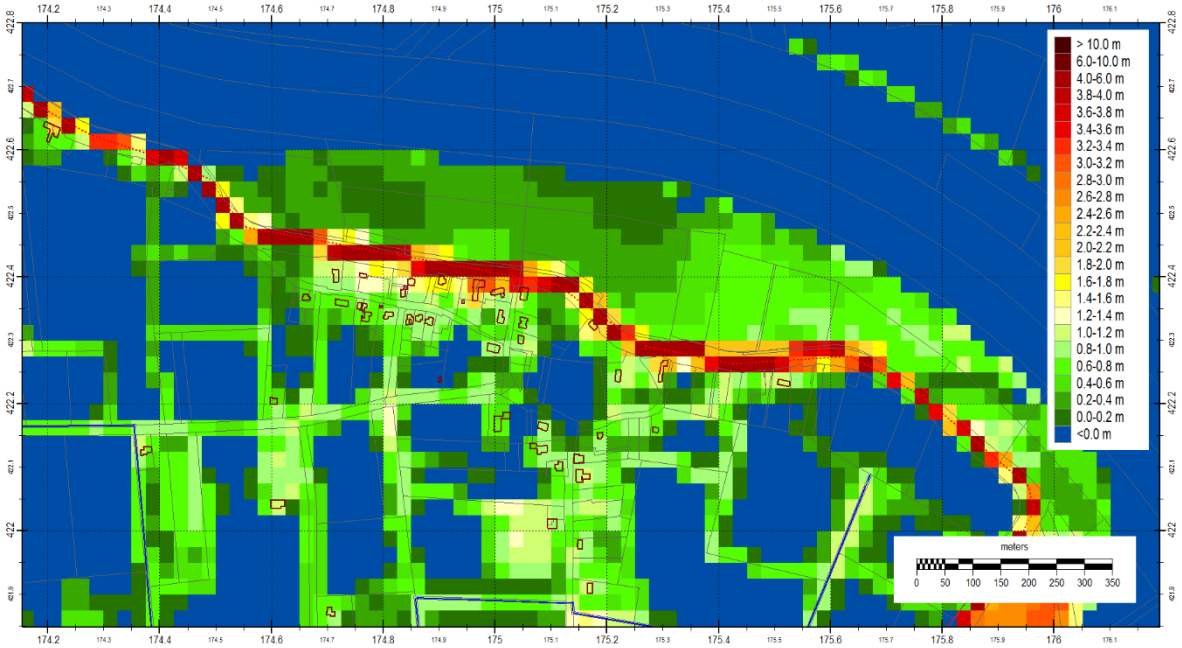
4 Conclusie

Uit nadere analyse is gebleken dat de innundatie van de uiterwaard onderschat werd en de doorlatendheid van het freatisch pakket overschat is in eerdere berekeningen, ten opzicht van hoe deze in het MER zijn beschreven. Naar aanleiding hiervan is het grondwatermodel op deze punten gecorrigeerd en is gecontroleerd of de eerdere conclusies over de grondwaterstandeffecten binnendijks nog gelden. Er is gecontroleerd of de grondwatersituatie binnendijks van de uiterwaardverlaging niet verslechterd is. Dit is gedaan aan de hand van de berekende grondwaterwaterstand ten opzichte van maaiveld, weergegeven in Figuur 4 (uitgangssituatie) en Figuur 5 (na realisatie van de maatregelen).

Een ontwateringsdiepte van 0,70 m-mv ter plaatse van de huiskavels is gehanteerd als norm voor de minimale ontwateringsdiepte. Uit deze controle blijkt dat ter plaatse van de grondwatereffecten voldoende (> 0,70 m) ontwateringsdiepte overblijft. Er zijn geen aanwijzingen dat de beperkte verhogingen van de grondwaterstanden van circa 0,05 m aan de binnenteen van de dijk tot een toename van wateroverlast leiden.

Figuur 4 Berekende grondwaterstand (m-mv) bij hoogwater (18-11-2011) in de uitgangssituatie

Figuur 5 Berekende grondwaterstand (m-mv) bij hoogwater (18-11-2011) als gevolg van de dijkmaatregelen

Bijlage C. Toetsingsadviezen Commissie voor de mer

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkverbetering Cuijk–Ravenstein

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

26 februari 2026 / projectnummer: 3628

1 Advies over het MER in het kort

De dijk langs de Maas tussen Cuijk en Ravenstein voldoet niet meer aan de huidige veiligheidsnormen. Voor deze dijk geldt een strenge norm omdat een eventuele doorbraak kan leiden tot een overstroming in een groot gebied met veel inwoners en een hoge economische waarde. Waterschap Aa en Maas wil de dijk daarom verbeteren en tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren. De dijkverbetering is één van de projecten uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)[1]. Om het project mogelijk te maken zijn een projectbesluit en verschillende omgevingsvergunningen nodig. Voor deze besluiten is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Noord-Brabant moet het projectbesluit goedkeuren. Zij heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

Er is een uitgebreid onderzoeks- en ontwerptraject doorlopen om tot de voorgestelde aanpassingen aan de dijk te komen. Dit traject bestaat uit twee fasen. In de verkenningsfase is uit verschillende oplossingen (kansrijke alternatieven) een voorkeursalternatief (VKA) gekozen. De milieugevolgen van de kansrijke alternatieven en het VKA zijn beschreven in MER deel 1.[2] Tijdens de planuitwerkingsfase is het VKA verder uitgewerkt. De milieugevolgen daarvan staan in een aanvullend rapport: het MER bij de planuitwerkingsfase[3] (hierna: MER deel 2).

MER deel 1: van kansrijke alternatieven naar VKA

Er zijn twee kansrijke alternatieven onderzocht. In het eerste alternatief wordt het grootste deel van de dijk aan de binnenzijde verbreed en verhoogd. Op plekken waar onvoldoende ruimte is, zoals in Grave of bij woningen op de dijk, worden andere oplossingen gekozen. De gekozen maatregelen bij de vesting- en kademuren in Grave zijn als positief beoordeeld.
In het tweede alternatief wordt vooral grond aan de rivierkant van de dijk aangebracht. Dat vraagt minder ruimte aan de binnenzijde van de dijk. Het voorstel om de Maaskade in Grave op te waarderen leidt tot een sterk positieve score op recreatie en erfgoed. Voor de maatregelen buitendijks is meer grondverzet nodig dan bij het eerste alternatief.

Het VKA bestaat uit onderdelen van beide alternatieven.[4] Bij de keuze is onder andere rekening gehouden met het voorkómen van opstuwing van rivierwater en met cultuurhistorische elementen en structuren (zoals de muur aan de Maaskade in Grave) en met het landschapsbeeld.[5]

---

1 Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is een alliantie waarin alle Nederlandse waterschappen en Rijkswaterstaat samen werken aan projecten om overstromingen in Nederland te voorkomen.

2 WSP, september 2022. *Milieueffectrapport (deel 1) Beoordeling Kansrijke Alternatieven Verkenning Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.* Dit MER is opgenomen als bijlage E in MER deel 2.

3 Sweco, september 2025. *Milieueffectrapport Dijkverbeteringstraject Cuijk-Ravenstein.*

4 Paragraaf 8.2 van MER deel 1 benoemt voor drie deelgebieden Cuijk, Grave en Neerloon-Overlangel-Reek welke milieueffecten een rol hebben gespeeld.

5 Zoals de keuze voor damwanden over een langer traject bij Overlangel en Neerloon om een rommelig landschappelijk beeld te voorkomen.

MER deel 2: van VKA naar ontwerp
Op basis van het beoordelingskader wordt geconstateerd dat het uitgewerkte VKA positief scoort voor de beoordelingscriteria kwel en hoogwaterveiligheid. Ook draagt de toekomstige inrichting sterk positief bij aan recreatie en verkeersveiligheid. Op materialengebruik scoort het ontwerp zeer positief, ondanks de negatieve score op grondverzet. Negatieve effecten worden verwacht voor het Brabantse natuurnetwerk (door verlies aan houtopstanden) en woongenot (verlies van uitzicht en ruimtebeslag). De uitvoering van de werkzaamheden leidt tijdelijk tot hinder.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER bevat veel informatie. Centraal staat de waterveiligheidsopgave. Deze opgave is integraal benaderd. Dat houdt in dat de rol van alle onderdelen van de waterkering tussen Cuijk en Ravenstein is meegenomen: de dijk zelf en de kunstwerken zoals de keersluis bij Cuijk. Met deze aanpak is in het ontwerp met alle onderdelen van de waterkering rekening gehouden. Dat is ook belangrijk, omdat het geheel van dijk en kunstwerken moet zorgen voor de gewenste veiligheid.

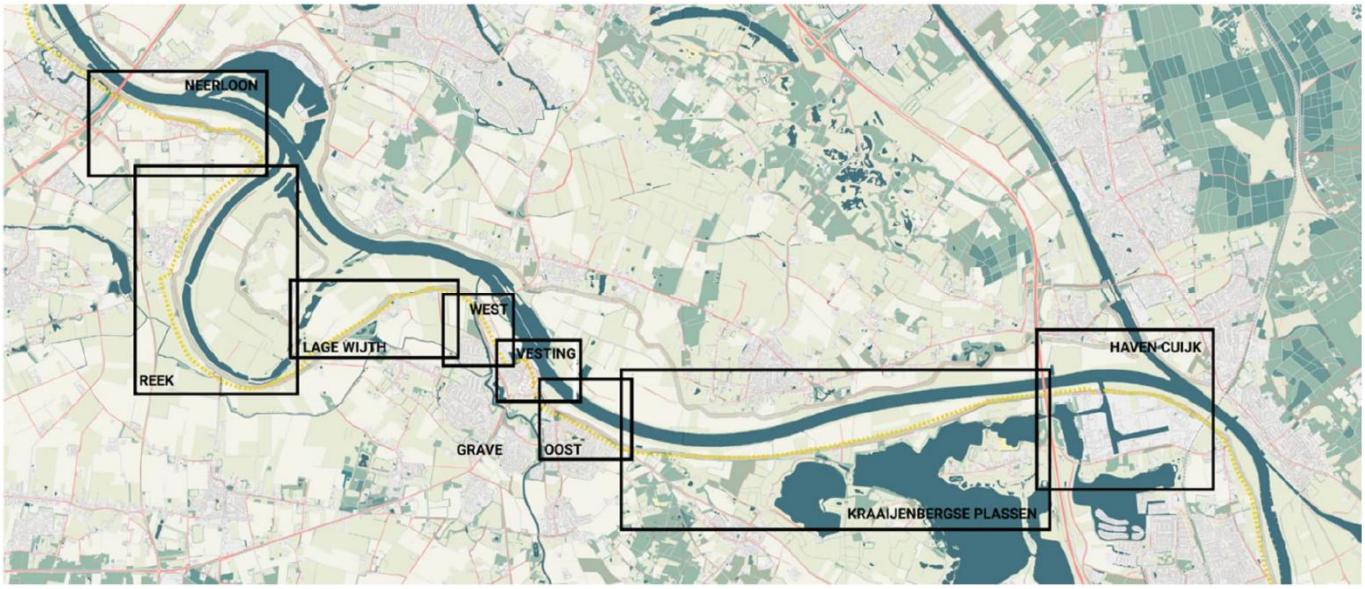
Het detailniveau in de verschillende onderdelen van het MER sluit aan op het detailniveau van de te maken keuzes: meer op hoofdlijnen voor de keuze van het VKA, en vervolgens meer detail voor de uitwerking daarvan. Er is bijvoorbeeld veel gerekend aan de mogelijke impact op de binnendijkse waterhuishouding. Dit heeft geleid tot veel kaarten en afbeeldingen die een indruk geven van de verwachte veranderingen. Ook voor het onderwerp natuur is veel onderzoek uitgevoerd. Dit geeft een goed beeld van de aanwezige natuur en de effecten van de dijkverbetering daarop. Een activiteitenplan beschrijft maatregelen om effecten op beschermde soorten te voorkomen of verminderen.

De Commissie constateert dat het MER (beide delen samen, inclusief bijlagen) veel informatie biedt. De hoeveelheid, het detailniveau en de aard van de onderzoeken weerspiegelen het onderzoekstraject om tot het ontwerp te komen zoals dat in het ontwerp-projectbesluit staat. **Desondanks signaleert de Commissie bij de toetsing van het MER dat op enkele punten belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de dijkverbetering Cuijk Ravenstein. Het gaat om de volgende punten:**

- **Onderbouwing van informatie.** De onderbouwing van enkele bepalende conclusies in het MER is niet of niet goed navolgbaar. Dit komt doordat de rapporten waarin deze onderbouwing staat niet zijn toegevoegd aan het MER en/of het ontwerp-projectbesluit. Dit geldt bijvoorbeeld voor de onderbouwing van de waterveiligheid van kunstwerken (zoals keersluizen) en informatie over onderzoeken over de waterhuishouding en archeologie.
- **Onzekerheden in effecten op waterhuishouding onvoldoende duidelijk**. De kaarten in het MER wekken de indruk dat de invloed van de dijkverbetering op bijvoorbeeld de grondwaterstand zeer gedetailleerd te voorspellen is. Het is niet duidelijk of de onzekerheden die horen bij modelberekeningen goed meegewogen zijn in de beoordeling. Ook is niet duidelijk of rekening is gehouden met de duur van hoge waterstanden op de Maas of langdurige droge of natte periodes. Voor de beoordeling zelf is onvoldoende duidelijk waarom en in welke situaties een toe- of afname van kwel en wegzijging positief of negatief beoordeeld zijn.
- **Effecten op archeologie onvoldoende in beeld**. Bij de beoordeling van de effecten op archeologische waarden is geen rekening gehouden met indirecte invloed van de

dijkverbetering, zoals door van veranderingen in de grondwaterstand. Ook gaat het MER niet in op maatregelen om negatieve effecten op archeologische waarden te voorkomen of beperken. Tot slot mist informatie over wat te doen bij toevalsvondsten tijdens de uitvoering.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject. Eén van die aandachtspunten is de gebiedsopgave: beschrijf op heldere wijze hoe het huidige plan zich verhoudt tot de oorspronkelijke ambities, en de keuzes die gedurende het gehele traject gemaakt zijn.

Afbeelding 1: Deeltrajecten binnen dijktraject Cuijk-Ravenstein (bron: MER).

Aanleiding MER

Voor de dijkverbetering Cuijk-Ravestein is door Waterschap Aa en Maas een ontwerp-projectbesluit opgesteld, inclusief een aantal omgevingsvergunningen. Over een lengte van circa 21 kilometer gaan werkzaamheden plaatsvinden om de dijk te verbeteren.

Voor de besluitvorming wordt - zoals voor alle projecten die onderdeel vormen van het hoogwaterbeschermingsprogramma - het MIRT-spelregelkader gevolgd.[6] De mer-procedure maakt deel uit van de verkenningsfase en de planuitwerkingsfase. Binnen deze fasen vindt op verschillende momenten besluitvorming plaats. Aan het einde van de verkenningsfase heeft het waterschap het voorkeursalternatief gekozen. Dit VKA is in de planuitwerkingsfase verder uitgewerkt en is beschreven in een projectbesluit.

De goedkeuring van het projectbesluit door de provincie Noord-Brabant is mer-beoordelingsplichtig omdat het valt onder project K4 van Bijlage V van het Omgevingsbesluit. In overleg met de provincie heeft het waterschap ervoor gekozen om niet eerst een mer-beoordeling uit te voeren, maar om direct een project-MER op te stellen. Het MER bestaat uit twee rapporten. Het eerste MER (deel 1, 2022) is opgesteld om een keuze voor het voorkeursalternatief te maken. De uitwerking van het

6 MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. Het MIRT bevat plannen en projecten waarin het Rijk samenwerkt met andere (regionale) overheden en partijen. Het MIRT-"spelregelkader" maakt onderscheid in een aantal vaste beslismomenten: Startbeslissing, Verkenning, Voorkeursbeslissing, Planuitwerking, Projectbeslissing, Realisatiefase en Opleveringsbeslissing.

voorkeursalternatief tot het ontwerp in het ontwerp-projectbesluit is onderzocht in een tweede MER (deel 2, 2025). Beide rapporten tezamen vormen het project-MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant – besluit over de goedkeuring van het projectbesluit dijkverbetering Cuijk-Ravestein.

Voorafgaand aan het opstellen van het MER heeft de Commissie op verzoek van de provincie geadviseerd over de reikwijdte en het detailniveau van het MER.[7] In het kader van dat advies heeft zij op 1 februari 2022 een bezoek gebracht aan het plangebied en een toelichting op het plan gekregen. Gedurende het opstellen van het advies over het MER hebben waterschap en provincie op 9 januari 2026 het plan voor de dijkverbetering in een digitaal overleg toegelicht. Op 4 februari 2026 heeft een deel van de werkgroep het projectgebied nogmaals bezocht, samen met provincie en waterschap.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3628 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de goedkeuring van het projectbesluit door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Onderbouwing van informatie in het MER

Voor het ontwerp van de dijk is een lang proces doorlopen. Dat geldt ook voor het MER dat gedurende het ontwerpproces tot stand is gekomen: MER deel 1 is in 2022 afgerond, MER deel 2 in 2025. De Commissie merkt op dat beide delen van het MER zelfstandig leesbare rapporten zijn. Dat is logisch, omdat MER deel 1 is gebruikt om een VKA te kiezen, en MER deel 2 zich richt op de verdere uitwerking daarvan. Deze aanpak is gebruikelijk voor dijkversterkingen. De optelsom van alle onderzoeken en documenten moet dan een compleet en navolgbaar overzicht bieden over hoe van het vaststellen van de opgaven tot het voorgestelde ontwerp is gekomen. In dit geval constateert de Commissie het zeer moeilijk is om als lezer een compleet, navolgbaar en onderbouwd beeld te krijgen.

[7] Commissie voor de milieueffectrapportage, 23 maart 2022. *Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. Advies over de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Projectnummer 3628.*

Een belangrijke oorzaak daarvan is dat niet alle onderliggende rapporten deel uitmaken van het MER en/of het ontwerp-projectbesluit (bijvoorbeeld als bijlage). Ook waren ze niet terug te vinden op de projectwebsite voor de dijkverbetering.[8] Gedurende het adviestraject heeft de Commissie aanvullende rapporten opgevraagd en ontvangen. Dit betrof het archeologisch onderzoek[9] en de veiligheidseisen voor de kunstwerken.[10] Deze rapporten zijn belangrijk om de conclusies in het MER te kunnen begrijpen.

Ook speelt een rol dat de beoordelingscriteria in MER deel 2 voor een deel zijn aangepast ten opzichte van MER deel 1. Dat is op zich logisch, omdat het detailniveau hoger is bij de uitwerking van het VKA. De aanpassingen zijn echter niet toegelicht, waardoor de toegekende scores vragen oproepen. Specifiek gaat het om de scores voor kwel en wegzijging (zie paragraaf 2.3 van dit advies) en de beoordeling van grondverzet[11]. Ook mist een beschouwing van de beoordeling van het uitgewerkte VKA ten opzichte van de beoordeling in MER deel 1: hoe verhouden deze scores zich tot de eerder gemaakte keuzes?

De Commissie adviseert om, voorafgaand aan het projectbesluit, het MER aan te vullen met:

- Een compleet overzicht van alle documenten waar de beoordeling op is gebaseerd. Alle documenten die zijn gebruikt om de conclusies in het MER (zowel deel 1 als deel 2) te onderbouwing en/of toe te lichten, moeten beschikbaar zijn.
- Een beschouwing over hoe de beoordeling van het uitgewerkte VKA zich verhoudt tot de scores die tot de keuze van het VKA hebben geleid.

2.2 De gebiedsopgave als tweede doelstelling

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)[12] stond dat er ruime aandacht besteed zou worden aan kansen om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Op welke manier was toen nog niet duidelijk. Daarom adviseerde de Commissie destijds om in het MER de status van deze doelstelling te verduidelijken om ook de bijdrage van het project daaraan te kunnen beoordelen.

De manier waarop gedurende ontwerptraject met de gebiedsopgave is omgegaan is niet goed te volgen. Zo is deze opgave verschillend benaderd in beide delen van het MER, de nota VKA en het ontwerp-projectbesluit (zie onderstaand tekstkader). De gebiedsopgave werd in de NRD gepresenteerd als een secundaire doelstelling, die erop gericht is om, waar mogelijk, met de dijkverbetering een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving. De mogelijke oplossingen die aan het begin van het ontwerptraject gepresenteerd zijn, lieten wat de gebiedsopgave betreft hoge ambities zien, vooral voor natuur.

8 https://www.aaenmaas.nl/in-jouw-buurt/projectenkaart/dijkverbetering-cuijk-ravenstein.

9 Waterschap Aa en Maas, 1 april 2025. *Archeologisch bureauonderzoek Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein, gemeenten land van Cuijk, Maashorst en Oss. SWAR 2733.*

10 Waterschap Aa en Maas, 11 april 2025. *Trajectaanpak BSKW. Analyse en maatregelen*.

11 Het VKA scoort in MER deel 2 sterk negatief (- -) vanwege een grondverzet van 901.000 m3. In MER Deel 1 scoort Kansrijk alternatief 1 met 1.500.000 m3 grondverzet negatief (-). Hoewel het grondverzet bij het VKA aanzienlijk kleiner is dan het verwachte grondverzet van de kansrijke alternatieven, wordt dit als negatiever gepresenteerd.

12 Waterschap Aa en Maas, januari 2022. *Notitie Reikwijdte en Detailniveau Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein*.

Benadering van de gebiedsopgave in verschillende documenten:

- ***NRD****: waar mogelijk een bijdrage te leveren aan (verbetering van) de kwaliteit van de leefomgeving. De opgave voor de dijkbetering bestaat daarom uit een opgave voor waterveiligheid, inclusief de daarbij behorende landschappelijke inpassing en meekoppelkansen.*
- ***MER deel 1****: (beleids)ambities van samenwerkpartners, wensen van bewoners en andere belanghebbenden (in de Integrale Uitgangspuntennotitie) en het Ruimtelijk Kwaliteitskader (RKK) (paragraaf 3.2 MER deel 1). Dit resulteert in ontwerpuitgangspunten voor de dijkverbetering en meekoppelkansen, specifiek voor landschap, erfgoed, natuur en recreatie (paragraaf 5.1 Uitgangspunten ruimtelijke kwaliteit, MER deel 1).*
- ***Nota VKA****: de gebiedsopgave bestaat uit inpassing, meekoppelkansen en raakvlakken.*
- ***MER deel 2****: de gebiedsopgave gaat over de meekoppelkansen. Inpassing is onderdeel van de primaire opgave voor waterveiligheid, waar ook de ontwerpuitgangspunten voor ruimtelijke kwaliteit zijn opgenomen (zie hoofdstuk 2 van MER deel 2).*
- ***Het ontwerp-projectbesluit****: de gebiedsopgave is hier niet in vermeld. In de onderliggende motivering is het nog wel als tweede doelstelling genoemd, zonder toe te lichten in hoeverre voorgestelde ontwerp daar invulling aan geeft.*

De Commissie leidt vooral uit MER deel 2 af dat de focus gedurende het ontwerptraject vooral heeft gelegen op de inpassing van de dijkverbetering, dus op het voorkomen van negatieve effecten (conditionerend). Een belangrijk deel daarvan is nodig om tot een (juridisch) uitvoerbaar plan te komen en om rekening te houden met bestaande waarden in het gebied. Het gaat dan specifiek om erfgoed, natuur, bebouwing en bedrijvigheid. Wel hebben enkele meekoppelkansen, zoals de herinrichting van de Koninginnedijk, herinrichting van de N321, en nieuwe recreatieve voorzieningen op of aan de dijk, een plek gekregen in het projectbesluit.[13]

Beide MER-delen bevatten een overzicht van meekoppelkansen, waarbij in deel 2 staat welke daarvan uiteindelijk geen plek in het ontwerp hebben gekregen. Paragraaf 2.3.2 in MER deel 2 beschrijft vooral het proces dat daarbij doorlopen is, zonder inhoudelijk te motiveren waarom bepaalde kansen zijn afgevallen. Daardoor is niet helder welke keuzes gemaakt zijn en welke overwegingen daar een rol bij hebben gespeeld. Gezien de prominente plek van de gebiedsopgave bij de start van het project is dat wel relevant.

De Commissie beveelt aan om bij het definitieve besluit een goed leesbare beschouwing toe te voegen die zich specifiek richt op de gebiedsopgave. Bied hiermee overzicht in alle keuzes die gedurende het hele ontwerpproces zijn gemaakt op dit doel. Het gaat daarbij niet om het proces, maar om de inhoudelijke keuzes. Dit geeft de (niet ingevoerde) lezer een compleet beeld van hoe het uiteindelijke plan zich verhoudt tot de (oorspronkelijke) ambities en waarom deze wel (of meestal niet) onderdeel uitmaken van het plan.

Ook beveelt ze aan om in de voorbereiding van de uitvoering en het beheer nadrukkelijker in beeld te brengen welke kansen daar (alsnog) een plek in kunnen krijgen. Het gaat specifiek om kansen voor verbetering van natuur (biodiversiteit). De dijkverbetering betekent immers een zeer grote fysieke ingreep die met relatief eenvoudige maatregelen kansen biedt om de ecologische en landschappelijke kwaliteit te verbeteren. De tabel in figuur 10 in bijlage 4 Ruimtelijke kwaliteitsbeeld geeft hier veel handvatten voor.

[13] Zie tabel 2-2 in MER deel 2.

2.3 Waterhuishouding

Rekening houden met modelonzekerheden

Bij de beoordeling van de effecten op de waterhuishouding is onder andere gebruik gemaakt van een GIS-analyse en een grondwatermodel dat is opgesteld voor dit project.[14] Het MER bevat veel kaarten met de uitkomsten van de modelberekeningen. Deze kaarten geven de huidige en de toekomstige (verwachte) situatie weer, zoals de veranderingen in de GHG[15] ter hoogte van Grave[16]. In de bijbehorende beschrijvingen per deelgebied zijn de resultaten toegelicht.

De uiteindelijke conclusies in het MER over de verwachte veranderingen in grondwaterstanden en kwel en wegzijging zijn aannemelijk.[17] De informatie maakt duidelijk dat het toepassen van schermen op veel plekken leidt tot binnendijkse opstuwing van grondwater dat richting de Maas stroomt. Dit leidt lokaal tot hogere grondwaterstanden en tot verandering van hoeveelheden kwel en wegzijging. De in de hoofdtekst van het MER opgenomen kaarten laten zien dat er veel aandacht is besteed aan (het berekenen van) de effecten van de dijkversterking op de (toekomstige) waterhuishouding. De berekeningen zelf staan in bijlagen.

Tegelijkertijd suggereren de opgenomen kaarten en de toelichtingen daarbij wel een grote mate van zekerheid over de toekomstige situatie. Het MER benadrukt onvoldoende dat bij dergelijke modellen sprake is van onzekerheden. Deze onzekerheden betekenen dat er een bandbreedte is waarbinnen de toekomstige grondwaterstanden naar verwachting zullen optreden. Het is niet duidelijk of de kaarten de 'worst case' situatie weergeven. Daar moet het MER wel op gebaseerd zijn. Wanneer nu onvoldoende rekening is gehouden met onzekerheden (of de worst case), kan dit tijdens de uitvoering of na aanleg tot knelpunten leiden. Bijvoorbeeld omdat veranderingen in grondwaterstand, kwel en wegzijging anders uitvallen dan nu in het MER gepresenteerd. Dat kan bijvoorbeeld tot (meer) wateroverlast of verdroging leiden dan verwacht. Goede informatie is ook nodig om te kunnen bepalen op welke locaties monitoring nodig is.

In het verlengde van paragraaf 2.1 van dit advies adviseert de Commissie aan om alle gebruikte informatie overzichtelijk op een rij te zetten. Stel daarbij in ieder geval de volgende informatie beschikbaar: welke modellen voor de hydrologische berekeningen zijn gebruikt, wat hun domeinen zijn (welk model voor welk areaal onderzoeksgebied), en de modelresolutie. Vermeld ook bijzonderheden (afwijkend van de standaard) over de gebruikte invoer, de manier van koppeling van de modellen, de gebruikte randvoorwaarden en de kalibratie en validatie.

Navolgbaarheid van de toegekende scores

Het MER bevat een veelheid aan informatie met kaarten en beschrijvingen en een beoordeling per deelaspect per deelgebied. Dit leidt uiteindelijk tot een samengestelde beoordeling voor de waterhuishouding per deelgebied. MER deel 1 constateerde dat een kwantitatieve uitwerking in de uitwerkingsfase nodig was. In het MER deel 2 is dit gedaan met GIS-analyses en modelberekeningen. Het MER mist een overzicht van de werkelijke situatie nu, met

[14] Zie bladzijde 120 van het MER.

[15] GHG = gemiddeld hoogste grondwaterstand.

[16] Zie figuur 8-28 in het MER.

[17] Grondwater kan uit de grond omhoogkomen (kwel) en de grond inzakken (wegzijging).

eventuele knel- of aandachtspunten. Zo blijft onduidelijk of het model goed aansluit bij de situatie ter plaatse, en of de dijkversterking mogelijk bijdraagt aan het oplossen van knelpunten of deze juist (beperkt) verergert.[18]

In het MER staat bij het beoordelingskader dat de getallen vanuit deze analyses en berekeningen zijn gebruikt om de effecten te duiden, maar dat de beoordeling zelf kwalitatief is uitgevoerd.[19] Op basis van welke criteria een – of een + is toegekend is niet toegelicht. Daardoor is de beoordeling niet navolgbaar. Het is bijvoorbeeld niet helder waarom en in welke situatie een toe- of afname van kwel en wegzijging positief of negatief beoordeeld wordt. De beoordeling is gekoppeld aan het effect op de functies in het gebied, zo staat in tabel 8-4 in het MER. Hoe deze koppeling eruitziet (wanneer een effect bijvoorbeeld als beperkt gunstig of gunstig beschouwd wordt) is niet toegelicht. Vervolgens mist in de effectbeschrijving informatie (in tekst en op kaart) over de aanwezige functies op locaties waar veranderingen op gaan treden, in hoeverre deze functies gevoelig zijn voor veranderingen en wat vervolgens de impact van de veranderingen zal zijn. Het valt bijvoorbeeld op dat bij de effecten in deelgebied Lage Wijth is vermeld dat niet is onderzocht of de toename van kwel een positief effect heeft op de aanwezige natuur.[20]

De optelsom van een score per deelaspect naar één score voor een deelgebied is niet goed navolgbaar. Volgens het MER is een negatieve score leidend voor de totaalscore, wanneer de hoogwater en de gemiddelde situatie anders beoordeeld zijn.[21] Als voorbeeld de score voor de grondwaterstand in deelgebied Neerloon: in de hoogwatersituatie (T=10) is voor Neerloon een negatieve score toegekend en voor de gemiddelde situatie een neutrale score. Desondanks is de eindscore neutraal, zo staat in tabel 8-7 van het MER. Deze score lijkt strijdig met de beschreven beoordelingssystematiek.

Samenhang grondwater met rivierwater en (weers)omstandigheden

Het is niet duidelijk of er een koppeling is gelegd tussen het rivierkundig model (de waterstand op de rivier) en het grondwatermodel (voor de binnendijkse waterhuishouding). Voor het bepalen van effecten op binnendijkse waterstanden en kwelstromen is namelijk niet alleen de hoogte van het water buitendijks relevant, maar ook de duur van hoge of lage waterstanden. De grondwaterstand hangt ook samen met de (weers)omstandigheden zoals een (langdurig) natte of droge periode. Al deze informatie bepaalt in samenhang de uitersten. Dit inzicht is nodig, om vervolgens te bepalen in hoeverre maatregelen nodig zijn, of deze haalbaar zijn en of dat leidt tot eventuele milieugevolgen.

[18] Eén van de zienswijzen op het projectbesluit wijst bijvoorbeeld op wateroverlast in de huidige situatie. Het is voor de indiener onvoldoende duidelijk hoe daar rekening mee is gehouden en of er maatregelen genomen gaan worden.

[19] Zie onderaan tabel 8-2 op bladzijde 119 in het MER.

[20] Zie bladzijde 158 van het MER.

[21] Zie bladzijde 120 van het MER.

De Commissie adviseert om, voorafgaand aan het projectbesluit, het MER aan te vullen op de volgende punten:

- Een volledig overzicht van de gebruikte (geohydrologische) modellen en de modelscenario's met bijbehorende specificaties zoals invoer gegevens, randvoorwaarden en validatieresultaten.
- Leg een koppeling tussen het rivierkundig- en het geohydrologisch model om toe te lichten in hoeverre de duur in hoge of lage waterstanden van belang is voor de omvang van de effecten, en onder welke (weers)omstandigheden.
- Geef een heldere uitleg van de onzekerheden die gepaard gaan met de modelberekeningen. Leg ook uit hoe hier bij de verdere uitwerking van het ontwerp mee om wordt gegaan.
- Verduidelijk de toegekende scores aan de hand van de beoordelingsmethode die in het MER is beschreven. Houd bij de beoordeling rekening met bestaande knel- en aandachtspunten wat grondwater betreft.

2.4 Archeologie

Zicht op mogelijke effecten

De dijk tussen Cuijk en Ravenstein ligt in een archeologisch gezien zeer rijk gebied. Er is een goed en gedetailleerd bureauonderzoek uitgevoerd, waarin per dijkvak is beschreven vanaf welke diepte archeologische resten kunnen worden verwacht. Met deze informatie had het MER een goed beeld kunnen geven van de mogelijke impact van de dijkverbetering op archeologische waarden. Dat beeld is er echter niet, doordat er geen confrontatie heeft plaatsgevonden van de ingrepen op de verwachte archeologische waarden.

Naast directe ingrepen (zoals graafwerkzaamheden of het plaatsen van damwanden), is niet duidelijk in hoeverre rekening is gehouden met ingrepen die indirect effect kunnen hebben. Het gaat dan om veranderingen in (grond)waterstanden of door bodemdaling, denk ook aan zetting als gevolg van gronddepots. Uit het geohydrologisch onderzoek is af te leiden waar en in welke omvang veranderingen in grondwaterstand op gaan treden.[22] Dit bepaalt het studiegebied om mogelijke effecten op archeologische waarden te beoordelen. Ook deze vergelijking mist in het MER.

Zonder deze informatie is de beoordeling van de impact van het project op archeologische waarden onvoldoende onderbouwd.

Mitigerende maatregelen

Het MER bevat geen overzicht van maatregelen om negatieve effecten op archeologische waarden te kunnen voorkomen of beperken. De in het bureauonderzoek opgenomen Verwachtings- en risicokaart (bijlage J) vormt een goede basis voor een dergelijk overzicht. Specifiek wijst de Commissie op de vastgestelde archeologische waarde in deelgebied Grave-vesting, vanwege de aanwezigheid van een AMK-terrein[23]. Het is niet duidelijk waarom dit niet aan bod komt bij de mitigerende maatregelen in paragraaf 11.5 van het MER.

[22] Op bladzijde 23 van het MER staat dat het onderzoeksgebied voor archeologie zich beperkt tot het dijktracé zelf. In het bureauonderzoek is een zone van 500 meter aan weerszijden van de dijk als studiegebied aangewezen (paragraaf 2.1.1). In beide gevallen is geen rekening gehouden eventuele wijzigingen in de grondwaterstand.

[23] Archeologische Monumenten Kaart; hierop staan belangrijke archeologische terreinen in Nederland.

Voorbereiding op de uitvoering en toevalsvondsten

Het MER beschrijft in paragraaf 18.2 dat daar waar niet voldoende duidelijk is of archeologische waarden aanwezig zijn, de werkzaamheden onder archeologische begeleiding plaatsvinden. De Commissie wijst er op dat als ontwijken van vindplaatsen en gebieden met een archeologische verwachting niet mogelijk is, voorafgaand aan de aanlegfase de noodzakelijke stappen uit de archeologische monumentenzorg doorlopen moeten worden. Op basis van de huidige informatie is wel duidelijk waar dit het geval is, maar mist een beschrijving van hoe deze stappen doorlopen gaan worden. Ook mist informatie over de omgang met zogeheten 'toevalsvondsten', die ondanks vooronderzoek tijdens de uitvoering worden aangetroffen.

De Commissie wijst erop dat de keuze om inventariserend veldonderzoek niet uit te voeren tijdens het ontwerptraject voor het VKA, een risico met zich meebrengt. Soms worden bij het onderzoek belangrijke archeologische waarden aangetroffen die in de grond behouden moeten blijven. Dit risico is vanzelfsprekend groter op plaatsen waar de archeologische verwachtingswaarden hoog zijn en waar activiteiten plaatsvinden die deze waarden aan kunnen tasten. Als dit leidt tot een wijziging van het dijkontwerp heeft dit mogelijk ook consequenties voor het projectbesluit.

De Commissie adviseert om, voorafgaand aan het projectbesluit, het MER aan te vullen met de volgende informatie:

- Een beschrijving van de effecten van waterstandsaanpassingen op de specifieke archeologische (verwachtings)waarden. Gebruik daarbij informatie over de veranderingen in de waterhuishouding. Zorg dat de omvang van het studiegebied aansluit op de reikwijdte van de werkzaamheden of veranderingen.
- Een overzicht van welke maatregelen worden getroffen om negatieve effecten te voorkomen of te beperken.
- Een beschrijving van hoe tijdens de uitvoering wordt omgegaan met toevalsvondsten.

2.5 Natuur

Bij het MER zijn als bijlagen uitgebreide onderzoeken naar de aanwezige natuurwaarden en eventuele effecten daarop opgenomen. Onderdeel van het natuuronderzoek zijn stikstofberekeningen.[24] In dat kader wijst de Commissie er op dat op 7 oktober 2025 AERIUS Calculator is geactualiseerd. De nieuwe versie[25] moet worden toegepast in lopende procedures, maar logischerwijs was met deze versie nog geen rekening gehouden bij het opstellen van het MER (dat dateert uit september 2025). De stikstofberekeningen zijn in juli 2025 uitgevoerd. De Commissie beveelt daarom aan om de AERIUS-berekeningen voor dit plan/project opnieuw uit te voeren met de nieuwe versie, en zo nodig de uitkomsten te verwerken in het MER (de effectbeoordeling en het onderzoek naar mitigerende maatregelen).

[24] Waterschap Aa en Maas, 13 augustus 2025. *Onderzoek stikstofdepositie. Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein en herinrichting Graafsche Raam*. (opgenomen in Bijlage 3 van het Ontwerp-projectbesluit Cuijk-Ravenstein).

[25] Op 10 februari 2026 is een bijgewerkte versie van de 2025 serie van AERIUS gepubliceerd.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
drs. Reinoud Kleijberg
dr. Sigrid van Roode
Marja van der Tas (voorzitter)
dr. ir. Hessel Voortman
dr. ir. Rikje van de Weerd
drs. Aletta Lüchtenborg (secretaris)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Goedkeuring van het projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffect-rapport (MER) vereist zijn. Uit Bijlage V van het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project K4 “Werken voor kanalisering en werken ter beperking van overstromingen”.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (goedkeuring van het projectbesluit) en andere over-heden (overige besluiten).

Initiatiefnemer besluit

Dagelijks Bestuur van Waterschap Aa en Maas.

Bevoegd gezag mer-procedure

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 6 januari 2026 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl pro-jectnummer 3628 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkverbetering Cuijk–Ravenstein

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

2 april 2026 / projectnummer: 3628

1 Advies over het MER en de aanvulling in het kort

De dijk langs de Maas tussen Cuijk en Ravenstein (zie figuur 1) voldoet niet meer aan de huidige hoogwaterveiligheidsnormen. Voor deze dijk geldt een strenge norm omdat een eventuele doorbraak kan leiden tot een overstroming in een groot gebied met veel inwoners en een hoge economische waarde. Waterschap Aa en Maas wil de dijk daarom verbeteren en tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren. De dijkverbetering is één van de projecten uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)[1]. Om het project mogelijk te maken zijn een projectbesluit en verschillende omgevingsvergunningen nodig. Voor deze besluiten is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) constateerde in haar voorlopige toetsingsadvies[2] dat in het MER nog belangrijke informatie ontbrak. Dat betrof een drietal onderwerpen: onderbouwing van informatie, waterhuishouding en archeologie. Ook gaf de Commissie aanbevelingen mee met betrekking tot de gebiedsopgave en het onderwerp natuur. Hierna heeft het waterschap een aanvulling op het MER opgesteld (hierna: aanvulling).[3] De provincie Noord-Brabant heeft de Commissie gevraagd hierover te adviseren. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en volledigheid van het MER en de aanvulling tezamen.

Wat staat in de aanvulling

De aanvulling behandelt achtereenvolgens de verschillende onderdelen van het voorlopige advies van de Commissie. Daarvoor is tekst uit dat advies integraal overgenomen. Vervolgens is per onderwerp uitleg gegeven.[4] Voor de waterhuishouding is onder andere een toelichting gegeven op de gebruikte modellen, inclusief de koppeling tussen de modellen voor grondwater en rivierwater. Voor archeologie is toegelicht waarom er geen negatieve effecten op archeologische (verwachtings)waarden zullen zijn. Ook is beschreven welke afspraken tijdens de uitvoering gelden met betrekking tot archeologische waarden.

Wat is het advies van de Commissie?

De Commissie is van oordeel dat het MER en de aanvulling tezamen voorzien in alle essentiële informatie om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit over de dijkverbetering. In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar conclusie toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

---

1 Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is een alliantie van alle 21 waterschappen en Rijkswaterstaat. Zij werken samen aan het versterken van dijken, sluizen en gemalen om overstromingen in Nederland te voorkomen.

2 Commissie voor de milieueffectrapportage, 26 februari 2026. *Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport*.

3 Waterschap Aa en Maas, 18 maart 2026. *Aanvulling MER. Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein*.

4 De aanvulling bevat een groot aantal bijlagen. Deze rapporten waren, met uitzondering van een rapport over het grondwatermodel, eerder al beschikbaar gesteld aan de Commissie. Ze waren echter niet bij het ontwerpbesluit ter inzage gelegd.

Figuur 1 Dijktraject Cuijk-Ravenstein (bron: aanvulling).

Aanleiding MER

Voor de dijkverbetering Cuijk-Ravestein is door Waterschap Aa en Maas een ontwerp-projectbesluit opgesteld, inclusief een aantal omgevingsvergunningen. Over een lengte van circa 21 kilometer gaan werkzaamheden plaatsvinden om de dijk te verbeteren.

Voor de besluitvorming wordt – zoals voor alle projecten die onderdeel vormen van het HWBP – het MIRT-spelregelkader gevolgd.[5] De mer-procedure maakt deel uit van de verkenningsfase en de planuitwerkingsfase. Binnen deze fasen vindt op verschillende momenten besluitvorming plaats. Aan het einde van de verkenningsfase heeft het waterschap het voorkeursalternatief (VKA) gekozen. Dit VKA is in de planuitwerkingsfase verder uitgewerkt en is beschreven in een projectbesluit.

De goedkeuring van het projectbesluit door de provincie Noord-Brabant is mer-beoordelingsplichtig omdat het valt onder project K4 van Bijlage V van het Omgevingsbesluit. Provincie en waterschap hebben besloten om niet eerst een mer-beoordeling uit te voeren, maar om direct een project-MER op te stellen. Het MER bestaat uit twee rapporten. Het eerste MER (deel 1, 2022)[6] is opgesteld om een keuze voor het VKA te maken. De uitwerking van het VKA tot het ontwerp in het ontwerp-projectbesluit is onderzocht in een tweede MER (deel 2, 2025)[7]. In 2026 is een aanvulling op het MER opgesteld, in reactie op het voorlopige toetsingsadvies van de Commissie. Alle drie de rapporten tezamen vormen het project-MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant – besluit over de goedkeuring van het projectbesluit dijkverbetering Cuijk-Ravestein.

5 MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. Het MIRT bevat plannen en projecten waarin het Rijk samenwerkt met andere (regionale) overheden en partijen. Het MIRT-"spelregelkader" maakt onderscheid in een aantal vaste beslismomenten: Startbeslissing, Verkenning, Voorkeursbeslissing, Planuitwerking, Projectbeslissing, Realisatiefase en Opleveringsbeslissing.

6 WSP, september 2022. *Milieueffectrapport (deel 1). Beoordeling Kansrijke Alternatieven Verkenning Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein*.

7 Sweco, september 2025. *Milieueffectrapport Dijkverbeteringstraject Cuijk-Ravenstein*.

Voorafgaand aan het opstellen van het MER heeft de Commissie op verzoek van de provincie geadviseerd over de reikwijdte en het detailniveau van het MER.[8] In het kader van dat advies heeft zij op 1 februari 2022 een bezoek gebracht aan het plangebied en een toelichting op het plan gekregen. Gedurende het opstellen van het advies over het MER hebben waterschap en provincie op 9 januari 2026 het plan voor de dijkverbetering in een digitaal overleg toegelicht. Op 4 februari 2026 heeft een deel van de werkgroep het projectgebied nogmaals bezocht, samen met provincie en waterschap.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3628 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe. In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Onderbouwing van informatie in het MER

Uit het voorlopige toetsingsadvies: *'De Commissie adviseert om, voorafgaand aan het projectbesluit, het MER aan te vullen met:*

- *Een compleet overzicht van alle documenten waar de beoordeling op is gebaseerd. Alle documenten die zijn gebruikt om de conclusies in het MER (zowel deel 1 als deel 2) te onderbouwing en/of toe te lichten, moeten beschikbaar zijn.*
- *Een beschouwing over hoe de beoordeling van het uitgewerkte VKA zich verhoudt tot de scores die tot de keuze van het VKA hebben geleid.*

Een compleet overzicht van documenten

In bijlage A van de aanvulling staat welke documenten aan het MER worden toegevoegd. Deze documenten waren op verzoek van de Commissie al aan haar beschikbaar gesteld bij het opstellen van het eerdere advies. Een uitzondering hierop is het rapport over het grondwatermodel uit 2023. Dit rapport is pas bij de aanvulling aangeleverd. De Commissie heeft dit rapport meegenomen in haar beoordeling (zie ook paragraaf 2.3 van dit advies).

Nu de rapporten met de aanvulling aan het MER zijn toegevoegd, bieden het MER en de aanvulling tezamen een voldoende compleet beeld van alle onderliggende informatie.

Beoordeling van het VKA

Het advies van de Commissie over de beoordeling van het VKA omvatte twee aspecten:

- **Beoordelingscriteria MER deel 1 en MER deel 2.** Voor twee onderwerpen is in de aanvulling de beoordeling toegelicht. Daarmee is voor het onderwerp kwel en wegzijging[9] duidelijk waarom dit is toegevoegd aan MER deel 2. Uit de aanvulling is ook

[8] Commissie voor de milieueffectrapportage, 23 maart 2022. *Dijkverbetering Cuijk-Ravenstein. Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport. Projectnummer 3628.*

[9] Grondwater kan uit de grond omhoog komen (kwel) en de grond in zakken (wegzijging).

af te leiden dat de beoordelingscriteria bij grondverzet in beide MER-delen zelfstandig gekozen zijn, en niet bedoeld zijn om op elkaar aan te sluiten.

- **Beoordeling van het uitgewerkte VKA in relatie tot de keuze van het VKA.** De aanvulling licht beknopt toe hoe het verschil in detailniveau en het daarmee gepaard gaande verschil in aanpak op onderdelen heeft geleid tot andere scores op onderwerpen in MER deel 1 versus MER deel 2. Dit geeft voldoende verklaring van de verschillen tussen de beoordeling van het gekozen VKA in MER deel 1 en het uitgewerkte VKA in MER deel 2.

2.2 Waterhuishouding

Uit het voorlopige toetsingsadvies: *'De Commissie adviseert om, voorafgaand aan het projectbesluit, het MER aan te vullen op de volgende punten:*

- *Een volledig overzicht van de gebruikte (geohydrologische) modellen en de modelscenario's met bijbehorende specificaties zoals invoer gegevens, randvoorwaarden en validatieresultaten.*
- *Leg een koppeling tussen het rivierkundig- en het geohydrologisch model om toe te lichten in hoeverre de duur in hoge of lage waterstanden van belang is voor de omvang van de effecten, en onder welke (weers)omstandigheden.*
- *Geef een heldere uitleg van de onzekerheden die gepaard gaan met de modelberekeningen. Leg ook uit hoe hier bij de verdere uitwerking van het ontwerp mee om wordt gegaan.*
- *Verduidelijk de toegekende scores aan de hand van de beoordelingsmethode die in het MER is beschreven. Houd bij de beoordeling rekening met bestaande knel- en aandachtspunten wat grondwater betreft.'*

De aanvulling geeft voldoende uitleg over de gebruikte modellen en onzekerheden. Het gaat dan om het toegevoegde rapport over het grondwatermodel[10] en de uitleg in paragraaf 4.2 van de aanvulling. Hiermee zijn de gebruikte modellen en de daarin uitgevoerde aanpassingen goed beschreven, samen met de specificaties.[11]

De Commissie constateert dat in de aanvulling de manier waarop de koppeling tussen het rivierkundig- en geohydrologisch model is gelegd, goed is beschreven. Ook is gemotiveerd waarom de aanpak voldoet voor de situatie die voor het voorgenomen besluit in beeld gebracht moet worden. Vervolgens is uitgelegd hoe effecten zijn berekend en hoe onzekerheden hierin doorwerken. Ook is goed aangegeven hoe ervoor gezorgd is dat effecten niet onderschat worden en dat de zogeheten "worst case"-situatie berekend wordt.

De beoordeling voor grondwater en kwel is nader toegelicht. De toelichting op de beoordelingsmethode en scores verheldert de werkwijze. Hoewel functies niet (op kaart) in beeld zijn gebracht, is bij het toekennen van scores rekening gehouden met functies en met al bestaande knelpunten. Zo is uitgelegd dat een toename van kwel anders is beoordeeld voor een kwel-afhankelijk natuurgebied dan voor een gebied met de functie wonen. Dit is ook te herkennen in de toelichtende tekst per deelgebied.

[10] Arcadis, 2023. *Grondwatermodel: Cuijk-Ravenstein*.

[11] Voor de volledigheid merkt de Commissie op dat in paragraaf 4.2 wordt verwezen naar 'Memo - inzet grondwatermodel voor optimalisatie DO-fase_D1.0'. Dit document maakt geen deel uit van de aanvulling, zo heeft het waterschap bevestigd. Hier had (ook) verwezen moeten worden naar het 'Memo verbeteringen geohydrologisch model (VTW0020).

Wat betreft de bestaande knel- en aandachtspunten voor grondwater constateert de Commissie dat de beschikbare informatie voldoende is om dit onderwerp mee te kunnen wegen in het projectbesluit. Het model geeft een voldoende beschrijving van de hoofdlijnen van de huidige situatie ter plaatse en hoe deze naar verwachting in de toekomst zal zijn.

Desondanks is het mogelijk dat het model huidige of toekomstige (lokale) knelpunten niet of onvoldoende in beeld brengt. De onderzoeksrapporten (over het grondwatermodel zelf en de verbetering van het geohydrologisch model) bevatten daarom aanbevelingen om aanvullende boringen uit te voeren en/of peilbuizen te plaatsen om lokale afwijkingen in beeld te brengen en onzekerheden te verkleinen. De Commissie beveelt aan om situaties waar zich in de praktijk knelpunten voor doen, ook op te nemen in het monitoringsprogramma. Besteed daarbij ook aandacht aan het verwerken van deze informatie bij de doorontwikkeling van het geohydrologisch model zelf, omdat dit een belangrijke basis is voor het definitieve (uitvoerings)ontwerp.[12]

2.3 Archeologie

Uit het voorlopige toetsingsadvies: *'De Commissie adviseert om, voorafgaand aan het projectbesluit, het MER aan te vullen met de volgende informatie:*

- *Een beschrijving van de effecten van waterstandsaanpassingen op de specifieke archeologische (verwachtings)waarden. Gebruik daarbij informatie over de veranderingen in de waterhuishouding. Zorg dat de omvang van het studiegebied aansluit op de reikwijdte van de werkzaamheden of veranderingen.*
- *Een overzicht van welke maatregelen worden getroffen om negatieve effecten te voorkomen of te beperken.*
- *Een beschrijving van hoe tijdens de uitvoering wordt omgegaan met toevalsvondsten.*

De aanvulling beschrijft de effecten van waterstandsaanpassingen op de archeologische (verwachtings)waarden en maakt inzichtelijk dat deze geen negatieve effecten op archeologische (verwachtings)waarden hebben. De aanvulling expliciteert daarnaast dat gedurende de uitvoering het reguliere archeologisch proces gevolgd wordt en behoudenswaardige archeologische waarden in situ of ex situ behouden worden. Voor toevalsvondsten is een protocol van kracht. Hiermee geeft de aanvulling een korte maar duidelijke toelichting op de onderwerpen waar de Commissie om meer informatie vroeg. Ook voorzien de toevoegde documenten in de daarvoor relevante onderliggende informatie.

2.4 Overige onderdelen van de aanvulling

De gebiedsopgave als tweede doelstelling

De Commissie gaf als aanbeveling in het voorlopig toetsingsadvies mee om de manier waarop de gebiedsopgave is ingevuld, en waarom, beter uit te leggen.

De aanvulling licht toe dat voor maatregelen die niet nodig zijn voor de waterveiligheid, het waterschap geen subsidie krijgt vanuit het HWBP. Ook wordt duidelijk dat het ontbreken van

[12] Dit sluit aan op de aanpak zoals beschreven in paragraaf 18.2 op bladzijde 284 van het MER, deel 2.

andere financiële middelen de reden is dat veel potentiële meekoppelkansen zijn afgevallen. Er zijn ook kansen die op een andere manier of op een later moment (mogelijk) gerealiseerd gaan worden.

De Commissie begrijpt met deze informatie waarom verschillende maatregelen geen plek in het besluit hebben gekregen. Ze leidt uit de toelichting ook af dat de gebiedsopgave niet zozeer een secundaire doelstelling was, maar bedoeld was om kansen te kunnen onderzoeken. De Commissie vindt het belangrijk dat deze kansen in het MER inzichtelijk zijn gemaakt. Om geen onjuiste verwachtingen bij betrokkenen en bewoners te scheppen, is het van belang om zo vroeg mogelijk in het proces transparant te zijn over rollen en verantwoordelijkheden bij de gebiedsopgave. De vraag is dan wel of het zinvol is om in een NRD-fase ambities voor een gebiedsopgave een prominente plek te geven in de alternatieven, omdat dit verwachtingen kan scheppen bij betrokkenen en omwonenden.

Vooruitlopend op de uitvoering bevat de aanvulling een toelichting op de mogelijkheden voor biodiversiteit op dijktaluds. Dit past binnen de ambities van het waterschap in het kader van duurzaamheid. Met proefvlakken onderzoekt ze de (on)mogelijkheden en resultaten. De bevindingen uit deze onderzoeken laten zien onder welke randvoorwaarden en eisen dit toegepast zou kunnen worden.

Natuur

De Commissie gaf als aanbeveling mee om de AERIUS-berekeningen te actualiseren door de meest recente versie van dit rekenmodel te gebruiken. In de aanvulling staat dat dit zal plaatsvinden (kort) voorafgaand aan de definitieve besluitvorming. Op die manier wordt rekening gehouden met eventuele wijzigingen die tot dat moment zijn doorgevoerd in het model. De Commissie begrijpt deze aanpak en de verwachting dat, met de huidige kennis, nieuwe berekeningen tot vergelijkbare uitkomsten zullen leiden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de Commissie en over haar werkwijze vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:
drs. Reinoud Kleijberg
dr. Sigrid van Roode
Marja van der Tas (voorzitter)
dr. ir. Rikje van de Weerd
drs. Aletta Lüchtenborg (secretaris)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Goedkeuring van het projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffect-rapport (MER) vereist zijn. Uit Bijlage V van het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project K4 “Werken voor kanalisering en werken ter beperking van overstromingen”.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (goedkeuring van het projectbesluit) en andere over-heden (overige besluiten).

Initiatiefnemer besluit

Dagelijks Bestuur van Waterschap Aa en Maas.

Bevoegd gezag mer-procedure

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 6 januari 2026 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl pro-jectnummer 3628 in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl